

quaderns de pastoral

número 150 - Octubre 1995

- **INTERVENCIONS CONCILIARS**

Marta Trepà, Josep Maria Rovira Beloso,
bisbe Pere Tena, Modest Prats, Maur Esteva i
Josep Martí Aixalà

- **L'ESTATUT DEL CRISTIÀ**

Jaume Fontbona

- **VALORS I CONTRAVALORS EN UNA
SOCIETAT MULTICULTURAL**

Àngels Marín

- ***EVANGELIUM VITAE I UT UNUM SINT***

Manuel Cuyàs i Joan Botam

- **CONCLUSIONS DEL CONGRÉS DE
VIDA RELIGIOSA**

- **CRÒNIQUES**

de Barcelona, Lleida, Tortosa, Solsona,
Mallorca i Menorca

quaderns

• Dr. Josep Pont i Gol, <i>in memoriam</i>	3
• EL CONCILI ÉS NOTÍCIA	
Les dinàmiques grupals al Concili. <i>Marta Trepal</i>	5
Crist, l'Església i els allunyats. <i>Josep M. Rovira Belloso</i>	8
Anar a Roma? <i>Pere Tena</i>	9
Defensa i apologia de la fe de la meua mare. <i>Modest Prats</i>	10
Transparència informativa. <i>Maur Esteva</i>	13
El que s'ha dit i el que no hem estat capaços de dir	15
• TEMA	
L'estatut del cristià. <i>Jaume Fontbona</i>	18
Aportació dels laics i laiques a la vida parroquial. <i>Felip Cuadra</i>	24
Valors i contravalors en una societat multicultural. <i>Maria Àngels Marín</i>	29
• COMENTARIS AL MAGISTERI	
Idees força de l' <i>Evangelium vitae</i> . <i>Manuel Cuyàs</i>	45
Ecumènics, per fer què? <i>Joan Botam</i>	50
• PASTORAL AMB JOVES	
Per un projecte pastoral amb els joves dels nostres pobles	57
• PASTORAL RURAL	
XVI Jornades de Pastoral rural	61
• DOCUMENTS	
Revifa la flama del do de Déu!	63
• QUATRE VENTS	
Cròniques de Barcelona, Lleida, Tortosa, Solsona, Mallorca i Menorca	71

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastoral
Rivadeneira 6, 3r - Tel. 317 48 58 - Fax 302 51 09 - 08002 Barcelona

Director: Francesc Pardo

Redactor en cap: Manuel Simó

Consell de redacció: Lluís Bonet, Felip Cuadra, Antoni Deulofeu, Pere Fradera, Francesc Mestre, Xavier Morlans, Josep Pausas, Ignasi Ricart, Genís Samper i Josep Taberner.

Nou disseny: Jordi Boada

Impressió: I.G. Santa Eulàlia - Santa Eulàlia de Ronçana - Dipòsit legal: B-25.506/1969
Amb llicència eclesiàstica

Subscripció anual (6 números): 4.000 ptes.

Preu d'aquest exemplar: 750 ptes.

Els articles publicats a Quaderns de Pastoral expressen solament l'opinió de llurs autors.

Dr. Josep Pont i Gol, in memoriam

La primera plana de Quaderns de pastoral atorga avui un afectuós record en memòria de l'arquebisbe emèrit de Tarragona, president durant dotze anys (1971-1983) del Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes (CEP), doctor Josep Pont i Gol.

Cridat a la casa del Pare el passat 4 d'octubre, festivitat de Sant Francesc d'Assís, no ha mancat qui ha volgut veure en aquesta conjunció de dades la coincidència també dels trets característics de l'espiritualitat d'ambdues personalitats: la senzillesa, la humilitat i la pau.

«El Dr. Pont i Gol –ha escrit Josep Martí Aixalà, canonge de Tarragona– era de la raça dels humils. Tan humil que amb la seva mà dreta amagava l'esquerra, amb la seva discreció dissimulava la saviesa, i amb la seva bondat l'indomable fortitud del seu esperit.»

L'acta de la darrera reunió del Consell de direcció del CEP (29 de juny de 1983) presidida per l'arquebisbe Pont i Gol, expressava d'aquesta manera la seva feina feta: «ha fet de la presidència un servei que no enganya, sinó que estimula; i que ha estat sempre a punt quan li hem hagut de demanar alguna cosa i quan ell ha hagut de dir-la o de fer-la...». I ell mateix deia, acomiadant-se: «no tinc res que enterboleixi el record d'aquests anys de treballar plegats, i en dono gràcies a Déu...».

En ocasió del número 50 de Quaderns, el Dr. Pont i Gol escrivia en aquestes mateixes planes: «hem girat full i la tasca de Quaderns, com la de tota la comunitat eclesial, és escriure-hi la versió adequada de l'evangeli de sempre... Quaderns n'ha de ser un eficaç instrument.

Ha d'ajudar a la recerca de camins per encertar aquesta adequació. Ho ha de fer amb un capteniment d'acolliment generós i d'intel·ligent eficàcia...».

Que des del cel el Dr. Pont i Gol ens ajudi a saber fer-ho.

el concili és notícia

uan ens trobem en moments de recepció i aplicació del Concili Provincial de la Tarraconense, Quaderns de pastoral continua dedicant algunes planes a aquest important esdeveniment de l'església a casa nostra.

En aquest número, en concret, oferim, amb l'antuència dels seus autors, el text de sis intervencions de les nombroses que es produïren en l'aula conciliar.

S'ha pretès, senzillament, fer una primera i variada selecció, a tall d'exemple, per il·lustrar com es desenvoluparen els debats sobre diversos temes, més enllà de les propostes i conclusions finals.

En propers números hi ha la possibilitat d'incloure'n d'altres, sempre que resultin d'interès i els seus autors no s'hi oposin.

Les dinàmiques grupals al Concili

MARTA TREPAT I SECANELL, *doctora en psicologia. Lleida*

Em van demanant gent diversa, companys conciliaris, que digui alguna cosa sobre les dinàmiques de grup que es desenvolupen al nostre Concili de la Tarraconense. I em decideixo a fer-ho perquè sempre he defensat, i amb molt convenciment, que tots i cada un dels creients hem de col·laborar amb l'Es-

glésia amb la nostra totalitat personal, per exemple, en la dimensió professional. Jo desitjaria que aquests pensaments, potser una mica desgavellats, ens ajudessin a reflexionar sobre aquest fet de gran importància que s'està desenvolupant en el si de la nostra Església Tarraconense, com és el Concili.

Hauria estat molt ingenu pensar que una situació que aplega persones tan diverses, amb tan variades vivències, experiències, formacions, llocs de treball, entorns rurals o urbans i, a més, parlant d'uns temes que ens fan sentir profundament implicats, pogués discórrer plàcidament, sense controvèrsies ni malentesos, ni inquietuds, ni confrontacions. Però malgrat el fet d'esperar-ho i donar-ho com a absolutament normal, no em deixa de neguitejar el fet de pensar que el nostre pobre tarannà humà pugui disminuir la importància, la llum i el foc que pot portar al cor de la nostra Església de Catalunya el nostre treball conciliar.

Totes les situacions creades en els grups estan intensament carregades d'emoció perquè es donen inevitablement dos tipus de tendències: una dirigida a la realització de la tasca i una altra tendència que sembla oposar-s'hi. L'activitat de treball és obstruïda per una actitud regressiva i primària: la formen les nostres contribucions anònimes i inconscients que formen part del nostre Jo més infantil, precoç i immadur. Habitualment no ens n'adonem, però inevitablement sentim afectes competitius, agressius, exhibicionistes, vanitosos, necessitats d'afecte, de poder, de sentir-nos únics, preferits, de tal manera que en tota experiència grupal es dona un doble nivell de comunicació: el més madur i objectiu, mitjançant el qual expressem la nostra real i sincera voluntat de contribuir a la riquesa del treball amb les nostres comunicacions, experiències, criteris i aportacions, i l'altre nivell, que és incons-

cient i anònim, que es va configurant subterràniament però que té una gran força disruptiva.

Un altre tipus de conflicte són les *suposicions bàsiques*. La mentalitat grupal és el recipient o continent de totes les contribucions fetes pels membres del grup. El concepte de suposició bàsica és el contingut d'aquesta opinió.

Les suposicions bàsiques estan configurades per emocions intenses d'origen primitiu, expressen fantasies grupals de tipus omnipotent i màgic sobre la forma d'obtenir els fins desitjats. Són inconscients i moltes vegades oposades a les opinions conscients i racionals dels membres que componen el grup. Les més habituals són:

–*Suposició bàsica de dependència*: el grup sustenta la convicció inconscient que està reunit perquè algú a qui el grup projecta el poder i, per tant, se'n sent dependent en forma absoluta (per exemple els bisbes), prevegi la satisfacció de totes les seves necessitats i desitjos.

–*Suposició bàsica d'atac i fuga*: consisteix en la convicció grupal inconscient que existeix un enemic i que és necessari atacar-lo, desprestigiar-lo o fugir d'ell (per exemple el grup de Barcelona).

Totes aquestes suposicions bàsiques són estats emocionals inconscients tendents a evitar la frustració inherent a l'aprenentatge per l'experiència, aprenentatge que implica esforç, dolor i contacte amb la realitat.

Però els supòsits bàsics poden coexistir amb els *grups de treball* que requereixen capacitat de cooperació i esforç. És un estat mental que implica contacte amb la realitat, tolerància a la frustració, control de les emocions.

I es passa d'una estructura a l'altra a través de moments de desorganització, conflicte, malestar, confusió, por. Tot creixement està en funció de l'alternança d'aquestes vicissituds, *supòsits bàsics* versus *grup de treball*.

Un altre tipus de conflicte es caracteritza per les relacions individu/grup, que poden ser de comensal, simbiòtiques o parasitàries.

La *relació de tipus comensal* és aquella en què l'individu i el grup coexisteixen sense afectar-se mútuament. No hi ha confrontació ni canvi.

En la *relació de tipus simbiòtic* hi ha confrontació beneficiosa, les idees són analitzades i tingudes en compte, les contribucions generen hostilitat o benevolència. Aquesta relació produeix creixement en els seus membres; les emocions predominants són amor, odi, coneixement.

En la *relació parasitària* l'enveja és el factor central, el resultat de l'associació és la destrucció i l'empobriment tant de l'individu com del grup.

Els grups poden anar-se configurant sota els supòsits bàsics i destructius de dependència, atac i fuga o d'aparellament, o bé anar cada vegada més cap al grup de treball; predominar les relacions comensals i/o parasitàries o bé simbiòtiques.

Però cal tenir molt en compte que a tot creixement l'acompanya l'hostilitat a qualsevol estímul cap al contacte amb la realitat, humilitat i reconeixement de la pròpia feblesa, i també apropar-se a quelcom nou, desconegut i, per tant, amenaçador.

La nostra eina és el llenguatge, eina constructiva o destructiva: el podem utilitzar com a forma de pensament, de comunicació, d'intercanvi cap al creixement o com a forma d'acció que és un llenguatge despulat de la seva qualitat comunicativa, codificat, com una agressió, com un projectil, que ignora els sentiments de l'altre i no tolera la frustració.

Tant de bo que aquestes reflexions força desorganitzades i fruit del neguit, de l'angúnia i de la desconfiança en el nostre material humà tan fràgil i vulnerable, poguessin apropar-nos a aquest grup de treball i amb relacions simbiòtiques en què estiguéssim ben oberts a l'acció de l'Esperit Sant, no d'una forma màgica, sinó deixant que Ell posi en marxa el millor de nosaltres, que a estones sembla que ho admirem en el fons dels nostres cors.

Crist, l'Església i els allunyats

JOSEP M. ROVIRA BELLOSO, teòleg. Barcelona

La intenció de la Ponència quan en les propostes 1 i 2 presenta l'Església de Crist com a subjecte que evangelitza no és contemplar l'Església en ella mateixa fins a oblidar-se de Jesucrist, el seu Cap i Pastor, i el seu Tresor amagat. Al contrari. La Ponència ha après que l'Església ha d'oblidar-se d'ella mateixa per concentrar-se a oferir Jesucrist, el seu Senyor (Sínode 1985).

L'Església ho ha rebut tot de Crist, però l'actualització, la manifestació i la visibilització de Jesucrist és el que cerquem com a Església que som tots. Com és possible que nosaltres, que a més de ser Església som pecadors, puguem testimoniar el Crist de la fe? Com posem de manifest la centralitat de Crist i de l'Esperit?

Precisament perquè Crist ha deixat quatre coses a la seva Església:

a) Li ha deixat la seva paraula, en l'Evangelí prolongat en la predicació i en la doctrina.

b) Li ha deixat la seva forma de vida, com a comportament viu: la forma *vitae Christi*, com deia sant Francesc d'Assís. Ja això és quelcom més que una moral. És una figura atractiva que es pot seguir i imitar.

c) Li ha comunicat la seva mateixa vida. No només un model sinó una comunicació de vida. I com que aquesta vida és divina, aquesta comunicació és una comunicació del mateix Déu: comunicació del do de l'Esperit Sant.

d) Finalment, Crist ha deixat a la seva Església la capacitat de reunir-se al seu entorn, com a Cos místic del mateix Jesucrist, disposat a trobar-se una i altra vegada amb els pobres que esdevenen pròxims i germans. És així com Crist ha anticipat el Regne, centrat en el misteri de l'Església i en els cors dels homes de bona voluntat (que el projectaran en el món).

Per això, tot i que l'Església sigui el subjecte que evangelitza, el focus de l'evangelització és sempre aquest Crist donador de l'Esperit. Crist cregut, seguit, viscut, trobat en la pregària i en la celebració i en tota forma de caritat. Aquest és el Crist ofert des de la llibertat de la nostra fe fins a la llibertat dels allunyats, dels agnòstics i dels no-creients.

Volia dir encara una paraula breu sobre la centralitat d'aquesta massa d'allunyats o de no participants habitualment en la pregària i en la celebració de l'Església. Voldria dir que les propostes sobre els allunyats són centrals i que, ben segur, podeu exigir que la Ponència cerqui les millors formulacions a l'hora d'assenyalar les causes de l'allunyament (les pròpies de la secularització i del pluralisme cultural, i les pròpies de les maneres de fer de l'Església dels pecadors) i a l'hora de tipificar aquests allunyats: els matrimonis que avui tenen uns quaranta o cinquanta anys i que, en els anys seixanta,

van trencar la transmissió de fe que venia de pares pietosos i benestants; els fills d'aquests matrimonis que no estan pas batejats; els joves de la discoteca; els joves enganxats per la droga; els joves adolescents i els infants que pateixen una gairebé ignorància religiosa;

el món intel·lectual; gran part del món obrer i rural... La Ponència, de la qual he intentat explicar la mentalitat, bascula, per tant, entre el Crist ofert per una Església viva i la gent allunyada en cercles concèntrics que van des de la curiositat o l'acceptació fins al refús.

Anar a Roma?

PERE TENA, *bisbe auxiliar de Barcelona*

Avui i ahir he sentit parlar tantes vegades de Roma que això m'ha suscitat records personals i entranyables. Hem parlat d'anar a Roma, fins i tot un calaixet de coses que anaven per a Roma; aleshores he pensat que dimarts que ve, el dia 22, és la festa de la càtedra de Sant Pere de Roma, i, és clar, he pensat fer una monició d'entrada per la festa i ja està, en la línia del que podem fer. Per això proposo una reflexió sobre aquesta qüestió i ara entrem en matèria. És clar, si es tractés, quan diem d'anar a Roma, de parlar d'una cosa a distància, si es tractés de la Roma de Fellini, per exemple, aleshores certament hauríem de parlar amb distància, perquè si volem trobar aquella Roma, doncs s'ha d'anar allà, perquè només hi ha allà la Fontana de Trevi, la plaça Navona i totes aquestes coses, i el Trastevere. Ara, si quan parlem de Roma parlem de l'Església de Roma, aleshores resulta que no cal anar-hi, perquè l'Església de Roma, nosaltres la tenim constantment amb nosaltres; és a dir, l'Església de Roma,

la que presideix la comunió, no està lluny de nosaltres, ni nosaltres d'ella. Cada Església particular, diu la *Christus Dominus* i diu també el Codi, cada Església particular és una porció del poble de Déu que està encomanada al bisbe amb el seu presbiteri, perquè el governi amb l'ajuda de la Paraula i de l'Eucaristia, la reuneixi amb l'Esperit Sant i d'aquesta manera es forma la Una Santa Església Catòlica en la qual està Jesucrist. Ara bé, la legitimitat d'aquesta Una Santa Església Catòlica ve precisament de la comunió amb l'Església de Pere i de la comunió amb les altres esglésies, i el testimoni del fet que una Església particular és legítima, és precisament el bisbe de cada Església, a causa de la col·legialitat episcopal; per tant, nosaltres no tenim un magisteri i una disciplina i un sagrament diferents de l'Església de Roma; són els de l'Església de Roma els nostres, i per tant totes aquelles qüestions que afecten aquests punts, no els hem de portar enlloc, els portem amb nosaltres mateixos, aleshores es tracta

de veure les angoixes de les persones, i això sí que és una preocupació que nosaltres tenim directament, no perquè l'haguem d'enviar a un altre poder llunyà que ho solucioni, sinó que és una preocupació que nosaltres assumim, que assumeix el bisbe, que assumeix tota l'Església particular amb tota la seva intensitat, amb tota la seva complexitat. Pensar que hi ha una institució que és Roma, que pot solucionar les coses, això d'alguna manera és introduir més o menys conscientment un centralisme que en realitat suposo que ningú de nosaltres vol. Aquest és un punt, em sembla doncs, important. Roma és un element interior a la legitimitat de la nostra Església, de cada una de les nostres esglésies, i d'aquest Concili que nosaltres fem com a bisbes de l'Església catòlica, units a l'Església de Roma i a les altres esglésies del món. De fet, fa trenta anys que l'Església, en el Concili Vaticà II, va trobar en la *Lumen gentium* –i això ho deia esplèndidament Pau VI– la seva autoconsciència definida, i quan el Papa Pau VI, en

aquella sessió memorable, va promulgar la *Lumen gentium* –a Mn. Rovira li agrada recordar això– doncs accentuava el fet de la presència de l'Esperit en l'Església, i per això a mi em sembla que dins aquest reciclatge que ens proposem de fer, seria tan important que el reciclar sobre el sentit de l'Església ho féssim de seguida i amb molta profunditat, perquè tanmateix em sembla que ens hem de convertir encara molt al sentit de l'Església tal com la *Lumen gentium* i tots els documents posteriors, la *Christi Fidelis Laici*, el Sínode de l'any 85, ens han anat recordant, i aleshores evitaríem aquestes frases que, certament, són frases que no s'adiuen gens amb la *Lumen gentium* ni amb la visió de l'Església, com és la separació entre Jesucrist i l'Església, entre l'Evangeli i l'Església, la separació entre la institució i l'Esperit Sant, i coses d'aquest tipus que en la pràctica no responen pas a la realitat del que és el sentit actual de l'Església. Us desitjo una bona celebració de Sant Pere, el proper dimarts.

Defensa i apologia de la fe de la meva mare

MODEST PRATS, *prevere de Girona*

De vegades, el títol d'un llibre i d'un article ens dona la millor pista per saber com hem de llegir i interpretar un text. Per això he arribat a pensar d'encapçalar aquesta meva intervenció

amb un títol –més ben dit: amb dos, perquè, de fet, vull referir-me a una doble qüestió. (Adverteixo que es tracta d'unes consideracions generals que potser s'haurien de tenir més en comp-

te en la presentació general del tema i que no estic pas ben segur que s'hagin de traduir en propostes concretes, tot i que em veig amb cor de fer-ho).

Decidit, doncs, a posar títol a la primera part de la meva intervenció, podria escriure aquest: **“Defensa i apologia de la fe de la meva mare”**.

Tot el que diu i dirà el Concili sobre els *allunyats*, sobre els no-practicants i sobre els no-creients em sembla molt bé i sempre serà poca l'atenció que prestarem a la necessitat urgent d'anunciar l'Evangeli a tots i d'entrar nosaltres mateixos pel camí de la conversió. Tot el que proposa i proposarà el Concili per renovar la formació dels capellans, catequistes, agents de la pastoral —Déu n'hi do de la terminologia que ens hem empescat— i dels laics i laiques —i torno a exclamar-me per la terminologia—, ho trobo esplèndid i reconec que mai no farem prou. Però trobo a faltar una paraula viva, consoladora i estimulante alhora, per a tanta gent, generalment gran, en la senzillesa, profunda i sincera, de la seva fe; ens haurien de provocar aquell crit exultant: *«Us enalteixo, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè heu revelat als senzills tot això que heu amagat als savis i als entesos»* (Mt. 11,5), i a qui hauríem de poder reconèixer com a “goig i corona” nostra. És en la seva fe que s'ha encès la flama de la nostra fe.

Moltes d'aquestes persones han viscut fidelment l'Evangeli en moments ben difícils. Van aprendre a perdonar en una Església que s'enfilava al carro de la victòria i no sabia ser signe de reconciliació entre germans

enfrontats per odís i venjances. Van aprendre a viure confiadament en les mans amoroses de Déu, quan ens esgargamellàvem per fer-los viure en la por i en el terror del càstig. Van dir rosaris i van fer totes les novenes hagudes i per haver, però van entrar joiosament pel camí del Vaticà II, i s'han sabut acostar a la Paraula de Déu i a les celebracions litúrgiques. Han cantat, amb un fervor i una pietat admirables, totes les beneiteries que se'ns han acudit. S'han confessat cada vuit dies —o encara més sovint— i s'han estalviat moltes neurosis perquè la seva confiança en el perdó de Déu era més forta que moltes de les nostres manies, i perquè, en el fons, sabien molt bé que era la penitència i el perdó. Han sofert i sofreixen, amb molta pena, i de vegades amb un dolorós sentiment de culpabilitat, perquè els fills s'han allunyat de la fe, i els néts, que ja són grans, encara no han rebut el baptisme. I ara mateix, a missa i a casa, ressen fervorosament per tots nosaltres, aplegats en Concili. En un Concili que potser no els dirà res.

Insisteixo: com tots vosaltres, veig la necessitat de proporcionar als nostres cristians una sòlida formació cristiana. Però qualsevol que llegeixi les nostres propostes podria arribar a la conclusió que, per ser un bon cristià, en el clos de l'Església de Catalunya de l'any 2000, caldrà haver aprovat la selectivitat. Cursets i lectures. Més cursets i més lectures. Tenim la feina assegurada. Però, no hem de cercar altres camins per a tots aquells que no llegeixen (o que no volen o no saben llegir), que cada dia són més? No hem de cercar formes, realment populars,

d'acostament a la Paraula de Déu, de pietat i de pregària per a tots aquells que no vindran a cap curset?

Ho diré d'una forma més ràpida: no ens hauria de preocupar que arribéssim a fer una Església de petits burgesos, nets i arreglats, mitjanament cultes, una mica desvagats i progrés?

La segona part pot dur aquest altre títol: **“Importància dels recs, rieres i rierols, de les caminades, les excursions i les escalades”**.

Sóc dels qui creuen que la litúrgia «és el cim vers el qual tendeix l'acció de l'Església, i, a la vegada, la font d'on prové tota la seva força» (S.C., 10). Però també crec vivament aquelles altres paraules de la mateixa Constitució conciliar: «*La sagrada litúrgia no exhaureix pas tota l'activitat de l'Església, ja que abans que els homes puguin tenir accés a la litúrgia, cal que siguin cridats a la fe i a la conversió. [...] Per això, l'Església anuncia el missatge de salvació als no-creients, perquè tots els homes coneguin l'únic Déu veritable i Aquell a qui envia, Jesucrist, i perquè es converteixin dels seus camins tot fent penitència. I als fidels els ha de predicar sempre la fe i la penitència, i, a més, els ha de disposar per als sacraments, els ha d'ensenyar a servir tot el que Crist va manar i els ha d'empènyer a tota mena d'obres de caritat, pietat i apostolat [...].*» (S.C., 9)

Aquesta línia ens podria portar molt lluny. No hauríem de menystenir mai la importància dels recs, rieres i rierols que eixampen l'aigua d'aquesta “font”

que és la litúrgia. No hauríem de mostrar poca consideració per totes aquelles caminades que hem d'emprendre si volem fer el “cim”. Ho va dir Rahner: «*La majoria dels problemes de la litúrgia són a fora de la litúrgia*». (Citació feta de memòria.)

Només dues observacions en aquest sentit.

Moltes vegades, quan ens queixem de la poca participació en les nostres celebracions litúrgiques, només ens preocupem de veure què hauríem de fer per animar-les. Però també hem pogut comprovar que molts dels esforços que hi dediquem són ben poc eficaços. I ens desanitem o recomencem a aplicar altres recursos per desvetllar l'interès de la gent, sobretot dels joves, que ens diuen que s'avorreixen a missa. Tot això està molt bé i jo mateix anuncio una altra intervenció en aquest sentit. Però, no hauríem de pensar que gairebé sempre el que falla és tota la nostra acció no estrictament litúrgica?

Una altra qüestió, més concreta. Si a casa no es prega, si ningú ensenya a resar, si no oferim a la gent altres formes d'oració que la celebració litúrgica, com podem esperar, més enllà de l'*opus operatum*, que funcioni la pregària litúrgica? Tornem a llegir la Constitució *Sacrosantum Concilium*, 12 i 13. Només si «*entrem sovint a la cambra, per pregar al Pare en secret; més encara, com ensenya l'Apòstol, per pregar sense descans*», l'oració comunitària tindrà un dring d'autenticitat, serà el veritable cim de la nostra vida de fe, i d'ella podrem provar “les aigües de la salvació”.

Transparència informativa

MAUR ESTEVA I ALSINA, abat de Poblet. Tarragona

«Donar informació als fidels, de manera habitual, de la gestió econòmica de l'Església a tots els nivells (parroquial, diocesà, interdiocesà...), informació que ha de ser clara i transparent» (40).

En les intervencions del passat cap de setmana, es parlà força sobre aquest tema i amb llenguatge ben directe. Sense que, per voler fer més gràfica la meua, hagi d'emprar —per apropiari-me-la— aquella frase d'un professor, esmentada diumenge passat, desitjo dir quelcom sobre aquesta transparència que es demana a l'hora de donar informació.

La distribució d'una proposta d'esmena per al número 18 del tema tercer a tots els conciliars, juntament amb un recull de fotocòpies amb notícies que la premsa havia donat d'algunes intervencions en aquesta aula o en les trobades de grup, motivà que el bisbe secretari general ens recordés a qui pertoca distribuir documents en el Concili.

El comunicat de premsa, que es distribueix als conciliars, no coincideix pas amb el que realment aparegué en els retalls que ens foren lliurats.

Deu ser difícil d'esbrinar qui ha donat les notícies i, més encara, dir quina intenció el mogué a fer-ho i ben segur que deu ser a partir d'un innocent comentari aprofitat per algú. Millor no

saber-ho, penso. El fet, però, hi és, i em sembla força sorprenent.

La transparència que es demana en el número 40 del tema quart i les intervencions que es feren em serveixen de frase introductòria i punt de partença per reprendre el número 5.1 del tema tercer, que no fou aprovat i que diu el següent: *«Entre els drets fonamentals de la persona humana hi ha el de la bona fama (CIC, 220), derivació natural del manament de Jesús "estimeu-vos els uns als altres". Per això el Concili insta els cristians —especialment els qui tenen llocs o càrrecs d'influència— a respectar aquest dret i a abstenir-se de desqualificacions que fereixen el rostre i el cor de l'Església»* (64 placet, 2 iuxta modum, 41 no placet i 25 vots en blanc). D'aquí ve que aquesta no-aprovació i l'èmfasi posat en el debat del número 40 del tema quart aparegui com un contrast que caldria salvar fent una al·lusió a la bona fama en algun altre lloc, malgrat que no fou aprovada la que es feia en el seu mateix indret. I les notícies que la premsa dona aquests dies m'ho fa creure així.

Sabem el poder que tenen els mitjans de comunicació, tant per imatge com per mitjà de la màgia de la lletra impresa, de lesionar la fama de persones i, si s'ho proposen, fins i tot deteriorar institucions i desestabilitzar el govern de nacions i estats.

En el passat cap de setmana, el Metropolità President féu, com de passada, una al·lusió als límits del Bisbat de Lleida, amb tota naturalitat, llibertat i confiança com ho poden fer tots els conciliaris, i, en canvi, tots sabem com s'utilitzà la intervenció. No se sap qui ha donat la notícia, ni tampoc es pot afirmar que es fes intencionadament preveient les conseqüències que això pot comportar, però el fet hi és. No es poden aplicar sancions, que no sembla pas que estiguin previstes i, si ho estan, caldria saber que hi ha filtrat i "completat" la notícia, i, d'altra banda, el lesionat, en aquest cas, ha de fer com el Mestre i parar l'altra galta. No podem, però, comprometre la represa de la tradició conciliar amb actuacions que, ni que siguin aïllades i singulars, es desdiguin de la pauta general de comportament en totes les sessions.

Molts dels assistents al Concili són superiors i superiores majors, que han presidit capítols provincials o capítols conventuals. No conec les constitucions de llurs ordes i congregacions, i no sé si en totes aquestes es preveu cap sanció vers aquells capitulars que gosin comunicar a persones alienes quelcom del que s'ha tractat en llurs sessions, però sí que puc dir el que les nostres preveuen, i és que si algú s'atreveix a fer-ho, se'l pot privar dels drets capitulars per un cert temps. No solament les nostres, sinó les de les altres congregacions cistercenques, renovades després del Concili Vaticà II. Els retalls de premsa fent-se ressò i completant la curta —gairebé imperceptible— insinuació d'un possible canvi de límits em sorprengueren, i el fet em sembla desentonat de l'estil que ve-

iem a l'aula i del qual tots ens podem felicitar.

Els qui presideixen capítols provincials o conventuals i consells provincials saben que (salvada la sobirania del Capítol General i el Provincial) *hi ha alguns punts* sobre els quals, després del seu debat, ells hauran de prendre la decisió final i que no han pas de decidir a partir del resultat d'una votació aprovada per majoria, ja que els qui prenen la decisió són ells o elles, segons la pròpia consciència, no el vot majoritari dels votants que tenen per missió il·luminar el camí. Els qui han de decidir, en determinats casos, necessiten la votació, però no han de seguir forçosament el resultat, sigui quin sigui. Per analogia, i salvades les distàncies, els senyors bisbes recullen les opinions i no els han pas de condicionar els resultats majoritaris. Ara estan en el seu treball de recerca i tampoc ells s'han d'impressionar per quantitats numèriques ni per ningú més que per la pròpia consciència, que ja ho farà prou —de condicionarlos—, recordant-los tots els desigs manifestats en aquesta aula, tant si eren formulats amb reflexions madurament pensades, com amb novelles i agosarades exhortacions, tal vegada ofensives per a orelles piadoses —si encara en queden—, però també totes elles són veus de les esglésies de la Tarraconense al final del segle vintè. És per això que ara ens cal implorar per als nostres bisbes la serenitat d'esperit que necessiten per discernir —cosa ben difícil— què han de respondre a les seves esglésies, i que vertaderament sigui no què diuen unes veus, sinó la veu de l'Església Tarraconen-

se, perquè així "els ha semblat a ells i a l'Esperit Sant", i que s'ho creguin ells i nosaltres.

Si fa deu anys els bisbes ens donaven *Arrels cristianes de Catalunya*, que recollia, com a fonts d'informació per redactar el seu missatge, les reflexions de Torres i Bages, de Prat de la Riba, de Carles Cardó, i de tot el que sobre la llengua, cultura i nació ens ha dit el Papa Joan Pau II, a partir del seu discurs l'any 1980 a la UNESCO, també ara, i amb més raó encara, ens donaven un altre punt de referència que recollirà l'experiència de trenta anys de postconcili viscuda en les vuit diò-

cesis de la Tarraconense, representades segons el propi ordenament comú a totes. I em sembla poder imaginar que la reflectirà en quatre apartats, corresponents als quatre temes tractats en les sessions que tantes hores de treball ens han demanat. De la mateixa manera que estem orgullosos del document *Arrels cristianes de Catalunya*, i el podem esmentar a l'hora de definir la nostra identitat nacional i religiosa, també ara tindrem un nou punt de referència quan hàgim de parlar de l'Església Tarraconense. Segur! Per això, en el fons del nostre cor, encara hi pot ressonar aquell bell cant de diumenge passat: No tingueu por!

El que s'ha dit i el que no hem estat capaços de dir

JOSEP MARTÍ I AIXALÀ, *prevere. Tarragona*

Vaig a fer una proposta impopular. Però, com que no pretenc afalagar ningú, dic el que em sembla que he de dir a consciència. Això de les prioritzacions, tal com es planteja, em sembla que més aviat pot introduir elements de complicació a la dinàmica conciliar. Per això no n'acabo de veure la necessitat. I és, potser, perquè em penso tenir clar que els documents que fem aquí no han de donar-se com a vademècum ni a l'opinió pública ni als mateixos fidels, sinó que compleixen un objectiu previ, que és el d'oferir als bisbes uns consells que els ajudin a

donar forma a un document final. Em sembla, doncs, que hem aconsellat prou, i crec que uns quants consells ajuden, però massa afeixuguen l'ànima. I, d'altra banda, allò de sant Ignasi, que l'Evangeli diu que suposa que tenim intel·ligència, s'hauria de donar també per suposat.

Aquest és un Concili que ha estat pensat segons quatre grans temes i portat per quatre grans línies de força, i crec que hi hem dit el que hem pogut i volgut sobre aquests quatre grans temes i aquestes línies de força.

Els documents també tenen la seva pròpia estructura, i les propostes tenen la seva funció orgànica dintre de l'estructura del mateix text. És, doncs, arriscat llegir-les fora del seu context sense els seus acompanyaments simfònics. Estic, per tant, a favor dels grans moviments musicals, més que per la prioritització d'aquesta o d'aquella altra nota.

D'altra banda, aquest és un Concili celebrat en temps de crisi. Per això crec que és tan interessant el que s'ha dit com el que no hem estat capaços de dir. El gran tema de la secularitat o la laïcitat, no tant com un estat d'una porció important del poble de Déu, sinó com a dimensió constitutiva de l'Església, de la qual els laics són testimonis privilegiats; o els grans temes que fan referència a fe i cultura, només per posar dos exemples.

I m'agradaria, doncs, que els senyors bisbes es prenguessin els documents elaborats com una mena de planimetria en la qual quedés clar el que s'ha explorat i el que ha quedat per explorar, però també sobre el que caldria dir una paraula. El Concili és una instància privilegiada, però tothom ha

d'estar disposat a sortir del núvol lluminós, baixar de la muntanya i tornar a casa a fer la feina que s'ha de fer, que és l'única manera que conec de fer plausiblement les coses, i no caure tampoc en la temptació que a vegades certes actituds comporten, i que consisteix a exercir amb gust un cert poder de gestió de la vida dels altres.

Així doncs, jo no sé si caldria fer res més del que fan els sínodes de bisbes. Després d'haver treballat amb uns documents com els *lineamenta* i l'*instrumentum laboris*; i després d'haver formulat les propostes que hem formulat, demanar als bisbes que redactin un document pensat, madurat i discernit, vinculant el que s'hagi de lligar, orientant i suggerint. Per tant, el que s'ha de dir i com s'ha de dir, ho ha d'encertar el document definitiu del magisteri episcopal. I això vol un cert temps i un estat de discerniment.

Després, tots els fidels cristians, agrupats en les instàncies més diverses, podran treballar en l'aplicació del document segons les pròpies necessitats i continuant sotmesos a la dialèctica de l'Esperit Sant.

Sota l'epígraf de Tema presentem dos treballs unificats per una preocupació comuna: el món del laicat.

Jaume Fontbona parla de l'Estatut del cristià, és a dir, del batejat, i es planteja alguns interrogants: Quines conseqüències se'n deriven, del baptisme? Què vol dir el sensus fidelium? Si els moviments d'Acció Catòlica són acció organitzada dels fidels no ordenats, com és que semblen no ser gaire ben rebuts a casa nostra?

Felip Cuadra es pregunta per l'aportació dels laics i laiques a la vida parroquial.

Citant la Lumen gentium del Vaticà II, ens recorda que «els fidels cristians, incorporats a Crist pel baptisme, constituïts en poble de Déu, són participants a llur manera del ministeri sacerdotal, profètic i reial de Crist i realitzen la missió de tot el poble cristià en l'església i en el món. La característica secular és pròpia i peculiar dels laics i laiques...». Aquesta és la teoria, però quina és la pràctica?, quina la presència i responsabilitat concreta dels laics i laiques a les parròquies?

L'estatut del cristià

JAUME FONTBONA, teòleg. Barcelona

Aquest article vol destacar el paper del cristià en la vida i en la missió de l'Església local. I ho farem assentant-ne els principis teològics i traient-ne algunes conseqüències pastorals.

1. La iniciació cristiana, rel de l'estatut del cristià

La iniciació cristiana constitueix el creient en *casa reial i comunitat sacerdotal* (1Pe 2, 9; Ap 1, 6). Heus ací el que afirma el Vaticà II (*Lumen gentium* 10):

«Els batejats, en efecte, per la regeneració i la unció de l'Esperit Sant, són consagrats a ser casa espiritual i sacerdoti sant, i així poden oferir en sacrifici espiritual totes les accions humanes del cristià i proclamar les meravelles d'aquell qui els ha cridats de les tenebres a la seva llum admirable (cf 1P 2, 4-10). Per això, tots els deixebles de Crist, constants en l'oració i lloant Déu plegats (cf Ac 2, 42-47), han d'ofrir-se ells mateixos com a ofrena viva, santa, agradable a Déu (cf Rm 12, 1), donar testimoniatge de Crist arreu del món i, als qui la demanin, donar raó de l'esperança en la vida eterna que ja és en ells (cf 1Pe 3, 15).»

El baptisme allibera l'ésser humà de la mort biològica i de la seva existència *individual* i li regala la vida eterna i una nova existència com a perso-

na *comunional*. En efecte, *tots*, per la fe, som *u* en Crist Jesús; *tots*, pel baptisme, som *u*: el cos de Crist; *tots*, tot i la diversitat, som *un de sol* en Crist (Ga 3, 26-28). El batejat esdevé, doncs, una *existència eclesial*.

La incorporació a Crist és inseparable de la incorporació a l'Església (cf *Unitatis redintegratio* 22). Millor dit, en una única e indivisible acció, el creient esdevé membre de Crist (o germà de Crist) i membre del seu Cos (o germà dels cristians): l'única Església de Déu. En el baptisme, doncs, la inserció en la *comunió* amb el Cap, inexistent sense el Cos, és simultània amb la inserció en la *comunió* amb el Cos, inexistent sense el Cap; altrament, no seria un baptisme en l'Esperit. Per tant, el batejat és inserit simultàniament a Crist (el Cap) i a l'Església (el seu Cos)¹.

El baptisme fa sorgir, doncs, l'Església quan incorpora el creient en un sol Cos, el Cap del qual és Crist, i actualitza el do de la salvació a la humanitat, atès que submergeix el creient en l'espai de reconciliació que és l'Església i que la mort i la resurrecció de Crist ha obert una vegada per sempre.

A causa de la seva incorporació al Cos de Crist, el batejat rep un dret (un *ius*), arrelat en el sagrament i que exigeix ser respectat i servit pel ministeri ordenat (el bisbe diocesà, els preveres i els diaques). Aquest dret és inserit en

cada membre del Cos de Crist per l'Esperit. I perquè s'arrela en el baptisme i no en una disposició canònica, no és quelcom decoratiu, sinó a exercir. En efecte, té el *dret* de rebre el que requereix la seva identitat cristiana i la *responsabilitat* de respondre a la seva vocació particular segons el propi carisma.

2. El sacerdocí sant dels batejats²

El Nou Testament percep el sacerdocí com l'estat existencial de tots els creients: és el poble que Déu s'ha escollit (1Pe 2, 9). Així, quan parlem del sacerdocí parlem de l'Església en la seva relació amb Déu, relació que l'estructura com a *comunió*. Per tant, l'Església, perquè és *de Déu*, és la seva *santa comunitat sacerdotal*: 1Pe 2, 5; 2, 9 (en aquest sentit: Rm 12, 1; Ap 1, 6; 5, 10; 20, 6).

L'Església primitiva també percep la natura comunitària del sacerdocí del poble de Déu. Un sacerdocí definit pel sacrifici pasqual del Senyor lliurat *al Pare i als altres*. Cada batejat i confirmat és inserit en la *comunió* trinitària (és *comunió* amb Déu) i eclesial (és *comunió* entre els germans), i tots exerceixen el seu sacerdocí fent de la seva vida una ofrena permanent. El teòleg catòlic Tillard afirma que «*el sacerdocí és, primordialment, l'atribut de la comunitat com a tal*»³

El Vaticà II defineix i estructura el sacerdocí dels fidels pels tres sagraments de la iniciació cristiana (*Lumen gentium* 11A). Així, el baptisme els constitueix en confessors de la fe rebuda; la confirmació, en testimonis de

Crist amb la força de l'Esperit; i l'Eucaristia en donadors de la pròpia vida i en *un de sol* en Crist. I, certament, aquest ordre no és aleatori, com ho és en la pràctica pastoral de los nostres diòcesis.

3. El ministeri fonamental de l'Església local

El ministeri fonamental de l'Església local és *l'anunci de la Paraula*⁴. Aquest ministeri situa *l'oient de la Paraula* davant l'absolut de la Salvació, li demana l'adhesió de la fe i l'insereix en la *comunió* (*κοινωνία*) de l'Esperit. Tot i que l'Església ha rebut la missió (*munus*) d'anunciar la Paraula, no té poder (*potestas*) ni per imposar-la ni sobre el seu efecte en el creient; sempre està al seu servei.

A l'interior del ministeri de l'anunci de la Paraula, ja a la fi del període apostòlic, existeix una diversitat de *serveis de l'Evangelí*. Aquests serveis són reconeguts i "rebuts" per l'Església; tots procedeixen de l'Esperit, però són unificats, coordinats i mantinguts en la *comunió* gràcies al ministeri ordenat. Existeixen tots dos, els serveis i el ministeri ordenat, en una total osmosi, com dos nivells de realització del ministeri de l'anunci de la Paraula. Mentre el ministeri ordenat assegura el lligam de cada Església local amb l'Església apostòlica en l'espai-temps, els *serveis de l'Evangelí* permeten a cada Església local, per la seva ductilitat davant la diversitat i les exigències sempre noves dels temps i els llocs, encarnar-se en la carn d'humanitat on s'ha arrelat. En efecte, en l'Església indivisa dels primers segles, els minis-

teris més *estructurants* (el bisbe diocesà, ajudat pels preveres i assistit pels diaques) procuren que tot el que es faci sigui per al bé de tots, mentre els *serveis de l'Evangelí* procuren que tots els dons de l'Esperit donats a la comunitat donin el seu fruit.

El Nou Testament indica alguns *serveis de l'Evangelí*: el d'evangelitzador o evangelista (Ac 8, 35. 40; 21, 8); el de profeta (Ac 11, 27; 13, 1-2; 15, 32; 19, 6; 21, 10-11; Ef 4, 11) i profetessa (Ac 21, 9); el de doctor (Ac 13, 1; 1Co 12, 28; Ef 4, 11; He 5, 12); el de delegat per a alguna gestió de comunió amb una altra Església (Ac 11, 22. 29-30; 2Co 8, 23), acompanyant de Pau o un dels apòstols (Ac 15, 2. 22. 25. 27. 30. 33; 2Co 8, 18. 22); el de servir i atendre els pobres (Ac 4, 32-37; 11, 29-30; Rm 12, 8; 15, 26-27; 1Co 16, 1-4; 2Co 8, 1-9, 15); el de l'hospitalitat, ofert a tota la comunitat per a les seves reunions (Rm 16, 3-5; Col 4, 15). La *Tradició Apostòlica* d'Hipòlit (inici s. III), dins dels serveis que indica, n'ergeix un, perquè és situat al mateix nivell d'honor que el presbiterat: és el servei de la *confessió de fe*. I avui en podríem enumerar alguns més: el del militant d'*Acció Catòlica*, el del catequista, el del teòleg, el de l'exegeta, el d'animador de la fe, el d'iniciador als moviments d'AC, el d'acollidor de promesos o de presos en règim obert, o de pares que volen batejar els seus fills; el del voluntariat (col·laboradors de Càritas, del Servei diocesà de la Salut, del Servei diocesà del món de les presons), etc.

En definitiva, tot fidel no ordenat, competent i "reconegut" per la comu-

nitat cristiana, pot exercir qualsevol servei eclesial que no exigeixi l'ordenació⁵.

Precisament perquè l'Església local és *comunió*, és possible la interacció entre els *serveis* "no ordenats" i el ministeri ordenat. Interacció que es manifesta i es desenvolupa en la reunió de l'Església local; la qual no només es reuneix per a l'Eucaristia dominical entorn del bisbe diocesà i dels preveres en comunió amb ell i dispersos per les parròquies, sinó també per al Sínode diocesà: on, en la *conspiration* (=convergència vers la unitat) del bisbe, dels altres ministres ordenats (preveres i diaques) i de tota la resta dels fidels, l'Església de Déu pot descobrir els camins del seu testimoni (*μαρτυρία*) i de la seva vida. I l'Església els descobreix llegint *els signes dels temps* i fent ressonar *la Paraula de Déu* en la comunió de l'Esperit. Aquí és on apareix el paper clau de l'*Acció Catòlica* com a cos representatiu al servei de l'anunci de l'Evangelí i del Regne, sota la batuta del bisbe diocesà (cf *Apostolicam actuositatem* 20). Els militants de l'AC participen del *sacerdoci baptismal*, que implica, alhora, una responsabilitat i un dret davant Déu.

En resum, tota l'Església local és, alhora, una comunitat de sacerdots i ministra de la Paraula. El fet que sigui una *comunió* (*κοινωνία*) la fa ser també sinodal: una trobada de *comunió* de tots els serveis "no ordenats" entorn del bisbe diocesà, que té precisament per carisma vetllar i discernir que es faci tot per al millor bé de la *comunió*.

4. El sentit de la fe dels batejats⁷

El Vaticà II afirma que el sentit de la fe dels batejats és suscitat i sostingut per l'Esperit (*Lumen gentium* 12). Tíllard defineix el *sensus fidelium* (el sentit dels fidels) com «una percepció de la realitat de l'objecte de fe, normalment més intuïtiva que raonada, vinguda de l'Esperit Sant»⁸. Una percepció que permet sentir, sense poder raonar-ho sempre, que tal opinió o pràctica no concorden amb la Veritat de Jesucrist. Una percepció essencial a la vida de fe i, per tant, arrelada en l'Esperit i en el baptisme. Aleshores, tot cristià té aquesta percepció, “nas”, instint, sentit, seguretat, perquè forma part del Cos de Crist pel baptisme⁹.

El *sensus fidelium* és el fruit de la presència del *sensus fidei* (el sentit de la fe) en cada batejat; és l'explicitació de la Paraula acollida, de l'experiència de l'Evangeli, en una vida cristiana orientada vers l'autenticitat evangèlica; que, alhora, li dóna el segell de veritat (1Jn 2, 20-27). Tot i que el *sensus fidelium* expressa i explicita la Paraula, aquesta l'escandalla sense parar; de tal manera que el *sensus fidelium*, com a rebrot de l'Esperit sorgit de l'acolliment de la Paraula, serà autèntic sols si roman al seu si. Aleshores, el *sensus fidelium* no s'ha de confondre amb una interpretació personal i lliure de l'Esriptura; tampoc no menysprea la intel·ligència de la fe, ni equival a la “fe popular” (la fe que expressa, amb formes “tradicionals”, la intuïció cristiana del destí humà i de la seva relació amb Déu).

Al si de la vida del Poble de Déu,

el *sensus fidelium* sap discernir el que correspon a l'Evangeli, i també percebre –amb l'ajuda de la teologia– els límits que no es poden traspassar, tant en l'àmbit del pensament com de l'acció. Precisament el *sensus fidelium*, d'una banda, ajuda la teologia a descobrir els matisos que il·luminen el sentit de la Paraula, i de l'altra, la teologia ajuda el *sensus fidelium* a no relliscar en l'error, donant-li criteris per al discerniment.

El *sensus fidelium* i el carisma del ministeri de la memòria (l'episcopat) són en comunió i l'un és normatiu per a l'altre¹⁰.

El *sensus fidelium* fa que sigui veritable el *nunquam eadem* (mai el mateix), però sempre en contínua osmosi amb l'acció del ministeri ordenat, que té cura de mantenir l'Església *semper ipsa* (sempre idèntica) a la seva memòria (l'Església apostòlica). Així doncs, l'Església de Déu, des de la Pasqua fins a la Parusia, és *semper ipsa et nunquam eadem*, sempre igual en la seva identitat més pregona però mai la mateixa, perquè actualitza el missatge i la vida de l'Evangeli ara i aquí, en un tros d'humanitat arrelada en un lloc i cultura determinats.

En l'Església, tots els fidels serveixen la Veritat (la que, en Crist, s'ha manifestat en la carn), perquè sols regni Déu Pare per Crist en l'Esperit. Precisament el Concili Vaticà II (*Lumen gentium* 12) afirma que la infal·libilitat de tota l'Església de Déu rau en la *unanimitat* (en qüestions de fe i costums) de tots els fidels ungit de l'Esperit (1Jn 2, 20. 27).

5. Conseqüències pastorals

S'haurien de retenir dos trets pastorals. En primer lloc, que el cristià (el creient batejat, confirmat i que participa de l'Eucaristia) té la responsabilitat d'encarnar l'Evangeli i de fer present el Regne, segons el carisma rebut, allà on viu i es mou. Aquesta responsabilitat fa que visqui la pròpia existència com una *ofrena* a Déu i als altres (cf Rm 12, 1). I en segon lloc, que l'Esperit atorga al cristià aquella "percepció" que l'ajuda a descobrir *els signes dels temps* i a posar-los sota l'Evangeli i en sintonia amb el disseny de Déu (tal com és expressat a Ef 3, 6). Aquesta "percepció" el fa atent al *discerniment* del propi bisbe diocesà, que vetlla perquè el que s'ha "percebut" estigui en comunió amb l'Església de Jerusalem i amb l'Església de Roma.

L'exemple pastoral més propi de l'exercici que el batejat fa del seu peculiar estatut al si de l'Església i del món són els moviments d'Acció Catòlica (cf AA 20). Si els esmentem pel seu nom és perquè el Concili de les esglésies amb seu a Catalunya ha semblat ignorar-los pel seu nom propi¹¹. El bisbe, tal com no pot prescindir del presbiteri diocesà (que *l'ajuda* en l'anunci de l'Evangeli i *l'aconsella* en el govern de la seva diòcesi), tampoc no pot prescindir de l'acció organitzada dels fidels "no ordenats" perquè l'Evangelí sigui menjar i beguda veritables en els diversos ambients de la seva diòcesi, i perquè el teixit d'humanitat que hi és inscrit sigui *la-humanitat-que-Déu-vol*, el món nou.

laboradors del bisbe diocesà perquè l'Evangelí s'arreli en la pròpia diòcesi i creï l'espai de reconciliació que porta la salvació de Jesucrist. Per fer-ho, eduquen els seus associats a prendre responsabilitats en l'acció evangelitzadora de l'Església local i en el govern del Moviment. Per exemple, un jove o una jove militant de la JOC posa el seu carisma al servei de la seva Església local i exerceix el seu sacerdocí baptismal quan ofereix la seva vida i acció perquè l'anunci de l'Evangelí arribi al seu ambient obrer, i el Regne de Déu hi creixi sense que sàpiga com (cf Mc 4, 26-29). El militant jove obrer de la JOC aprèn a col·laborar amb tots els altres militants quan accepta ser responsable d'una federació concreta. En aquesta responsabilitat, fa experiència de *govern sinodal*; així, ell no fa res que afecti la vida federal sense l'assentiment de tota la federació, i els associats de la federació tampoc no fan res que afecti la federació sense comptar amb el seu responsable federal; d'altra banda, el militant responsable federal vetlla (amb el consell i el discerniment del conciliar federal) perquè la seva federació estigui en comunió amb les altres federacions de la diòcesi i amb la identitat i la història del Moviment.

En definitiva, tot militant d'un moviment d'Acció Catòlica viu, al llarg de tot el procés educatiu i creient, els dos trets clau de la identitat de l'Església: la *comunió* i la *sinodalitat* (que en són l'ordit i la trama, respectivament). La comunió la viu exercint el sacerdocí baptismal (cf Rm 12, 1). La sinodalitat la viu al si de la realitat eclesial del Moviment i de la seva diòcesi. Però l'experiència comunional i sinodal de tot mili-

tant no serà del tot conscient sense el ministeri del bisbe diocesà i dels conciliaris en comunió amb el seu bisbe.

NOTES

- (1) Cf UR 22; *Directori ecumènic* (1993), 92.
- (2) Cf LG 10-17; Jaume FONTBONA, *Comunió y sinodalidad*. La eclesiologia eucarística després de N. Afanasiév en I. Zizioulas y J.M.R. Tillard, Herder/Facultat de Teologia de Catalunya (col·lectània st Pacià 52), Barcelona 1994, 315-320.
- (3) J.M.R. TILLARD, *Iglesia de Iglesias*, Sígueme (Vel 113), Salamanca 1991, 186; ID., *Carne de la Iglesia, carne de Cristo*, Sígueme (Vel 131), Salamanca 1994, 109-110.
- (4) Cf «Paraula» a l'índex temàtic de la *Bíblia catalana. Traducció interconfessional* (BCI), Barcelona 1993.
- (5) Cf J.M.R. TILLARD, *Iglesia de Iglesias*, 238.
- (6) Cf Ac 15. Pere llegeix els signes dels temps (15,17-11); Jaume fa ressonar la Paraula de Déu (15,13-21). L'Esperit i tota l'Església teixeix l'aportació de Pere i la de Jaume (15,28).
- (7) Cf Jaume FONTBONA, *Comunió y sinodalidad*, 365-369.
- (8) J.M.R. TILLARD, «Théologie et vie ecclésiale» en *Initiation à la pratique de la théologie*, I: Introduction, Cerf, Paris 1987 (3a ed.), 163. Cf ID., *Iglesia de Iglesias*, 127.
- (9) Cf ID., *Iglesia de Iglesias*, 125; ID., «Autorité et mémoire dans l'Église», *Irén* 61 (1988) 341. Tillard es basa en l'estudi de John Henry NEWMAN, *On Consulting the Faithful in Matters of Doctrine* (original 1859, reedició 1961).
- (10) Cf ID., «Autorité et mémoire dans l'Église», 481; ID., *Iglesia de Iglesias*, 124; 127-128.
- (11) Una de les prioritats del primer tema parla dels moviments, però no n'especifica quins. Significa que a Catalunya encara no són prou rebuts (en el sentit eclesiològic del terme), la JOC, el MIJAC, la JARC, el MUEC, la GOAC? El bisbe diocesà no té la JOC per fer present l'Evangeli enmig dels joves treballadors de la seva diòcesi?

Aportació dels laics i laiques a la vida parroquial

FELIP QUADRA, rector i arxiprest de Molins de Rei. Barcelona

El Concili Vaticà II, en la Constitució dogmàtica sobre l'Església, *Lumen gentium* n° 31, ens diu què entén per laics: «*Amb el nom de laics, s'entenen ací tots els fidels, menys els membres de l'orde sagrat i de l'estat religiós aprovat per l'Església, és a dir, els fidels cristians que, com a incorporats a Crist pel baptisme, constituïts en Poble de Déu i fets partícips a llur manera del ministeri sacerdotal, profètic i reial de Crist, per llur part realitzen la missió de tot el poble cristià en l'Església i en el món. La característica secular és pròpia i peculiar dels laics...*».

Aquesta definició de laic que ens dóna el Concili, cal entendre-la des d'una teologia de comunió i des d'una visió de l'Església Poble de Déu. Tant els religiosos com els clergues, amb els laics són Poble de Déu, són Església. Tots, pel baptisme, participen de la missió de l'Església des de carismes i ministeris diferents. Tots som el Cos de Crist; tots som membres necessaris i complementaris de l'únic Cos. La diferència entre clergues, religiosos i laics no està en la dignitat, ja que tots tenim la mateixa que ens dóna el fet de ser incorporats al Crist pel baptisme, sinó en les funcions diferents dins de la mateixa missió de tota l'Església. Tots, des de les peculiaritats pròpies, participem del ministeri sacerdotal, profètic i reial de Crist. Ni el ministeri ordenat, ni els

religiosos, ni els laics per separat poden dir «*nosaltres som l'Església*». Tots formem l'Església una, des de la comunió i la complementarietat de serveis.

Els laics tenen molt a dir i a fer en l'Església i en el món, des de la seva característica secular pròpia i peculiar, però no única. Poques persones dirien avui que l'evangelització del món l'han de fer els ministeris ordenats i els religiosos, com també trobaríem poques persones que creurien que són els laics els que, per la seva peculiaritat secular, l'han de fer, amb el seu testimoni i presència en el món, ells tots sols. És tot el Poble de Déu que té la missió de fer present la salvació del Crist en el món. És tota l'Església que és sagrament de la salvació.

Malgrat que la doctrina del Concili sobre l'Església és prou clara, encara vivim una contraposició, a vegades rivalitat, entre els clergues i els religiosos, entre els clergues i els laics, com si fóssim estaments enfrontats per una recerca o manteniment de poder. Quantes maneres de viure l'Església no manifesten rivalitats i desqualificacions, lluny de la complementarietat i la comunió, no solament entre clergues i religiosos, entre clergues i laics, sinó també entre uns i altres mútuament? Tenim tendència a fer reduccionismes i a totalitzar-ho tot en nosaltres, quan

la vida del món i de l'Església és tan complexa i plural.

Després d'aquest comentari de presentació del laic, feta per la *Lumen gentium* n° 31, haig de dir que, des del punt de vista pastoral i la meua experiència personal, crec que encara tenim molts problemes per una convivència adequada de la realitat eclesial.

Molts ministres ordenats i religiosos, pel fet de voler desclericalitzar l'acció pastoral i la vida de l'Església, pel fet de voler ser un més, han perdut la identitat del seu ministeri o de la seva consagració. També molts laics, en la seva sana reivindicació de participar en la vida de l'Església, s'han clericalitzat, o, en la banda contrària, s'han anticlericalitzat. Uns s'han fet més papistes que el papa, més clericals que els mossens, i els altres s'han separat tant de la comunió amb els pastors que ja prescindeixen de la jerarquia per a la seva vida cristiana.

Certament que el ministeri ordenat dels bisbes i preveres té un pes específic en el funcionament de l'Església, que la història ens parla del mal ús que s'ha fet d'aquests ministeris, i que encara els laics, en general, estan molt lluny d'una plena consciència del seu ésser Cos de Crist i responsables, també, de la missió de tota l'Església.

El Concili ha donat dignitat doctrinal i pastoral als laics, recollint una teologia ja gestada en l'època anterior, però la praxis ens evidencia que la inèrcia del funcionament monopolitzador dels clergues, la rivalitat amb els religiosos i la passivitat dels laics encara

és una realitat en la vida de l'Església. També és veritat que el mateix Concili ha obert les portes a la responsabilitat dels laics en les diverses àrees de funcionament de l'Església.

En el que fa referència a la participació dels laics en la parròquia, que és l'objectiu d'aquest article, podem fer una mirada pessimista i una altra de moderadament optimista, segons l'experiència pròpia i segons valorem la institució parroquial.

Mirada pessimista

Moltes parròquies són estructures de serveis espirituals amb un administrador, que és el rector.

El seu ministeri és el d'un funcionari, en tots els àmbits de la institució parroquial. En moltes parròquies, la inèrcia de les celebracions litúrgiques, el despatx, la visita als malalts, la preparació, si és que n'hi ha, a la recepció dels sagraments... tot ho fa el rector. L'economia, la porta ell, sense donar comptes moltes vegades als feligresos o, en algun cas, al mateix bisbat. Els laics han d'oïr missa, rebre els sagraments i col·laborar econòmicament. Ells són receptors i submissos.

Molts laics amb inquietuds i ganes de col·laborar han d'anar a altres parròquies o viure la seva pertinença a la parròquia amb enfrontaments, sofriment o absentisme total. Al voltant del rector estaran els qui diuen amén a tot.

Si una parròquia té un cert funcionament de corresponsabilitat o participació dels laics i en canvien el rector,

sense cap consulta o sense tenir en compte la realitat comunitària, i hi posen un "senyor rector", de mentalitat que és ell qui mana, tot s'esmoreeix i molts cristians es cremen o marxen de la parròquia. Una anàlisi des d'aquestes experiències crea una consciència pessimista i porta a la conclusió que, sobre el paper, els laics són part activa del Poble de Déu, però en la vida de l'Església no compten o solament compten observant la doctrina de l'Església en la família, en el treball, en la política i en el món.

Crida també l'atenció veure com moltes vegades els laics tenen responsabilitats per manca de capellans. Responsabilitats que se'ls han confiat o que les han preses ells mateixos, per suplència i no tant per dret.

Pastoralment, crec que deixar-ho tot en mans dels laics per mandra, per no complicar-se la vida o per dedicar-se a altres feines pastorals, crea en els mateixos laics una consciència de sentir-se abandonats.

També podem trobar comunitats parroquials, generalment reduïdes i a vegades ideologitzades i tancades, amb actitud molt crítica i, sovint, amb funcionament assembleari, que dificulta l'entrada d'altres cristians de sensibilitat i nivell diferents. La participació dels laics és fonamentalment crítica amb la jerarquia i de discutir tot el que no encaixa en l'esquema del seu grup. El prevere ha de ser un de més i és qui porta a terme, en moltes ocasions, les decisions preses per la comunitat. Esdevé, doncs, un gestor del "grup que més crida".

Mirada moderadament optimista

Si mirem les parròquies de la nostra diòcesi, crec que és més important la participació dels laics en la pastoral del que habitualment es diu. Amb ulls crítics podem trobar moltes diferències i molts entrebancs, però l'esforç per part dels pastors, dels religiosos i dels laics en la configuració d'unes comunitats plurals, amb consciència de Poble de Déu i amb ganes de donar resposta als reptes de l'Evangelí i del món actual, és molt notable.

Quantitativament són moltes les persones que dediquen esforços a la vida parroquial i més bé o menys donen una imatge de l'Església diferent a la del capellà que s'ho fa tot. Això no vol dir que qualitativament hàgim assolit una plena satisfacció. Moltíssimes parròquies tenen consell parroquial, consell d'economia, equips de catequistes de nens i de joves, visitadors de malalts, acollidors de promesos, acollidors de les persones que venen al despatx... Moltes tasques són fetes pels laics i la qualitat és millor que si la feia el capellà. Potser no valorem prou tanta dedicació gratuïta, o no sabem acompanyar i preparar les persones per a les diverses responsabilitats. Potser la bona voluntat és més que la preparació. Potser els pastors comptem amb els laics perquè tenim moltes necessitats que cal que funcionin i no tant perquè creguem que la seva participació responsable sigui per dret, com a membres del Poble de Déu. Potser tots plegats encara no sabem com caminar junts, o tenim poca experiència de potenciar i respectar els diversos carismes a l'interior de la comunitat.

El treball de conjunt és lent, i a vegades difícil, però cal confiar i insistir en el fet que la tasca de l'Església és de tots. Cal creure en l'acció de l'Esperit Sant. Potser la manca de capellans és "obra de l'Esperit" per situar els laics en el lloc que els correspon i per sentir-nos més identificats i en comunió. En el futur, davant els problemes que el món present ens planteja, hem de cercar funcionaments diferents i experiències de vida parroquial i comunitària abocades a donar respostes immediates i a suscitar carismes diferents en la corresponsabilitat.

L'Església ha d'aprendre molt, sense oblidar el que ja sap; ha de ser molt pacient i ha de viure amb valentia la tasca d'afrontar noves formes de funcionament en les quals els laics tenen molt a dir i a fer. A tots, pastors i laics, ens manca més confiança i estimació mútues. A tots ens manca més sentiment que estem dins la mateixa

Església i que, pel baptisme, tots som responsables des dels diversos carismes que ens dóna l'Esperit Sant.

Penso que, davant de moltes deficiències i limitacions, trobem a l'Església laics molt preparats teològicament, amb consciència clara de servir el món i l'Església. Trobem laics que dediquen, amb la limitació de la família i del treball, moltes hores a tasques pastorals. Podem fer un rosari de deficiències, que serveixen a algun sector de l'Església per potenciar un cert clericalisme, però la riquesa adquirida i la participació de tots en la tasca comuna és més capaç de mostrar l'Església més atractiva i com el que ha de ser, Sagrament de salvació. Tots hem de fer una conversió i hem d'aprendre a caminar junts.

Els laics, doncs, fan una aportació molt rica a la parròquia i cada vegada més imprescindible.

Valors i contravalors en una societat multicultural

MARIA ÀNGELS MARÍN, doctora en pedagogia, professora de la UB

uaders ofereix un altre Tema que de ben segur serà del màxim interès, a jutjar per les vegades que es parla d'ell en els darrers temps: els valors i contravalors en una societat multicultural.

La doctora Maria Àngels Marín, titular de la Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona, presentà aquest tema el passat mes de març al Col·legi de Rectors de Barcelona, i ha accedit a deixar-nos-lo publicar.

Una conclusió final indica el tarannà de l'exposició de la doctora Marín: «Hem de crear un sistema de valors en el qual la justícia, la solidaritat, la llibertat i la gratuïtat es converteixen en principis actius de relació, organització i convivència humanes».

Introducció

No podem abordar el tema dels valors sense analitzar prèviament la realitat social que ens envolta. Assistim avui a una commoció històrica sobre els valors que cerca una sortida humanament satisfactòria. Els problemes i els canvis del nostre món ens afecten a tots, tot i que, a vegades, veiem més els símptomes que no pas les causes. Ens cal una reflexió acurada i crítica sobre quin és el model de societat que tenim i veure les conseqüències que té per al creixement de la persona aquest model de societat. Diferents forces socials estan descobrint el paper dels valors com a dinamitzadors de la persona i la societat; s'està prenent consciència

que són l'eix entorn del qual es construeix la personalitat. Com diu A. Galino (1980), la mida d'una societat ve donada pels valors que cultiva, pels ideals per als quals viu o pels fins cap als quals tendeix.

El debat ètic té una extensió social desconeguda en altres temps. La nostra època es caracteritza per la pluralitat. Hem passat, en un període breu de temps, d'una època en què existia un conjunt de valors socialment reconeguts i acceptats a un temps de varietat de propostes sobre el que és bo per a l'home i la convivència humana i el que li és nociu; dit amb altres paraules, estem en un debat obert permanentment sobre els valors i els antivalors. A més,

com assenyala Castiñeira (1992), no només es posa en dubte un determinat valor o un altre, sinó, especialment, la font des de la qual justifiquem públicament la nostra actuació. Aquest autor remarca que convivim amb diversos i múltiples conceptes fragmentats de justícia o de moral que són emprats a l'ensens per expressar ideals socials i polítiques rivals i incompatibles, els quals, disfressats d'una retòrica política pluralista, amaguen en el fons la profunda banalitat dels nostres conflictes. Val a dir la buidor real de principis morals compartits per tota la societat.

En els darrers anys, les al·lusions a l'ètica des de diferents posicions polítiques han estat constants. El món de la política ha arrossegat altres sectors de la societat, i l'ètica, des d'aleshores, s'ha convertit en un reclam permanent dels camps socials més diversos. A l'ètica, s'hi ha associat la medicina, els mitjans de comunicació, l'esport... envaint tot un espectre de la realitat social. Hom es pregunta: què hi ha darrera de tot això? Per què tots aquests senyals d'alarma des de postures tan contraposades? La resposta és que ens cal urgentment recuperar l'ètica. Quan es té carència d'alguna cosa, se'n fa esment reiterat. Si haguéssim de caracteritzar la postmodernitat, de la qual parlem tant, amb una paraula, aquesta podria ser el desencant. El desencís polític, la renúncia a les utopies socials, l'escampament del pragmatisme i la moral de l'èxit fàcil i immediat. Com s'ha arribat a aquesta situació? Quins han estat els esdeveniments socials, històrics, que ens han portat a aquesta situació? Veiem tot seguit unes pinzellades que tracen el recorregut des del maig del 68 fins a l'actualitat.

Marc històric

Castiñeira (1992: 17-20) descriu els trets principals de les últimes dècades. Per a aquest autor, abans del 68 hi ha un escampament d'energies utòpiques que es manifesten de múltiples maneres; com a negació de l'ordre imposat, com a dissidència, com a substitució de la mística del treball i del consum per la de l'oci, com a protesta universitària, com a combat pels drets civils, com a moviment per la igualtat...

Després del 68 s'amunteguen els fets i es transformen l'escena i les consciències. Es fan avortar les manifestacions de París, cau assassinat M. Luther King, les tropes del Pacte de Varsòvia envaeixen Txecoslovàquia, els Estats Units perden la guerra amb el Vietnam, esclata la crisi del petroli, creix l'índex de desocupació.

A Espanya aquests esdeveniments repercuteixen, però hi ha una situació particular, com és el pas dels anys de la dictadura a la democràcia. El final de la dècada dels 70 i el principi dels 80 es caracteritza, malgrat els esdeveniments de fora del país, per una eufòria i una confiança en el canvi social. Però poc a poc va apoderant-se de la societat, sobretot d'aquella generació que va col·laborar més activament en la transició, el desencís i la ressaca. Comença així una lenta metamorfosi que afecta el més íntim de la consciència d'aquell antic militant utòpic.

S'inicia així una tendència al canvi de valors. El dret a la igualtat cedeix espai ara al dret de la identitat. El bé

públic, abans capdavanter, és substituït per l'interès privat. El hippy és substituït pel yuppy, l'ideòleg pel gestor, la revolució del proletariat per la revolució tecnològica, el partit per la corporació, l'ètica per l'estètica, els imperatius categòrics per imperatius hipotètics, l'ideal ascètic per l'hedonisme descarnat.

La crisi de valors

En alguns casos, com a conseqüència de la pèrdua de la fe i en d'altres per la pèrdua de confiança en les ideologies, assistim a un buit provocat per la caiguda de dues ideologies que han presidit aquest segle: capitalisme i comunisme.

Ambdues s'han esquerdat perquè apareixen greus i constants anomalies que qüestionen de socarrel la seva legitimitat. L'atur, l'analfabetisme, la depauperació del Tercer Món, les grans catàstrofes nuclears i mediambientals, la fam, les guerres. Tots aquests fenòmens són l'efecte pervers no de la ignorància sinó de la pretesa majoria d'edat del homes. El Gulag, el terror, la burocràcia, la militarització de la societat a la URSS, són els hereus de la famosa utopia de la revolució del proletariat. L'atur, la contaminació, el comerç d'armes, el tràfic de drogues... són els hereus de la utopia del progrés de la societat capitalista.

La caiguda de les utopies ha donat pas, com assenyala Renau (1989), a la cultura de l'individualisme que es refugia en la vida privada i en el consum com a expressió de la subjectivitat; i a una cultura pragmàtica del que és pos-

sible, sospitant de qualsevol anàlisi i visió que cerqui reformes radicals. Ni l'estat del benestar ni el socialisme comunista han donat resposta a les necessitats més pregonas de l'home. S'ha de reconèixer, però, que la consciència col·lectiva dels drets humans i el valor atribuït a la democràcia com a forma de govern han provocat la caiguda de moltes dictadures. Les circumstàncies socials i econòmiques han repercutit en la configuració de nous models de comportament i relacions familiars, com és ara el reconeixement dels drets de la dona i el seu accés al món laboral. Malgrat això, una gran part de la població s'ha immunitzat contra tota nova proposta de futur o ideal de societat. Aquesta situació, per uns suposa posar entre parèntesi els antics valors i donar la benvinguda a la provisionalitat i el relativisme; per a altres, però, el reconeixement de la crisi, com assenyala Camps (1994), és un senyal de lucidesa, la lucidesa derivada de la insatisfacció cap a una realitat humana que mai aconseguix el llistó volgut.

És llavors, quan desapareixen els fins, que els mitjans fan acte de presència i s'enlairen com a nous pseudovalors: els diners, el culte al cos, el reducte a la intimitat, el nucli reduït d'amics, tot allò que traspuen els mitjans de comunicació en els anuncis publicitaris. Hi ha una desmoralització en el doble sentit del terme, per una banda com a pèrdua de valors i d'un marc ètic de referència i, per una altra, com a pèrdua del projecte vital, com deia Aranguren, que es transforma en una manca de sentit i en una instal·lació en la provisionalitat i el present.

Això es constata sobretot avui en els joves. Els joves viuen alhora un antagonisme entre els valors heretats i els presentats per la societat. No se'ls han ofert mitjans per discernir entre el fonamental de les tradicions i la seva expressió formal, i això produeix un rebuig frontal de totes les tradicions. Hi ha unes característiques en els joves per damunt de les diferències de classe, cultura o país: el tipus de música que escolten, els videojocs, les begudes, l'atracció de la nit. Els joves són atrets per la societat de consum sense tenir-hi l'accés financer. Les poques o incertes perspectives de futur magnifiquen la força del present, que es converteix en valor absolut.

És cert que el creixement econòmic ha fet creure que els diners són la mida de l'èxit i del reconeixement social, però alhora també és cert que les èpoques de major penúria econòmica no són del tot dolentes per recuperar i fer més palesos uns valors fins ara regats a un pla secundari.

Actualment, juntament amb les postures derrotistes, en conviuen unes altres que no s'han deixat portar pel desencís; m'estic referint a tots aquells que dia rera dia lluiten per la construcció d'un món millor i d'una societat més justa. Són totes aquelles persones que des de la seva professió, o des del marc de l'associacionisme, des del voluntariat, fan una tasca diària que no pas per poc lluïda és menys profitosa. Aquestes persones fan una anàlisi de la realitat des d'unes altres coordenades; veuen els problemes que pateix el nostre món i s'esforcen des d'ací a millorar-lo.

No podem donar l'esquena a la realitat social ni als canvis que a gran velocitat es succeeixen si volem incidir en aquesta societat. Per això he seleccionat algunes problemàtiques i situacions que caracteritzen la nostra època actual, que ha estat anomenada per part d'alguns com la societat de la transició. L'objectiu d'aquesta selecció és aprofundir en la comprensió del sentit de mundialitat i d'interdependència: pensar mundialment i actuar localment. Comencem per analitzar la realitat social per després fer una descripció dels valors que emergeixen en aquesta societat, i veure els reptes que ens planteja, ja que a aquesta reflexió, s'hi han d'afegir accions concretes.

La societat de la transició

S'anomena així la nostra època per destacar que s'està formant un nou tipus de societat mundial. Com a forces motrius del canvi s'assenyalen les tecnologies avançades, sobretot les derivades de la microelectrònica, aplicades a la ciència, la medicina, l'enginyeria, les comunicacions, i els nous descobriments de la biologia molecular. Aquesta societat naixent s'enfronta, per una banda, als problemes generats en l'època de la industrialització, i també als nous problemes derivats de les transformacions i avenços de la societat de la informació.

La societat actual és contradictòria, com ja va afirmar Beltran Llera (1976): asseguda jurídicament sobre bases d'igualtat i de justícia, i alhora instal·lada en l'hedonisme, consumisme, confort i desenvolupament il·limitat i, per tant, promovent desigualtats. Proclama

la llibertat i condemna la violència, però manipula la informació i viola la intimitat personal. En l'actualitat, però, la problemàtica és més ètica que tècnica. Si no es veuen límits per al creixement material i tècnic, aquests límits només els pot imposar la responsabilitat. El desafiament està en la definició i exercitació d'uns valors personals per moure'ns responsablement. Quines són les característiques que defineixen aquesta societat en transició? Resumiré breument alguns del signes que la caracteritzen.

Interdependència de les nacions

Generada fonamentalment per la creixent consciència que els problemes del nostre món requereixen un enfocament comú de les qüestions i respostes globals. Alguns dels signes que posen en evidència aquesta realitat són: la creació de comunitats econòmiques i blocs comercials, o l'expansió de les conferències internacionals per donar resposta conjunta a les diferents problemàtiques, com són el medi ambient o el creixement demogràfic.

Conceptes com ara el de la sobirania nacional estan afectats per aquesta situació d'interdependència. Molts països depenen de decisions que es prenen fora del seu àmbit territorial, per exemple els preus dels articles bàsics, els tipus d'interès, etc. Com a conseqüència d'això, es produeix un debilitament del concepte d'estat nacional.

Paral·lelament a aquesta consciència de la repercussió de les accions de cada país en l'àmbit mundial es dona un ressorgiment dels nacionalismes.

L'existència d'estats artificials, procedents de repartiments posteriors a les guerres europees i d'altres, amb una configuració pluricultural i multiètnica, agreuja la situació. Hi ha una crisi en la qual es viu alhora la tendència a la universalitat i la necessitat de preservar la pròpia identitat. Els esdeveniments de la ex-Iugoslàvia, de la república de Txetxènia a l'antiga Unió Soviètica, i el terrorisme de l'integrisme islàmic en són un exemple clar. Cal viure ambdós conceptes de forma equilibrada per poder comptar amb una cultura col·lectiva solidària.

L'explosió demogràfica

Amb conseqüències molt diferents per als sectors de la humanitat que es troben encara en un procés de desenvolupament i els països desenvolupats. En els primers, el creixement de la població provoca problemes lligats a l'augment de la mà d'obra, l'atur, la migració cap a les ciutats i altres zones, l'alimentació i l'assistència sanitària. L'augment continu de la població genera una demanda cada cop més gran de consum d'energies i primeres matèries. El creixement econòmic d'aquestes parts del món s'està portant amb models importats dels països desenvolupats sense un respecte a llurs cultures tradicionals. En alguns casos la importació d'aquests models comporta una modificació dels estils de vida, conreus, etc., i es produeix una desertització del terreny, i a la llarga un deute més gran.

Cal analitzar amb detall les conseqüències de la importació d'aquests models i veure la possibilitat d'adoptar models alternatius basats en l'associa-

ció i la cooperació tal i com existeixen en els territoris desenvolupats.

L'augment de la població en els sectors en vies de desenvolupament fa créixer les migracions internes i externes. Es canvia la pobresa del camp per la de la ciutat. Sorgeixen així els grans barris amb cases sense condicions higièniques i amb problemes d'educació, atenció sanitària, subministraments d'aigua i altres serveis. Les grans extensions suburbials són focus de conflictes i tensions econòmiques, socials i psicològiques que donen peu a tota una sèrie de problemes urbans per als quals no hi ha una experiència dins l'escala actual.

En els països desenvolupats, el baix índex de natalitat i l'augment de l'esperança de vida comporten un increment de la població d'edat avançada, i això té repercussions en la seva economia: pensions i inversions en serveis mèdics, socials, etc.

Les migracions cap a aquests països provoquen també canvis en la seva configuració cultural i ètnica. La coexistència de distintes cultures dins un mateix territori planteja un repte a la convivència i un diàleg intercultural. Les respostes que es donin en aquest diàleg configuraran un model o un altre de societat. És un repte per a nosaltres propiciar aquest intercanvi i afavorir la convivència multicultural.

L'activitat humana i el desenvolupament

Fins fa pocs anys era freqüent fer referència a la situació mundial en termes de l'est i de l'oest. En l'actualitat

les diferències s'estableixen en termes de desenvolupament econòmic. Així, ens referim al nord com al conjunt de territoris desenvolupats, i al sud com als subdesenvolupats. Aquesta terminologia no reflecteix, però, amb fidelitat la complexa situació dels diferents països, per això es parla també de sectors desenvolupats, en vies de desenvolupament i països pobres. Ara bé, fins i tot en els pobles en vies de desenvolupament les diferències entre ells són tan substancials que s'han de considerar els problemes en un context local dintre del marc global del canviant sistema econòmic mundial.

Per accelerar el desenvolupament dels països pobres s'han posat en marxa programes massius d'ajuts bilaterals i multilaterals. Gràcies als esforços realitzats, i malgrat que la distància en renda és molt gran, s'han aconseguit millores en les expectatives de vida, l'analfabetisme i la nutrició. S'ha de reconèixer que aquestes millores no afecten per igual tots els territoris. Entre les causes dels fracassos hi ha les guerres, les sequeres i la incapacitat d'aquests països d'assimilar la tecnologia per manca d'infraestructura o de preparació del personal per al manteniment i la comercialització, i en alguns casos per una selecció inapropiada de les indústries que s'han implantat. El creixement econòmic en els territoris desenvolupats i industrialitzats ha estat possible gràcies a l'increment del consum. Ens hem de preguntar quan de temps serà possible mantenir el desenvolupament a partir de les polítiques del consum. Ens cal un replantejament del nostre consumisme tant per les seves repercussions individuals com mundials.

El medi ambient

El fenomen de la contaminació ambiental neix amb la societat industrial. En l'actualitat s'ha agreujat a causa de la sofisticació de les indústries que difonen per la biosfera productes tòxics i pel consum massiu de béns i materials que dificulten l'eliminació de residus. Els problemes mediambientals es deriven directament de l'impacte altament contaminant de les tecnologies de producció, i indirectament dels modes de producció basats en consideracions estrictament econòmiques i polítiques. En conseqüència, la solució passa per la utilització de millors tecnologies, fins i tot menys productives des del punt de vista del rendiment econòmic en el menor temps possible, així com per l'augment del control social sobre els modes de producció.

De fet, la consciència per part de la població d'aquests fets ha aconseguit algunes millores. Existeixen, però, fenòmens de macrocontaminació que superen la capacitat individual dels països. Podem citar com a exemple l'efecte hivernacle.

La magnitud i la complexitat causal de la problemàtica ecològica exigeix apuntar cap a solucions tanmateix complexes. Ja hem vist com en el cas dels països desenvolupats els problemes del medi són conseqüència d'un model de desenvolupament de malbaratament dels recursos naturals, mentre que en els països menys desenvolupats és conseqüència d'un estat de subdesenvolupament dependent dels anteriors. Es tracta, per als primers, de

millorar la qualitat de vida, mentre que per als segons és una qüestió de supervivència. A gran escala els problemes mediambientals depenen de decisions econòmiques i polítiques que inclouen opcions valoratives.

L'avanç de les tecnologies

La societat actual, en les zones industrialitzades, està edificada sobre el creixement tecnològic. La microelectrònica s'ha introduït a la indústria i s'han provocat canvis substancials en totes les fases de producció. L'impacte de l'electrònica s'ha deixat notar en les comunicacions millorant els sistemes de transmissió al telèfon i a la televisió. Els avenços de l'enginyeria genètica han fet importants contribucions al camp de l'agricultura, la ramaderia i la medicina.

El desenvolupament tecnològic està produint modificacions en el comportament personal i social. Desconeixem encara, per exemple, els efectes que pot tenir la realitat virtual. Són visibles, però, la vulnerabilitat de les persones pel fàcil accés a les bases de dades. Neix una nova civilització: la societat del coneixement. La matèria bàsica és la informació que s'utilitza com a mitjà de control. Assistim al naixement d'un nou analfabetisme que va més enllà de saber llegir i escriure; és l'anomenat analfabetisme funcional. Els avenços de les tecnologies de la informació posaran a l'abast de tothom les autopistes de la informació amb el perill de distanciament encara més gran de les persones amb una qualificació i sense, així com les diferències entre països.

El creixement de la telemàtica afavoreix el treball a distància i la desmassificació industrial. I, alhora, cada cop és més difícil l'accés a un lloc de treball sense una qualificació. Cal reflexionar sobre conceptes com treball, atur, oci, ocupació. Actualment s'utilitza aquest últim com a sinònim de treball productiu en sentit tradicional, juntament amb altres ocupacions de tipus social, artístic, artesanal.

Les malalties de la nova societat

Les xarxes del narcotràfic s'han convertit en una plaga a totes les parts del món. S'han procurat solucions preventives des de l'educació, però les xarxes s'estenen al llarg de tot el món i són una font d'ingressos per a molts; per això cal una acció conjunta per a la seva eradicació. S'han posat en marxa alguns programes per compensar els agricultors i transformar les zones de cultiu. Aquestes xarxes tenen a les seves mans nombroses indústries de tipus legal per blanquejar els diners i per a la distribució de la droga.

L'aparició de la sida ha commoionat la població mundial. Les dades sobre la seva difusió en zones com l'Àfrica fan témer la seva extensió en l'àmbit mundial. En l'última reunió internacional mantinguda la setmana passada a Barcelona es destacava Espanya com el país europeu amb major incidència de la malaltia. Una de les conseqüències més greus que pateixen els malalts, a més de la pròpia malaltia, és la marginació i el rebuig social, en ells mateixos i en els seus fills. No es poden predir altres conseqüències, com per exemple respecte a les

pautes de comportament sexual, malgrat que algunes dades apunten cap a una reducció de la promiscuïtat en alguns països.

Funció dels valors en la maduració humana

Els valors ajuden a créixer i fan possible el desenvolupament harmoniós de totes les capacitats de l'ésser humà. Els valors estan lligats a la pròpia existència, afecten la conducta, configuren i modelen les idees, com també els sentiments i les actuacions. L'home es construeix i creix com a persona en la realització de valors.

Els valors són dinàmics, lligats al desenvolupament de la personalitat i molt influïts pels processos de socialització. Els valors de tota mena es troben arrelats en la relació que hom estableix amb la realitat i la vida, només així s'expressen i es fan perceptibles. La maduració en els valors es fa per mitjà del procés de valoració. Aquest procés segueix les etapes evolutives de la persona en connexió estreta amb la seva maduració personal, malgrat que no sempre es corresponen amb l'edat cronològica. En cada etapa de la vida d'una persona entren en joc un conjunt de valors que expressen la forma en què la persona veu el món que l'envolta i de quina manera s'hi situa. La persona experimenta i interpreta la realitat a través del conjunt de valors que viu en cada moment. A mesura que les circumstàncies de la vida van canviant, s'experimenten canvis en el sistema de valors que constitueix el nostre nucli referencial (Ferreiros, 1992).

El procés de valoració

S'anomenen així les etapes per les quals travessa un valor des de la seva captació per part de la persona fins que arriba a formar part de la seva identitat personal. El procés de valoració té a veure amb la pròpia personalitat, amb la pròpia manera de percebre les persones, els objectes, els esdeveniments, les situacions. «*No existeix la neutralitat davant del que ens emociona, ens apasiona, ens interessa i apreciem, sinó que percebem i valorem al mateix temps, tot i que el procés és més llarg, fins que la força del jo atempera i equilibra els desigs sovint contradictoris*» (Etxebarria, 1992). En aquest procés es troben implicats una sèrie d'elements cognitius, afectius i comportamentals que s'han de tenir en compte a l'hora de plantejar una educació en valors.

La dimensió cognitiva és un ajut per veure les alternatives i preveure conseqüències. La dimensió afectiva està relacionada amb el que s'aprecia. Si el sentiment no intervé en aquest procés de valoració, els valors captats resten en creences a nivell intel·lectual sense comprometre la vida. Sentiment, emoció i valor van lligats. La realització de valors, és a dir, obrar d'acord amb els valors triats, és la seva dimensió comportamental. L'acció és un reforç per al pensament.

El descobriment dels valors es realitza mitjançant experiències significatives, i a través de les persones que els fan visibles en les seves accions. Podríem dir que els valors s'encomanen, atès que són captats més fàcilment allà on la vida de les persones manifesta co-

herència entre el pensar i el fer, el fer i el comunicar. L'expressió de valors, si va acompanyada de coherència de vida i d'actituds de llibertat i gratuïtat en les relacions interpersonals, esdevé un mitjà privilegiat d'educació en valors. «*El procés de valoració rau en la relació. Els valors ens arriben per via relacional, és a dir, mitjançant els altres, tot i que és necessària una oberta predisposició personal. Al llarg de la vida humana el subjecte estableix certament moltes i variades relacions amb determinats objectes, però aquestes relacions resulten molt més predominants pel que fa a les relacions amb les persones*» (Etxebarria, 1992).

Valors i antivalors

Anomenem antivalors a tot allò que s'oposa al creixement harmoniós de la personalitat. Valors i antivalors estan arrelats en la persona. Tots som lliures de viure segons els uns o els altres, la tria depèn de nosaltres. Molts cops la societat posa davant nostre més possibilitats de desenvolupar els antivalors que no pas els valors, ja que són més rendibles econòmicament. Se'ns imposen com a valors els antivalors de la utilitat, de la moda, del culte al cos, del poder, dels diners, etc., per esmentar-ne alguns, que estan portant a un greu deteriorament social i a l'aparició de malalties com l'anorèxia en les joves i adolescents. Així doncs, quina vida en societat es deriva de viure segons l'egoisme, l'individualisme, el consumisme?

Sovint ens deixem atrapar per aquestes propostes que ens fa la societat de consum i pensem que la felicitat i el goig venen de fora. Fins i tot hi ha

qui pensa que aquesta felicitat es pot comprar. Ara bé, la veritable joia surt de dins, d'obrar segons allò que ens fa més persones. Només la persona autònoma valora críticament els seus propis valors i els valors o antivalors de l'entorn, i és capaç d'interrogar-se, contrastar, triar i assolir l'orientació de la vida a partir dels seu propi sistema de valors, però a punt per corregir les seves eleccions si constata que no sempre el que hom tria és garantia d'autorealització ni resulta prou útil per als altres.

Els valors formen part de la nostra identitat. Ens comportem d'una forma determinada perquè hi ha uns valors que orienten i guien les nostres accions. Quins valors? Aquells que nosaltres triem. Davant una situació injusta podem optar per restar de braços creuats (això no va amb nosaltres, podem dir), o bé podem passar a l'acció perquè ens sentim solidaris amb els qui pateixen aquella situació.

Hi ha una colla de valors universals presents en la carta dels drets humans que gaudeixen d'un consens internacional: justícia, solidaritat, llibertat, tolerància... Aquest consens no és solament teòric, sinó que té implicacions pràctiques en la vida diària. Hem de tenir en compte que els drets humans només són absoluts en l'enunciat, ja que a la pràctica acostumen a entrar en conflicte els uns amb els altres, o es materialitzen en diferents concrecions.

Els valors que estimem no existeixen aïlladament sinó jeràrquicament acoblats en la unitat de cada persona i de cada societat. Aïlladament ens agraden tots, però a la pràctica en tri-

em i en preferim alguns, i amb la nostra manera de viure establim quins són els nostres valors veritables.

Sovint no coincideixen els valors que proclamem com a nostres i aquells que vivim. És el que anomenem diferència entre les creences de valor que sostenim i els valors realment viscuts. Etxebarria (1992) afirma que la discrepància o dissociació entre els valors concebuts que interioritzem i la vivència real, entre l'estructura intel·lectual dels valors que percebem i el procés de valoració interna, és l'origen, en bona part, de l'alienació de l'home postmodern.

Tendències valoratives que caracteritzen la nostra societat

Una de les característiques del nostre món actual és la interdependència; això el configura d'una forma molt diferent a la que ha viscut fins ara la humanitat. Es pot parlar avui de valors universals, compartits per tots els habitants del planeta per damunt de la diversitat de cultures? No resulta gens fàcil respondre a aquesta qüestió, però és difícil d'imaginar una societat mundial sense uns valors comuns per fer front als seus desafiaments i problemes. Ara bé, el fet de tenir uns valors universals no significa pas que no restin encara moltes zones dubtoses i fosques on el consens és complicat. Aquestes zones fosques dels drets fonamentals i de la seva interpretació han d'ésser consensuades per la via del diàleg. Tot i així, el problema de l'actual desacord ètic no és pas a causa del pluralisme. El pluralisme en les societats democràtiques implica per força la

contrastació i el diàleg entre principis valoratius diferents. El pluralisme, que cal no confondre'l amb el relativisme, es fonamenta en el respecte a les persones. El desacord prové dels constants obstacles que posem per articular vies de discerniment, com diu Castiñeira (1992).

Un dels nostres reptes avui consisteix a promoure el diàleg entre diverses cultures i cercar aquells valors que ens són comuns i expressar-los de forma que s'adaptin a les situacions noves que vivim. Ens cal trobar un sistema de valors que proporcioni una base d'estabilitat a la vida dels individus. Cercar els valors significatius que permetin el diàleg entre cultures diferents per caminar cap a un nou ordre mundial es converteix en si mateix en un valor ètic. La dimensió dels problemes plantejats a la humanitat requereix la cooperació de tots els éssers humans com a condició per a la supervivència. Així construirem l'ètica de la solidaritat.

Sense ànims d'ésser exhaustius, farem tot seguit una llista de trets valoratius que emergeixen en la societat en transició de què parlàvem abans, en cadascun d'ells anirem plantejant alguns interrogants que volen ésser suggeriments per obrir el diàleg.

De la quantitat a la qualitat

Els canvis de la societat postindustrial, el rebuig de l'estandardització, l'abandó del pragmatisme han portat a buscar més la qualitat que no pas la quantitat. Parlem de qualitat perquè encara tenim prou lucidesa, com diu Camps (1992), per adonar-nos que el

desenvolupament econòmic i tecnològic no sempre comporten un desenvolupament humà. Aquest interès es pot observar des de la millora de la qualitat de vida fins a qüestions més de fons, com són el valorar no tant el que es fa sinó més aviat com es fa i el tarannà que anima l'acció.

Sota aquesta qüestió de la qualitat de vida hi ha plantejats problemes ètics de gran importància com ara el dret a morir dignament i fins i tot l'eutanàsia. No entraré en ells, ja que no són el motiu d'aquesta exposició, la qual vol més aviat suscitar la reflexió sobre la complexitat i la interrelació de les problemàtiques, que no pas abordar la seva possible resolució.

A què donem importància en la nostra tasca diària? valorem més el fer moltes coses, o pel contrari el com les fem?

De la independència a la interdependència

L'individualisme fruit de la competitivitat, del treball a les grans ciutats, va cedint el pas, a poc a poc, a la consciència del fet que avui no és possible abordar cap qüestió si no és des de la col·laboració i el treball en equip, i això en qualsevol camp, científic, artístic, ciutadà, etc. La complexitat dels problemes, la progressiva especialització i les repercussions econòmiques i socials de qualsevol situació generada en qualsevol país han anat creant una consciència de la importància de treballar units. Cada cop més ens cal la cooperació per abordar els problemes i donar resposta a les necessitats que ens envolten.

Sens dubte les solucions als grans problemes d'avui han de procedir de diferents fronts. Un d'aquests i fonamental, com assenyala Camps (1994) és el de la corresponsabilitat. Als Estats els corresponen les iniciatives, els suports i les polítiques redistributives. Però la societat ha de cooperar i col·laborar.

De la satisfacció de necessitats privades a la solució de necessitats públiques

Davant l'hedonisme, el confort i el consumisme s'obre pas un corrent que lluita per vèncer la desigualtat social. La mentalitat consumista respon a valors propis de l'individualisme i la privatització. Aquests valors poc a poc aïllen la persona del seu entorn i la tanquen dins ella mateixa. La interdependència i els problemes de la humanitat vistos cada dia pels mitjans de comunicació van generant progressivament una consciència de solidaritat i del fet que cal l'aportació de tothom per afrontar la resolució dels problemes.

La solidaritat es necessita fins i tot on és més visible l'horitzó de la justícia. Perquè la solidaritat és l'espai reservat a la participació individual en les tasques col·lectives. Aquesta solidaritat obliga a un plantejament en la redistribució del treball, perquè tothom en pugui gaudir. Tanmateix obliga a juntar els esforços cap a una sensibilitat ecològica que aturi el deteriorament del medi. Només la solidaritat pot contrarrestar l'*ethos* individualista que fomenta la societat de consum i l'economia de mercat, com manifesta Camps (1994).

Els joves, per la seva banda, cerquen la proximitat d'altres en grups de referència on es puguin comunicar i amb qui es puguin identificar. Promoure aquests valors suposa lluitar per la solidaritat i el compromís. Ens podem preguntar quins són els valors que mostrem amb el nostre estil de viure?, quins són els nostres compromisos amb la realitat social que ens envolta?, com vivim la gratuïtat?, fomentem la participació i el diàleg, o anem per feina?, com despertar el gust per la tasca ben feta i l'esforç personal sense fomentar a la vegada la competitivitat i l'individualisme?

De la uniformitat al pluralisme i la diversitat

El condicionament imposat per la societat industrial de produir molt i en poc temps va portar a l'estandardització dels productes. En l'actualitat qualsevol empresa, si vol conservar el seu lloc en el mercat, ha de respondre al desafiament de la individuació dels clients potencials. Els estudis de mercat es fan en períodes cada cop més curts i amb una àmplia varietat de mostres.

L'atenció a la diversitat s'imposa també a l'educació. La reforma del sistema educatiu ha volgut respondre a la diversitat atenent al desenvolupament personal i de valors. Es potencia la formació integral de la persona. L'educació ha de preparar per a la vida, per això s'han de descobrir les diferents capacitats i potencialitats de les persones i veure en quina mida les poden potenciar i posar al servei dels altres.

La defensa de la justícia implica avui un repte per compaginar la identitat cultural i el respecte a les diferències en una societat en la qual conviuen diferents cultures. La xenofòbia i el racisme no són sinó l'expressió de l'egoisme que es resisteix a tenir menys perquè d'altres tinguin més. Els drets dels pobles a la seva autonomia, a l'ús de la seva llengua, a mantenir les seves tradicions, fins i tot els seus privilegis, el dret, en definitiva, de les cultures minoritàries a no ser assimilades per les cultures majoritàries és sens dubte una altra manifestació de la igualtat en la llibertat.

El denunciat etnocentrisme (Creus, 1991) de la nostra cultura occidental es pot relativitzar en la mida que es coneixen els valors d'altres cultures, entre aquests el respecte per les pròpies tradicions, el sentit comunitari i d'altres. A més, cada poble des de la seva riquesa cultural pot captar determinats valors comuns amb altres pobles només pel fet d'ésser valors humans. Ara bé, com diu Galino (1990), si el diàleg entre cultures constitueix un dinamisme expansiu de noves forces creadores, la relació entre cultures amb un nivell diferent de desenvolupament tècnic pot provocar i de fet ha provocat greus conflictes. Cal una consideració d'igualtat per a ambdues parts com a condició per al diàleg intercultural.

Davant aquesta realitat ens preguntem: com afavorir la integració respectant alhora la pròpia identitat cultural? com fem palès el respecte a les minories?

Els grups ofereixen un ambient adient per a la promoció d'aquests valors. El grup és una societat en petit. Atensem al desenvolupament de valors mitjançant el procés interactiu que es dona en el grup? La majoria de nosaltres hem estat educats per basar-nos en certes, i avui vivim en un món ple de complexitats i d'incerteses. Ens cal desenvolupar al màxim les pròpies capacitats d'innovació i adaptació a aquest canvi i controlar la inestabilitat. Les possibilitats són dins nostre malgrat que no en siguem conscients o no les practiquem. El nostre objectiu d'aconseguir una societat més justa i solidària passa per una transformació de les nostres actituds mentals i el nostre comportament. Ens cal vèncer la natural inèrcia de resistència al canvi, atès que els recursos i les solucions del passat no ens serveixen per afrontar els desafiaments del present.

De la informació a la formació de criteris d'opinió

És innegable el paper que tenen els mitjans de comunicació en la formació de l'opinió pública. Per la seva novetat desconeixem encara quin és el seu abast. Els diaris, les emissions radiofòniques i la televisió s'enfronten dia rera dia amb la decisió de quines notícies seleccionar. En les seves eleccions predominen els fets i les imatges sensorialistes. La brevetat del temps destinat a la informació imposa una limitació en el tractament de la informació. D'altra banda, les demandes del públic (audiències) marquen a les empreses comercials propietàries d'aquests mitjans els criteris per seleccionar els productes que ofereixen: tot

depèn de què es consideri notícia, de què vengui més. Es crea així un cercle tancat. D'altra part sabem que les audiències tenen un gran poder de control sobre els mitjans de comunicació i han estat les seves demandes les que han determinat, en ocasions, la supressió o la modificació de programacions.

La formació de criteris d'opinió se sustenta en una informació variada i plural. Deixar-nos portar per la simplificació de les qüestions tal i com apareixen als diaris o en altres programes informatius significa ésser víctima de la desinformació.

Com podem contribuir a generar una societat més informada i més formada? com caminar cap a una ètica de la imatge?

L'expressió dels valors des de la realitat social: ésser agents de canvi

No n'hi ha prou amb assolir teòricament uns valors, ni amb tenir-los com a punt de referència en la vida privada. Comencem a comprendre que la societat som tots i per tant és de tots la responsabilitat de millorar-la, millorant el comportament dels seus membres. Avui dia ningú no creu en el canvi d'estructures. El dualisme que es plantejava anys enrera entre canvi personal i canvi d'estructures està ja superat i surt un nou enfocament del tarannà personal. Com deia Joan Pau II (1991) *«El món actual és cada vegada més conscient que la solució dels greus problemes nacionals no és ètnicament una qüestió de producció econòmica o d'organització jurídica, sinó que es necessiten uns*

determinats valors èticoreligiosos i també un canvi de mentalitat, de comportament i d'estructures».

Avui es creu en la possibilitat de col·laborar en tasques que vagin donant resposta a necessitats, tenint en compte, com assenyala Comas (1991), que cada tasca viu d'una ànima i es contagia. Qui té sensibilitat pels marginats no solament treballa per ells, sinó que contagia als altres aquesta sensibilitat. Tal vegada la tasca no arribi a bon port, mai restarà completa, però sempre quedarà l'ànima transmesa i haurà contribuït a una millora perquè hi haurà altres que continuaran treballant. Cada cop més s'amplia la consciència de la repercussió de la tasca personal en la marxa universal, i això des de la convicció que no hi ha solucions sinó més aviat necessitats, necessitats d'altra banda canviant i diferents en cada lloc. La sensibilitat porta a transcendir l'acció personal i a integrar-se en estructures intermèdies, les quals tenen més possibilitat d'incidència social.

El desenvolupament passa per una més gran i més il·lustrada participació en la vida de la comunitat. Sens dubte, les solucions al grans problemes que avui tenim plantejats han de procedir de diferents fronts. Un d'aquests, com assenyala Camps (1994), és el de la corresponsabilitat. A l'Estat li corresponen les iniciatives, els suports i les polítiques redistributives, però els ciutadans hem de cooperar i col·laborar-hi. Cooperar ajudant els menys afavorits. Solidaritat significa responsabilitat pels altres, pels marginats, desposseïts, minusvàlids, malalts, etc. Ja hem dit abans que els valors es

transmeten a partir de les vivències. Transmetem allò que vivim, no pas el que pensem o diem. És en la relació personal on neix la transmissió de valors.

Hem de despertar la nostra capacitat creativa per donar resposta a les qüestions de valors que emergeixen en la nostra societat. Hem de ser conscients que les respostes generaran una manera d'obrar i transmetran uns valors. És possible que no siguem nosaltres qui vegem els resultats, però tal vegada els resultats no són tan importants com el fet de despertar la sensibilitat i portar a terme una tasca convençuts que fem una aportació al creixement de la societat.

La nostra manera de fer tindrà unes conseqüències, per això ens cal fer un diagnòstic de com vivim i de quines són les nostres conviccions de fons: *«Els problemes tant de l'individu com de la societat tenen la seva arrel en el més pregon de la naturalesa humana. Els components del cos social i de l'ésser de la persona es troben en desequilibri, han primat els triomfs físics sobre els emocionals, espirituals i encara intel·lectuals. Sense un reconeixement i una acceptació de les nostres possibilitats i limitacions, i una consciència de les nostres motivacions, el nostre intent de resolució dels problemes es mantindrà en el nivell de reconèixer els símptomes d'una malaltia no diagnosticada. No podem sembrar la pau fins que no compreguem que les guerres són fruit de l'egoisme. L'egoisme del que és una manifestació l'egocentrisme, és propietat de totes les espècies animals, és la força im-*

pulsora de la supervivència i el progrés, però també és font de cobdícia, afany de poder, explotació i domini sobre els altres, per petit que sigui. La consecució d'un equilibri entre els seus dos cantons oposats és un dels objectius de la política social, però poc reconegut» King i Schneider (1991).

La Declaració del Parlament de les Religions del Món (1994) es manifesta d'una forma versemblant: *«Nuestra Tierra no puede cambiar a mejor sin que antes cambie la mentalidad del individuo. Abogamos por un cambio de conciencia individual y colectivo, por un despertar de nuestras fuerzas espirituales mediante la reflexión, la meditación, la oración y el pensamiento positivo, por la conversión del corazón».*

Les bases de la pau i la no-violència són viure en l'esperança i créixer en llibertat (Callejas, 1992). Aquest autor afirma que la proposta del segle XXI és la de passar de la cultura de la por a la cultura de l'esperança. L'esperança juntament amb la creativitat són valors d'aquesta nova cultura. Buero Vallejo, en una entrevista a la televisió, assenyalava també que vivíem en una cultura plena de por i que el món actual patia una caiguda vertical de l'esperança. Manquen projectes amb esperança, programes amb esperança, especialment per a la joventut, deia Buero Vallejo en aquella ocasió.

La complexitat dels problemes, la progressiva especialització, les repercussions econòmiques i socials de qualsevol situació han creat la consciència que és important treballar junts. Cal tre-

ballar unitats i sumar els esforços i amb això fem créixer els valors de la cooperació i la solidaritat. Com diu Camps (1994): «*los logros sociales, en especial los de largo alcance, no son nunca el resultado del esfuerzo de un solo individuo, ni siquiera de un grupo entusiasta y comprometido. Tampoco son obra exclusiva de un gobierno o una administración. Proceden de la labor voluntariosa y coherente de una serie de individuos que comulgan con unos objetivos comunes. Tal es la razón que explica la necesidad de unos valores compartidos sin los cuales es inútil hablar de objetivos comunes*» (pàg. 17-18).

Sense austeritat, sense solidaritat, sense responsabilitat, serà difícil fer front eficaç i justament a una situació tan complexa com la que estem vivint. Cal comptar amb persones convençudes que és possible crear una cultura alternativa, amb una altra forma de valorar la vida personal i social. Hem de crear un sistema de valors en el qual la justícia, la solidaritat, la llibertat i la gratuïtat es converteixin en principis actius de relació, organització i convivència humanes. L'eix de reconstrucció de tot el que és l'humà passa per l'humanització de la vida social, del treball, del coneixement, de la ciència i la tècnica.

Referència bibliogràfica

BELTRÁN LLERA, J. (1976). «Estructura y evolución del pensamiento moral». *Revista Española de Pedagogía*, 137, pp 237-238.

- CALLEJAS, J.M. (1992) *Optar por el Sur*. Madrid. Instituto Emmanuel Mounier. Cuadernos de Formación nº 23.
- CAMPS, V. (1994). *Los valores de la educación*. Madrid. Anaya.
- CASTIÑEIRA, A. (1992). «Marc ètic de la societat contemporània», a AA.VV. *Educar en els valors*. Barcelona. Raima.
- COMAS, C. (1991) «Europa y los idealismos: el talante postmoderno», a AA.VV. *Europa. Posibilidades y dificultades para la solidaridad*. Barcelona. Cristianismo y Justicia.
- CREUS, V. (1991). «Educación intercultural», a Martínez, M., y Puig, J. M. *La educación moral*. Barcelona. Graó-ICE.
- ETXEBARRIA, Ll. (1992). «La percepció i assumptió dels valors en l'edat escolar», a AA.VV. *Educar en els valors*. Barcelona. Raima.
- FERREIROS, P. (1992). «Currículum escolar i educació en valors», a AA.VV. *Educar en els valors*. Barcelona. Raima.
- GALINO, A. (1980). *Presupuestos culturales para una pedagogía de los valores*. Academia de doctores de Madrid.
- GARCÍA-NIETO, J. (1989). *Proyecto de sociedad en clave de utopía*. Barcelona. Cristianismo y Justicia.
- GONZÁLEZ FAUS, J. (1988). «El caminar constante o el reparo escatológico», a AA.VV. *¿Naufragio de las utopías? Qué hay que salvar?* Madrid. Narcea.
- JUAN PABLO II (1991). *Centesimus Annus*. Barcelona. Claret.
- KING, A., y SCHNEIDER, B. (1991). *La primera revolución mundial*. Informe del Consejo al Club de Roma. Barcelona. Plaza Janés.
- KÜNG, H. (1991). *Proyecto de una ética mundial*. Valladolid. Trotta.
- KÜNG, H., y KUSCHEL, K. J. (1994). *Hacia una ética mundial*. Valladolid. Trotta.
- RENAU, J. (1989). *Irrenunciables utópicos en la educación*. Barcelona. Cristianismo y Justicia.

Volem, amb aquesta nova secció de Quaderns, fer-nos ressò dels documents més importants i rellevants del Magisteri papal, comentats i analitzats per persones expertes en el tema corresponent.

Darrerament, un parell d'encíclicques de Joan Pau II, escrites en un interval de tres mesos (març-maig de 1995), han obtingut, entre altres, un cert relleu: *Evangelium vitae* i *Ut unum sint*.

El pare jesuïta Manuel Cuyàs il·lustra les idees força de l'*Evangelium vitae*, encíclica de la defensa de la vida, donada a conèixer el 25 de març, i el pare caputxí Joan Botam, president del Centre Ecumènic de Catalunya ens aporta una reflexió sobre el moment present de l'ecumenisme, amb ocasió de l'encíclica *Ut unum sint*, sobre la tasca ecumènica, signada el 25 de maig de 1995 i publicada el juny passat.

Aquesta darrera va ser la dotzena encíclica de Joan Pau II.

Idees força de l'*Evangelium vitae*

MANUEL CUYÀS, jesuïta, professor de teologia moral. Sant Cugat (Barcelona)

Convé apropar-se als diversos ensenyaments de l'Encíclica *Evangelium vitae* (25 de març de 1995) sense perdre de vista quina és la preocupació que ha obligat el Papa a escriure-la i quin és el principi moral que vol reblar.

Preocupa Joan Pau II que el progrés científic i tècnic obri camp a nous i més freqüents atemptats contra la dignitat de l'ésser humà i, principalment, que se n'hagi seguit una opinió pública, inclinada a justificar amb més facilitat cada dia molts crims contra la

vida humana incipient o pròxima a l'ocàs, fins al punt de demanar no solament la impunitat, sinó l'autorització, i àdhuc la intervenció gratuïta en les estructures públiques sanitàries per realitzar-los. Ja no es distingeix entre el bé i el mal pel que fa al respecte degut a la vida (núm. 4).

El principi fonamental de tota la doctrina exposada en l'encíclica *Evangelium vitae* és l'especial dignitat i la indisponibilitat de la vida humana. El primer capítol, servint-se com a punt de referència del drama bíblic acomplert a l'alba de la humanitat, quan Caïn matà el seu germà Abel, blasma la dolenteria fratricida de les noves amenaces contra la vida humana. El principi esmentat és presentat en el capítol segon en forma de meditació bíblica sobre l'Evangeli de la vida (núm. 29-51), i en el capítol quart, en forma d'elevada contemplació mística i poètica entorn del mateix tema (núm. 78-101). Tot el document i especialment aquests dos capítols mereixen una lectura atenta i reposada. Però és en el tercer on, sota el subtítol «*No mataràs. La llei santa de Déu*», respon Joan Pau II directament a les principals causes de la seva preocupació, condemnant solemnement en nom de l'al·ludit cinquè manament del Decàleg: l'occisió d'una persona innocent, l'avortament provocat i l'eutanàsia.

Es va dir amb molta insistència que en una redacció prèvia del text, el Sant Pare volia definir *ex cathedra* la inacceptabilitat ètica d'aquests tres comportaments. Se li hauria desaconsellat, perquè discussions acadèmiques sobre l'àmbit del que és definible no enfosquessin la veritat que volia reblar. De

fet, en la condemna dels tres supòsits esmentats apel·la el text als factors que els teòlegs consideren garantia d'infal·libilitat respecte a una doctrina moral o dogmàtica: Es tracta d'un ensenyament bíblic, mantingut al llarg de la Tradició, comú en el sentir universal dels fidels (se l'anomena en l'escolàstica *sensus fidelium*) i proposat unànimement pel Magisteri. Vegeu com s'expressa respecte a l'*occisió d'un innocent*:

«*El manament —no matis— té un valor absolut quan es refereix a la persona innocent... En efecte, l'absolut caràcter inviolable de la vida humana innocent és una veritat moral explícitament ensenyada en la Sagrada Escripтура, mantinguda constantment en la tradició de l'Església i proposada de forma unànime pel seu Magisteri. Aquesta unanimitat és fruit evident d'aquell "sentit sobrenatural de la fe" que, suscitat i mantingut per l'Esperit Sant, preserva d'error el poble de Déu, quan "mostra que està totalment d'acord en qüestions de fe i de moral"... Per tant, amb l'autoritat conferida per Crist a Pere i als seus successors, en comunió amb els bisbes de l'Església catòlica, confirmo que l'eliminació directa i voluntària d'un ésser humà innocent és sempre greument immoral*» (núm. 57).

Les mateixes contrasenyes d'una doctrina infal·lible remarca el Sant Pare respecte a la reprovació del segon crim esmentat i es pronuncia de manera semblant: «*Declaro que l'avortament directe, és a dir, volgut com a fi o com a mitjà, és sempre un desordre moral greu*» (núm. 62).

En ell hi descobreix a més alguns trets que el fan particularment reprovable: es destrueix una vida humana innocent, sobremanera dèbil i indefensa, amb la intervenció sovint de la persona a la qual està totalment confiada, amb la complicitat àdhuc d'altres familiars i de metges, i amb la greu responsabilitat dels qui promogueren les lleis que ho sancionen. Reconeix no gensmenys que *«en moltes ocasions la opció de l'avortament té per a la mare un caràcter dramàtic i dolorós»*, però insisteix amb inquietud: *«la percepció de la seva gravetat s'ha anat afeblint progressivament en la consciència de molts»* (núm. 58).

Permeteu-me d'intercalar aquí el resum d'una pàgina entranyable del capítol quart, amarada més que cap altra de comprensió i de sentit pastoral: *«Una reflexió especial voldria tenir per a vosaltres, dones que heu recorregut a l'avortament. L'Església sap quants condicionaments poden haver influït en la vostra decisió... dolorosa i àdhuc dramàtica. Probablement la ferida encara no ha cicatritzat en el vostre interior. És veritat que allò que va passar fou i continua essent profundament injust. Amb tot, no us deixeu vèncer pel desànim... Si encara no ho heu fet, obriu-vos amb humilitat i confiança al penediment: el Pare de tota misericòrdia us espera... Us adonareu que res no està perdut i podreu demanar perdó també al vostre fill que ara viu en el Senyor... Per mitjà del vostre compromís per la vida, coronat eventualment amb el naixement de noves criatures i expressat amb l'acolliment i atenció envers el qui està més necessitat de proximitat, sereu artífexs*

d'una nova manera de considerar la vida de l'home» (núm. 99).

Dintre del tema de l'avortament provocat, Joan Pau II fa constar que la mateixa valoració moral mereixen: 1) Les experiències amb embrions, quan no es busca el bé d'aquell, en qui es fa la recerca, o se'l sotmet a riscos desproporcionats; 2) L'ús d'embrions o dels seus teixits, quan encara viuen, com a "material biològic" o per a trasplantaments, i 3) Les tècniques de diagnòstic prenatal programades per decidir un avortament selectiu (núm. 63).

En la condemna de la eutanàsia assenyala el Sant Pare les mateixes garanties d'infal·libilitat i es pronuncia amb semblant autoritat i fermesa. Abans de fer-ho precisa què entén per eutanàsia en rebutjar-la: Per *«eutanàsia en sentit vertader i propi cal entendre una acció o una omissió que per la seva naturalesa i en la intenció causa la mort, amb la finalitat d'eliminar qualsevol dolor»* (núm. 65). Cal distingir-ne tan la renúncia a l'anomenat "acarnissament terapèutic" (mesures terapèutiques inadequades a la situació real del pacient), com el recurs a les "cures paliatives" (encaminades a fer més suportable el sofriment del malalt terminal) (núm. 65).

«Fetes aquestes distincions, d'acord amb el Magisteri dels meus predecessors i en comunió amb els bisbes de l'Església catòlica, confirmo que l'eutanàsia és una greu violació de la llei de Déu... Aquesta pràctica comporta, segons les circumstàncies, la malícia pròpia del suïcidi o de l'homicidi» (núm. 65).

Quatre temes més atreuen l'atenció del Sant Pare en el context de les declaracions esmentades: el dret a la legítima defensa, la pena de mort, el moment d'iniciar-se la vida humana personal i el suïcidi-homicidi del malalt desnonat. Amb els dos primers respon als qui se'n serveixen per contradir el que la vida humana hagi d'ésser sempre respectada; amb el tercer, als qui pretenen justificar l'avortament en els estadis inicials de la nova vida; i amb el quart complementa el seu ensenyament sobre l'eutanàsia. Un cinquè tema, la relació entre la llei civil i la llei moral, li reclama un apartat especial.

1. El dret a la legítima defensa es fonamenta en el valor intrínsec de la vida i en el deure d'estimar-se un mateix: «Estimaràs el proïsme com a tu mateix» (Mc 12,31), digué Jesús, confirmant d'aquesta manera un precepte de l'Antic Testament. «Solament mogut per un amor heroic, que aprofundeix i transforma l'amor envers un mateix», podria hom renunciar al dret a defensar-se, dret que, precisa l'Encíclica, àdhuc pot convertir-se en un «deure greu, quan un és responsable de la vida d'un altre, del bé comú de la família o de la societat» (núm. 55).

2. Introdueix aquí el Papa el tema de la pena de mort, conscient de la mala rebuda que, malgrat les precisions, tingué la seva acceptació en el Catecisme de l'Església Catòlica (núm. 2266-2267). Sintontitzant amb la tendència progressiva en la societat, que reclama la seva total abolició, precisa les úniques condicions, que podrien justificar-la: «quan la defensa de la societat no

sigui possible de cap altra manera. Avui, tanmateix, gràcies a l'organització cada vegada més adequada de la institució penal, aquests casos són ja molt rars, per no dir pràcticament inexistents» (núm. 56).

3. Als qui posposen l'inici de la vida humana personal al moment de la concepció, si més no per uns dies, respon l'Encíclica amb un resum dels ensenyaments proclamats en dos Documents de la Congregació per a la Doctrina de la Fe: la *Declaració sobre l'avortament provocat* (18 de novembre de 1974) i la *Instrucció «Donum vitae»* (22 de febrer de 1987). Al marge de les dades científiques, que abonen, es diu, la presència d'una persona des de l'inici, «l'ésser humà ha de ser respectat i tractat com a persona des de l'instant de la seva concepció. Hi ha en joc quelcom tan important que, des del punt de vista de l'obligació moral, caldria la sola probabilitat de trobar-se davant una persona per justificar la més rotunda prohibició de qualsevol intervenció destinada a eliminar un embrió humà» (núm. 60).

4. No dubto que s'introdueix el tema suïcidi per condemnar també l'eutanàsia eufemísticament denominada "suïcidi assistit". Encara que determinats condicionaments poden atenuar i àdhuc anul·lar «la responsabilitat subjectiva, el suïcidi, des del punt de vista objectiu, és un acte greument immoral, perquè comporta el refús de l'amor a si mateix i la renúncia als deures de justícia i de caritat envers el proïsme... En la seva realitat més profunda, constitueix un refús de la sobirania absoluta de Déu sobre la vida i

sobre la mort... *Compartir la intenció suïcida d'un altre i ajudar-lo a realitzar-la mitjançant l'anomenat "suïcidi assistit" significa fer-se col·laborador, i algunes vegades autor en primera persona, d'una injustícia que mai no té justificació*. L'eutanàsia, en el millor dels casos *«ha de ser considerada com una falsa pietat, més encara, com una seva preocupant "perversió"...* L'opció de l'eutanàsia és més greu quan es configura com un homicidi que altres practiquen en una persona que no l'ha demanat» (núm. 66).

Donat que Joan Pau II veu en la legitimitat jurídica de l'avortament i de l'eutanàsia una de les causes més deletèries del sentit moral respecte a la vida, no podia acontentar-se amb un tractament contextual i de passada del tema «La llei civil i la llei moral». Li dedica un apartat especial (núm. 68-74). Sorpren agradalement de percebre el sentit de la realitat i la precisió amb què exposa aquesta difícil i complexa problemàtica.

En el *relativisme ètic* hi veu l'arrel comuna de les falses concepcions respecte a la vida humana, la llei i la democràcia. La decisió majoritària no pot substituir la norma moral i el sistema democràtic no pot subsistir sense reconèixer *«l'existència de valors humans i morals essencials i originaris, que deriven de la veritat mateixa de l'ésser humà i expressen i tutel·len la dignitat de la persona»* (núm. 71).

El fet que la llei civil tingui una missió diferent no la dispensa d'estar d'acord amb la llei moral, i aquesta l'obliga a respectar en primer lloc el

dret fonamental i originari de tot home a la vida.

«Les lleis que autoritzen i afavoreixen l'avortament i l'eutanàsia s'oposen radicalment no sols al bé de l'individu, sinó també al bé comú i, doncs, estan privades totalment d'autèntica validesa jurídica» (núm. 72).

«Lleis d'aquest tipus no sols no creen cap obligació de consciència, sinó que, al contrari, estableixen una greu i precisa obligació d'oposar-s'hi mitjançant l'objecció de consciència... Un problema concret de consciència podria donar-se en els casos en què un vot parlamentari resultés determinant per afavorir una llei més restrictiva, és a dir encaminada a restringir el nombre d'avortaments autoritzats, com a alternativa a una altra llei més permissiva ja en vigor o en fase de votació... En el cas exposat (...) un parlamentari, l'oposició personal absoluta del qual sigui clara i notòria a tot hom, pot lícitament oferir suport a propostes encaminades a limitar els danys d'aquesta llei i disminuir així els efectes negatius» (núm. 73).

La vigència de legislacions injustes posa enfront problemes de consciència difícils, donat que estem obligats a no participar en accions moralment dolentes. Hom pot sentir-se en l'obligació de sacrificar posicions professionals consolidades, però es pot donar també el cas que un salvaguardi vides humanes en perill, posant accions, indiferents en si mateixes, o àdhuc positives, previstes en l'articulat d'una legislació globalment injusta. Però s'ha d'evitar el perill d'escàndol i de cedir

cada vegada més en una lògica permissiva. «*Per il·luminar aquesta difícil qüestió moral, cal tenir en compte els principis generals sobre la cooperació en accions moralment dolentes*». El text les sintetitza, i conclou aquest complex apartat advertint que «*El qui recorre a l'objecció de consciència ha d'estar salvaguardat no sols de sancions penals, sinó també de qualsevol dany en el pla legal, disciplinari, econòmic i professional*» (núm. 75).

El tercer capítol, en què he centrat l'article, no conté certament totes les idees força de l'Encíclica, però sí les de més actualitat. Em permeto de concloure transcrivint unes proposicions

de l'últim número de l'esmentat capítol: «*El manament "no matis", àdhuc en els seus continguts més positius de respecte, amor i promoció de la vida humana, obliga tothom... El que tots hem d'assegurar al nostre proïsme és un servei d'amor, per tal que sempre sigui defensada i promoguda la seva vida, especialment quan és més feble o està amenaçada... Se'ns demana estimar i respectar la vida de cada home i de cada dona i treballar amb constància i coratge per tal que s'instauri finalment en el nostre temps, marcat per tants signes de mort, una cultura nova de la vida, fruit de la cultura de la veritat i de l'amor.*» (núm. 77).

Ecumènics, per fer què?

JOAN BOTAM, caputxí, president del Centre Ecumènic de Catalunya

Selbitz, una paràbola

Als religiosos que enguany es reuniren a Selbitz (Alta Baviera), els dies 24 al 30 d'agost, —43 catòlics, 32 evangèlics i 19 anglicans—, per prendre part en les tasques del IX Congrés Internacional i Interconfessional de Religiosos (CIR), entorn del tema *Koinonia, la unitat que ja existeix entre les nostres esglésies*, amb aportacions de Jean-Marie Tillard, Edward Farrugia, Anna-Maria aus der Wiesche i Nicolas Stebbing, no els fou especialment difícil, ans tot al contrari, de viure fraternalment el gran do de la unitat en la diver-

sitat de llengües, cultures i tradicions espirituals. A l'empara d'un espai sol·lícitament disposat, el de la Comunitat Christusbuderschaft que els acollia, una de les trenta i tantes congregacions religioses luteranes nascudes a Alemanya rere la Segona Guerra Mundial, aprofundiren la fe dels apòstols cada dia amb la recitació del símbol niceno-constantinopolità, sense modificacions; s'aplegaren del matí al vespre per a la pregària, a diversos temps, seguint la pauta de la tradició monàstica, degudament renovada; celebraren l'eucaristia, d'acord amb els diversos usos litúrgics¹ i, sobretot, reu-

nits en nom del Senyor, assaboriren el do de la seva presència², el sagrament del germà. Per uns dies se saberen amb joia fills i filles de l'Església una i santa, misteri de comunió, i, per això mateix, positivament més identificats com a membres de les seves respectives esglésies. Tant que, per testimoniar en la pràctica la glòria del Pare a través dels fruits³, en escollir el tema del congrés vinent, que se celebrarà a Bèlgica l'any 1997, com no podia ser altrament, proposaren i aprovaren per unanimitat *Fer pràctica la unitat de Crist*, amb sessions d'informació, reflexió i elaboració de projectes conjunts.

A les envistes de l'any 2000

La petita paràbola de Selbitz, però, amb la seva significació ecumènica, ara com ara no és pas l'excepció. En trobem d'altres arreu, tant als països de composició interconfessional com als que no ho són o almenys no ho eren, com el nostre. A través de les migracions, del turisme i, per damunt de tot, dels mitjans de comunicació social, dia a dia tots som ciutadans d'un món plural. Si no l'anem a trobar, ens entra a casa amb missatges de tota índole. Podem evadir-nos-en? Ser víctimes, autosegregats, de nosaltres mateixos? Per tal d'associar-se a la missió de Jesucrist, l'enviat del Pare al món, «no perquè el món fos condemnat, sinó per salvar-lo per mitjà d'ell»⁴ i, doncs, situar-se coherentment a l'altura de les seves responsabilitats històriques, darrerament les esglésies han posat en joc tota mena de recursos, amb l'Evangeli com a prioritat. Ens cal a tots ser evangelitzats i evangelitzar, aquesta és la consigna. A vegades, amb el noble

afany de ser operatius, hom col·loca l'accent en l'anunci de l'Evangeli com a proposta de salvació adreçada al món, mitjançant plans de pastoral en general ben elaborats; d'altres, en canvi, bé que menys freqüentment, en l'Evangeli com a interpellació feta en primer lloc a les esglésies, per tal que esdevinguin cada dia més misteri de comunió, en la unitat i la diversitat dels dons que les enriqueixen. Com sigui, ambdues visions són complementàries l'una de l'altra i, per tant, no és fàcil de deslligar-les, ni potser cal. Una sola cosa és necessària: la unitat de tots els cristians en Jesucrist, objecte de la missió per la qual fou enviat. No és altre el sentit de la seva pregària a l'últim sopar: «que tots siguin u, com vós, Pare, esteu en mi i jo en vós; que també ells (els deixebles) estiguin en nosaltres, perquè el món cregui que vós m'heu enviat»⁵.

Amb el moviment ecumènic com a teló de fons, «la gràcia de Déu donada pel Pare com a resposta a la pregària de Jesús i a les súpliques de l'Església moguda per l'Esperit Sant»⁶, a les envistes de l'any 2000, arreu se celebren i es preveuen, a curt i mitjà termini, una colla d'esdeveniments de gran rellevància eclesial. Això sí, amb l'aiguabarreig de sentiments contradictoris, els que susciten, per exemple, a propòsit de la moral, les incursions filles de confessionalismes militants, una mica tronats. Unes incursions que, amb tot, probablement no invaliden, ans confirmen, els motius d'esperar. De fet, per significar el final d'una època, sotraguejada per dissensions, divisions i guerres, i enfocar-ne una altra, a la llum de la civilització de

l'amor, de concòrdia i pau, no són pocs els qui esperen com a imminent un concili de les esglésies, realment ecumènic, a la ciutat de Jerusalem, la primera, històricament, de les cinc seus patriarcalcs.

Sortien a sembrar tot plorant...

Recordem-ho. Només a mitjan segle passat, als cristians no els era permès de somniar projectes ecumènics si fa no fa viables. Ara, en canvi, amb els blats a punt de sega, podem alegrar-nos amb els resultats de la sembra que feren, no sense incomprendions i sofriments, els profetes de la unitat «*com el Senyor la vol i pels mitjans que ell ha-gi establerts*»⁷. A casa nostra, rere l'amable visita que ens feren, a Catalunya i a Euskadi, l'any 1954, el pastor Gunnar Rosendal, de l'Església luterana de Suècia, Mons. Josep Pont i Gol, Narcís Sagner, Josep Desumbila i Joan Misser, catòlics, Josep Busquets i Josep-Lluís Lana, episcopaliancs, Benjamín Heras i Samuel Capó, evangèlics, i Carles Comabella, adventista, i tants d'altres, a redós de la Capella francesa, Franciscàlia i el CICEF. Gràcies a les experiències primiceres de retrobament interconfessional d'aquests pioners, ens fou possible d'entroncar fronteres enllà amb els corrents de renovació eclesial que facilitaren, per exemple, a l'interior de les esglésies anglicana, luterana i reformada, la represa de la vida religiosa, a l'escola dels sants d'Umbria, Benet de Núrsia i Francesc d'Assís, com fou possible de comprovar a Selbitz, i, en termes globals, l'*aggiornamento*, la gran mobilització de les esglésies, ara, rere la celebració del Vaticà II,

amb l'Església catòlica com a companya de viatge.

Què diu l'Esperit a les esglésies?

D'aquella pentecosta ençà han passat trenta anys. Superada la fascinació dels mots, que juga sovint un paper important en el nostre món cultural, a propòsit del moviment que té com a objectiu la unitat dels cristians, l'ecumenisme, hem conegut etapes marcadament successivament per la curiositat, l'obligat tribut a la moda, l'oblit i, finalment, esperem-ho així, els intents d'una represa seriosa. Les nostres esglésies, abans fins i tot d'iniciar-se el procés de democratització, amb la recuperació de les llibertats, n'han donat moltes proves. Una, la més rellevant, el Concili Provincial Tarraconense, amb el seu objectiu, l'escolta de les veus de l'Esperit, la seva metodologia de treball, d'àmplia participació, tant a l'hora de preparar-lo com de dur-lo a la pràctica i, òbviament, els fruits que n'esperem, les seves propostes, promulgades o no: la demostrada valoració de la diversitat en la unitat de fe en el mateix Senyor i, doncs, de comunió intereclesial. Amb l'obertura ecumènica, que mira portes endins la mateixa Església catòlica, els signes d'una consciència eclesial que té responsablement en compte les tradicions espirituals amb implantació al país, atesa la presència com a invitats, per primera vegada en un esdeveniment de caràcter institucional, de Carles Benarroch, jueu, pel que concerneix les altres religions, i de Jaume Hereu, ortodox, Gabriel Amat, episcopalià, i Enric Capó, evangèlic, en atenció a les altres esglésies.

Al servei del Regne probablement les nostres esglésies no són encara ni prou ecumèniques, ni tan sols prou conciliars. Tanmateix són a hores d'ara visiblement part activa d'un procés de reconciliació entre germans que va cada dia a més, a Europa i arreu. Un procés que ens compromet tots, que no ens pot deixar indiferents, que hem d'assumir amb passió. No és gens sobrer que, per tant, amb l'ecumenisme, actitud espiritual⁸, com a rerefons de la nostra experiència cristiana, uns i altres ens esforcem per ser més receptius al do dels germans, més sensibles als canvis culturals, més efectius amb vista als reptes que conjuntament ens concerneixen i, en definitiva, més fidels a la crida, amb el benentès que «no som nosaltres qui sostenim l'arrel, sinó que l'arrel ens sosté a nosaltres»⁹. De la vida de cada dia al projecte i viceversa, preguntem-nos, doncs, si som ecumènics i, en tot cas, per fer què?

Ecumènics

1. Per comprendre'ns millor

Amb els seus aliats, els moviments missioner, bíblic, litúrgic, social i tants d'altres, l'ecumenisme, talment una alenada de l'Esperit, ha rejuenit amb nous impulsos les comunitats eclesials. Les ha fet més obertes i confiades. També, recíprocament, més comprensives, atesa la pluralitat de dons, tradicions, formes de vida, serveis i, fins i tot, eclesiologies. Com a resultat a la vista, tot i l'escàndol de les divisions, no pas pocs cristians han animat moviments d'espectre ampli, com els de la pau, la justícia i l'ecologia, amb les conseqüents campanyes de signe profètic.

Una novetat si tenim presents els dèficits que patim encara de sensibilitat a l'hora de construir una ciutat més convivencial. Per seguir fent passos endavant, en sintonia amb el missatge de les assemblees del Consell Mundial de les Esglésies i, així mateix, del Vaticà II, ens cal a tots lluitar molt. Un temps ho haguérem de fer per alliberar-nos dels fantasmes, o no tant, de l'irenisme i del proselitisme. Ara, en canvi, hem de fer atenció a fenòmens que, com l'indiferentisme religiós i els fonamentalismes, ens amenacen arreu. Al nostre país no podem pas afirmar que, tanmateix fills de la reconquesta, no hàgim passat la prova dura de guerres instrumentalitzades amb motius suposadament religiosos. Si és veritat que no ens hem deixat ensarronar del tot, és així mateix encoratjador que a l'hora de ser solidaris amb els qui pateixen el conflicte dels Balcans i, en particular, el poble bosnià, de composició interreligiosa, siguem positivament dels més significats.

A recer del Mediterrani, el mar que «com a raó ecumènica, com a comunicació i com a construcció d'un món llegendari comú» bressola la nostra cultura, ha escrit Manel Garcia i Grau¹⁰, i, encara més, com a fills de les anomenades religions profètiques que tenen també en aquest mar el seu origen, jueus, cristians i musulmans som especialment cridats a comprendre'ns. No n'hi ha prou, quant a nosaltres, cristians, a confessar-nos simplement catòlics, ortodoxos o protestants. Per créixer junts i alhora ajudar a créixer els altres, pel bé de tots, hem de fer pas al protagonisme de l'Esperit, l'únic interlocutor vàlid a l'hora de respondre

Jesucrist, de viure amb ell el misteri de la seva mort i resurrecció, la veritat que salva. Així profèticament ho feia avinent la dona que, en ocasió d'una pregària interconfessional, en veure junts al voltant de l'altar els representants de tres esglésies, exclamà: «*Gràcies, Senyor; feia anys que esperava amb ànsia de contemplar una cosa semblant!*».

2. Per lloar junts el Senyor

Amb la pregària, de lloança, d'acció de gràcies o de petició, toquem fons. Ens submergim en la llum misteriosa de la presència del Senyor en els batejats, en els qui s'han deixat seduir per la seva paraula, en tota la creació. Anem més enllà del que humanament podem abastar. La pregària, que és do, anticipa el Regne de Déu sobre la terra. Gràcies a la pregària ens adonem del sentit de les diferències i, sense haver-nos-hi d'afrontar, ens alliberem del llast de les nostres divisions. Per això la pregària del cristià per la unitat és al cor de l'ecumenisme. Qui prega estima el Senyor en els germans i els germans en el Senyor. La pregària ens fa avinent que tot és gràcia: la unitat, en la caritat i la veritat, la justícia i la pau.

En fer bascular el món cap a l'eternitat, i viceversa, l'eternitat cap al món, el creient que prega se situa en el camí del Pare, és creatiu, amb el Fill, és salvació, i per l'Esperit Sant, és estimació. En això radica la força de la pregària, que és comunió de vida en Déu u i tri. Una força òbviament substantiva a propòsit de la qual compten poc els adjectius. Tanmateix, en acostar-

nos a pregar junts els cristians "separats", -ben entès que "separats" és no dir res-, creix a l'interior del grup la tensió per raó de les diferències en contrast amb la unitat que ja tenim, la fe en un mateix Senyor. La pregària interconfessional té per aquest motiu un lloc preferent en la història del moviment ecumènic. No hi ha reunió de pastors, teòlegs o simplement fidels cristians de confessions diverses que d'entrada no se signifiqui especialment com a invitació a la pregària. Convocats, i no convocants, tots han de trobar-se al mateix pla. No sabem com, però tenim la certesa que, en aplegar-nos en nom del Senyor, alguna cosa canvia en nosaltres, se situa al seu lloc, s'amoroseix. Podem ser fins i tot capaços d'agrair el do de l'altre sense rebaixes, és clar, en la mesura que recíprocament ens deixem conduir per allò que ens uneix, com demanava Joan XXIII. Amb aquesta perspectiva en actiu, pel que concerneix els cristians, cau l'acusació d'autoritarisme intolerant que s'ha fet a les religions monoteistes. Unitat i pluralitat comparteixen un nivell igual. Unitat no és uniformitat o, almenys, uniformitat imposada.

A hores d'ara la pregària per la unitat dels cristians ha estat plenament assumida per la majoria de les comunitats eclesials, parròquies i monestirs. No ha calgut fer-ne l'apologia. La gent s'hi ha trobat perfectament a casa. Hi han ajudat, això sí, els materials de pregària que any rere any, d'ençà del 1966, han facilitat conjuntament la Comissió Fe i Constitució, del Consell Mundial de les Esglésies, i el Consell Pontifici per a

la promoció de la unitat dels cristians. A poc a poc, immersos en un món cada dia més plural, tota la pregària ha esdevingut sensiblement ecumènica. És ja un tòpic que preguem per les necessitats del món, de l'Església i nostres. Ajuntem així a la catolicitat de l'Església la seva ecumenicitat. Remarquem que l'Església, enmig del món, és i ha de ser més i més casa de tots. Un antecedent del tot positiu amb vista, especialment, a la pastoral dels matrimonis mixtos.

3. *Per dialogar i construir junts un món millor*

De la pregària ecumènica al diàleg i la col·laboració interconfessionals el camí no té pèrdua. Hi som sense ni adonar-nos-en. La pregària és, en efecte, compromís. És un bany d'immersió en el nostre món personal i relacional. Tots ens hi descobrim, l'un a l'altre, amb capacitat d'escoltar, de comprendre i d'actuar. En un temps com el nostre, de verbalitzacions innecessàries, la coartada de comportaments immobilitistes, hi pouem l'aigua clara de la comunicació a través de la paraula, fets nosaltres mateixos paraula.

A la vista de les múltiples i variades experiències que s'han fet aquests darrers anys, impulsades, d'una banda, per les comissions Vida i Acció i Fe i Constitució, puntals, d'ençà de la seva naixença, l'any 1948, del Consell Mundial de les Esglésies, i, de l'altra, pels Consells Pontificis per la promoció de la unitat dels cristians i pel diàleg interreligiós, instituits arran de la celebració del Vaticà II, el balanç de les aportacions de les esglé-

sies en el terreny del diàleg i la col·laboració interconfessionals; en esforç, capacitat d'organització i il·lusió, és del tot positiu. En pocs anys s'ha avançat més que en molts segles. Per un convenciment que ara ningú no s'atreveix a discutir: degudament acompassats amb la pregària, el diàleg i la col·laboració intereclesials són l'únic camí de la unitat.

Per configurar formes de vida significatives i respondre alhora conjuntament als reptes del nostre temps, hem de renovar el nostre llenguatge a través de l'intercanvi, el diàleg i la col·laboració. Sols no avançarem. Junts, en canvi, en la recerca de la veritat que salva, podem ser interlocutors. Així ho proclama el Directori ecumènic: «*La contribució que podem aportar en tots els camps de la vida humana en què la necessitat de salvació es manifesta és més eficaç quan (els cristians) la fan tots junts i quan es veu que estan units fent-la; per tant, desitjaran fer junts tot allò que la seva fe els permet*»¹¹.

De requestes no en falten. A títol només il·lustratiu, recordem les referents a la Bíblia, els textos litúrgics, la catequesi, l'ensenyament i la recerca de la teologia, el diàleg amb les altres religions, la promoció de la justícia, la pau i l'ecologia¹². Però, dins o fora de casa, a tots els nivells, és potser per manca de perspectives que flaquegem, o més aviat perquè a l'hora de posarnos a la feina ens veiem inexperts i mal equipats? De tot hi deu haver una mica. Més si tenim present que les qualitats del diàleg ecumènic se centren en «*la reciprocitat i el compromís mutus, com a elements essencials, i, semblantment,*

en el sentiment que els interlocutors hi participen en peu d'igualtat»¹³. No s'hi val a improvisar, per tant. Tampoc a quedar-se inactius. Doncs, què?

Ens cal un espai reconegut de retrobament interconfessional

Les nostres esglésies s'han descobert a poc a poc ecumèniques. En sintonia amb els temps, gràcies als moviments eclesials, les agrupacions interconfessionals, les associacions bíbliques, els centres superiors d'estudis teològics, els mitjans de comunicació social...

Ara seria potser el moment, sense innovar res, de conjuntar aportacions, de fer-nos plegats amb un projecte. De passar de convocats, com així ha de ser, a convocants. Comptem amb els consells, les delegacions i les comissions. Amb el Concili Provincial Tarraconense hem inaugurat una nova etapa que, d'altra banda, coincideix amb el tombant d'un segle que acaba i un altre que comença. Ens cal «*treballar conjuntament, entaular un diàleg, superar les divisions i les incomprendensions, sostenir la pregària i el treball per la unitat i donar, tant com es pugui, un testimoniatge i un servei cristians conjunts*»¹³. Ens cal, és a dir, en la línia del que arreu és ja un fet adquirit, un espai reconegut de retrobament interconfessional.

NOTES

- (1) En ocasió dels dies adscrits a les esglésies anglicana i luterana per a la celebració de l'eucaristia, s'ha de dir que, tanmateix, de part dels catòlics, a l'hora d'anar a combregar es donaren modalitats diverses de participació, com se sap, per raó del problema no resolt de la intercomunió.
- (2) Cf Mt 18,20.
- (3) Cf Jo 15,8.
- (4) Jo 13,17.
- (5) Jo 17,21.
- (6) Directori per a l'aplicació dels principis i de les normes sobre l'ecumenisme (=Directori ecumènic) 22. Vegeu *Documents d'Església* 27 (1 i 15 d'octubre de 1993), 517-569.
- (7) Segons la fórmula de Paul Couturier, que obviava les reserves lògiques de participació suscitées per la idea del retorn.
- (8) A títol d'introducció, del tot remarcable, tant per l'edat del seu autor com pel temps en què el llibre fou escrit, vegeu Joan Estruch, *L'ecumenisme, actitud espiritual*, l'Hospitalet de Llobregat, 1964, 127 pàg., amb una presentació de Josep Cardús.
- (9) Rm 11,18.
- (10) Manel Garcia Grau, «La Mediterrània com a raó ecumènica», AVUI (19-9-95) 3C.
- (11) Directori ecumènic, 122.
- (12) Ib 183-218.
- (13) Ib 172.
- (14) Ib 166.

Per un projecte pastoral amb els joves dels nostres pobles

Presentem tot seguit el petit fruit d'un treball molt laboriós. Al Departament de Pastoral rural del CEP es va treballar durant el curs passat sobre la situació dels joves als pobles i sobre com abordar una acció pastoral amb ells. Les diverses reflexions i constatacions s'han concretat en un projecte: aquest que ara podeu llegir.

Durant el curs 1994-1995, el Departament de Pastoral rural del CEP ha reflexionat sobre la pastoral dels joves dels nostres pobles. Les Jornades del Departament (juny del 1995 a Pareres, l'Anoia) han servit per enriquir i donar forma a aquest projecte que us presentem, amb la voluntat d'oferir una eina de treball per a tots aquells que vulguin plantejar-se la tasca eclesial amb els joves: delegacions, arxiprestats, moviments, parròquies...

En aquest mateix període s'ha dut a terme el Concili Provincial Tarracò-nense, i constatem amb joia que les nostres reflexions sobre la pastoral juvenil sintonitzen amb les propostes conciliars.

I. Constatacions que demanen revisar criteris pastorals

A l'hora d'observar el tarannà dels joves d'avui, no pretenem fer una anàlisi global, sinó senzillament destacar uns trets que ens han de servir per a la nostra acció pastoral.

1.1 Constatacions que ens vénen des dels mateixos joves

– Cada vegada més els joves es troben immersos en un món sense referències cristianes.

– Els joves prefereixen el gust, valoren el fet de trobar-s'hi bé i s'avorreixen davant de qualsevol "rotllo doctrinal".

– Pesa més l'ambient de grup que les opcions personals.

– Valoren una amistat sincera i el testimoniatge fidel.

– El sentit de la festa permet connectar, des de la gratuïtat, amb la dimensió joiosa de la fe.

1.2 Constatacions que ens vénen des de la nostra acció pastoral

– S'acosten a la parròquia quan toca, més amb ganes de trobar un clima d'amics que no pas de fer una catequesi.

– La catequesi infantil no ha deixat rastre. Difícilment hi ha hagut una experiència cristiana de Déu, de comunitat o sacramental.

– Els pares han perdut l'autoritat "de fer anar a missa".

– Després de la confirmació segueixen els qui han trobat un ambient acollidor i unes propostes engrescadores.

– Des de les parròquies i els moviments, els qui han volgut aprofundir la seva visió cristiana de la vida van trobant la manera d'estar compromesos en els nostres pobles.

Per aprofundir aquesta línia us suggerim:

– «De què parlem quan parlem dels joves». JOSEP M. LOZANO, *Quaderns de Cristianisme i Justícia* núm. 41.

– «La galàxia dels joves». J. GARCIA ROCA, *Quaderns de Cristianisme i Justícia*.

– «Els símbols, eix de molts joves d'avui». JOAQUIM CERVERA, *Quaderns de Pastoral* núm. 142-143.

– *Estudis sociològics*. Fundació Santa Maria.

– *Estudis sociològics de la Generalitat sobre els joves*.

II. Criteris que cal tenir en compte

2.1 Criteris que ens vénen reclamats des del món dels joves

– Cal acollir els joves amb sinceritat, sense recels, amb els seus valors i les seves contradiccions.

– Donar protagonisme a les seves propostes.

– Valorar el grup com a l'espai de realització natural dels joves.

– Fer possible el procés de creixement: anar a fons, tot obrint perspectives, tant en l'àmbit personal com del medi rural-arxiprestal.

2.2 Criteris que ens vénen reclamats des de la missió de l'Església

– Fer arribar Jesucrist i el seu Evangelí, amb tota la seva riquesa, com a Bona Notícia que interpel·la, allibera, il·lumina i transforma la vida.

– Crear les condicions per tal que el jove faci l'experiència de comunitat,

que viu i celebra la fe, i pugui esdevenir també ell evangelitzador dels altres joves.

Per aprofundir els criteris eclesials pel que fa a la pastoral de joves avui, cal tenir en compte:

– *Proposta de pastoral de joventut de Catalunya i Balears*. Secretariat Interdiocesà de Pastoral de Joventut, maig de 1994.

– *Els laics cristians, església en el món*. CLIM. Conferència Episcopal Espanyola. Ed. Claret, 1992.

– «Anunciar l'Evangeli a la nostra societat». Tema 1. *Propostes del Concili Provincial Tarraconense*, 1995.

– Directori de Pastoral del mateix Bisbat.

III. Propostes pastorals

3.1 Pel que fa als continguts

No es pot pretendre que els joves tinguin una síntesi acabada del missatge cristià més pròpia dels adults, sinó que caldrà accentuar allò que és més fonamental. No obstant això, s'ha de provocar el desig de conèixer, aprofundir i viure la Bona Nova per fer-los anar més enllà i deixar-se sorprendre per l'Esperit de l'Evangeli. Com a continguts bàsics, no podem deixar d'anunciar:

Primer. Crist com a Bona Nova de salvació:

- El missatge de les benaurances;
- L'encarnació;

– El misteri pasqual: mort i resurrecció.

Segon. La vida del cristià:

- Que fa seu l'esperit de l'Evangeli;
- Que està compromès amb el medi;
- Que dóna testimoni d'esperança.

Tercer. L'Església com a comunitat que anuncia i celebra Jesucrist.

3.2 Propostes de clima i d'estil

El com defineix per a molts joves el què. És necessari crear un clima capaç de fer que els joves es trobin bé vivint l'Evangeli. És més important –durant un temps– l'acolliment, la comprensió i acceptar on són o com són que no pas imposar l'Evangeli com a tema.

– Crear clima de grup, en què es manifesta la vida del jove que haurà de ser il·luminada per l'Evangeli.

– L'animador, com a punt de referència, ha de conèixer els joves, el Crist, i utilitzar una pedagogia de l'acció, fer un acompanyament de grup i personalitzat.

– La parròquia com a comunitat natural, l'arxiprestat com a unitat bàsica de pastoral, el moviment com a impulsor d'un testimoniatge... són entre ells dimensions necessàries d'una Església actualitzada.

– L'experiència de Déu: pregària, compromís amb els més pobres... han de sorgir com a opció natural del grup.

– L'acció també forma i transforma tant la persona com el medi. És la unió fe-vida, és el creixement avaluable i és el testimoni eficaç.

Unes conviccions

– No n'hi ha prou de tenir joves entorn d'una parròquia o d'un animador. Cal saber on anem i quins mitjans s'utilitzen. No tots els materials i les pedagogies són iguals. Tenir un projecte de pastoral vol dir: saber on anem, quin tipus d'animadors eduquem i quins instruments –material– utilitzem. I convé fer-ho tot en equip d'acord amb el Directori de pastoral de cada bisbat o zona. L'àmbit català està fornit d'uns criteris prou clars que depassen els personalismes.

– Revisar sovint el moment dels

joves, les propostes a seguir i actualitzar-se, tant els animadors com els projectes pastorals de la parròquia, arxi-prestat, moviment, vol dir estar vius, encarnats i ser capaços de respondre de manera adient als plantejaments nous.

– El procés d'educació dels joves és lent i sovint contradictori; l'educador és qui ha de mantenir l'estabilitat, la claredat i la comprensió al llarg de tot el caminar del jove.

– L'esforç del prevere o del responsable de la pastoral dels joves ha d'estar orientat a crear i potenciar equips d'animadors, crear lligams amb altres equips d'animadors i oferir projectes que en l'àmbit català i rural responguin a la pastoral de l'evangelització de cara a un futur engrescador.

XVI Jornades de Pastoral rural

La comarca de l'Anoia, i concretament el poble de Pareres, va ser enguany el lloc escollit per celebrar les Jornades de fi de curs del Departament de Pastoral rural del CEP. Unes Jornades que ja comencen a ser històriques, ja que han estat les setzenes. Una breu crònica ens informa del seu desenvolupament i del seu contingut.

Aquest any, ha estat la comarca de l'Anoia on s'han celebrat les jornades de fi de curs organitzades pel Departament de Pastoral rural del CEP. El lloc fou Pareres (Sant Martí Sesgueioles).

Hi assistírem tots aquells que formem part del Departament de Pastoral rural i que ens reunim una vegada cada mes, durant tot el curs, i un nombrós grup de consiliaris de la JARC i altres persones interessades en el tema.

El tema a tractar durant les Jornades fou «la pastoral amb els joves dels nostres pobles» (vers un projecte de pastoral compartit). Aquesta temàtica fou àmpliament debatuda amb sengles exposicions i reunions de grups.

Mn. Josep Escós, consiliari de la JOC (bisbat de Vic) fou el primer a encetar el treball, amb una exposició amb el títol de «El món dels joves ens interpel·la»:

A) Què hem fet amb els joves?
Recorregut històric des dels anys 40 als 70.

B) La generació del 68.
a) La generació del compromís.
b) La generació del «depèn» és la generació del «no compromís».

C) Fals dilema, esquerra, dreta.

D) Què fem amb els joves?
a) Salvar els joves de l'isolament.
b) Trencar el privilegi amb el poder.
c) El prestigi.

E) Quins criteris tindrem en compte a l'hora de treballar amb els joves?
a) No voler córrer massa.
b) Fer grups.
c) Oferir un tracte personalitzat.
d) No tant parlar de Déu sinó fer-ne agafar ganes.

Mn. Riba, consiliari dels joves de Vic, ens féu una exposició amb el tema «L'acció pastoral amb els joves, vista des de les delegacions diocesanes».

– Fa uns quants anys que a Catalunya hi ha delegats de joventut a tots els bisbats.

– Les reunions de delegats.

– Delegats, els responsables i els consiliaris.

Llacunes:

– El replegament.

– L'activisme.

Orientacions:

– Procés de cara a refer els punts de referència.

– Donar voltes al projecte comunitat.

– Saber perdre temps a favor dels joves.

– Com ens formem i com provoquem la formació.

– Qui promocionem. Per què el promocionem.

JARC

La gent que ha passat pels grups de la JARC són gent més madura i compromesa.

– Informació sobre l'estructura del moviment.

– La JARC pot ser la proposta natural al moviment de pobles i comarques.

A més d'aquestes exposicions, hi hagué treball de grups on s'estudiaren «Criteris que cal tenir en compte en tota pastoral amb joves»; «Revisió dels continguts que donem i de la for-

ma com els donem». També hi hagué una taula rodona sobre «Experiències, el paper de l'animador i del capellà com a animador d'animadors». El darrer dia es féu un treball per grups mirant de descobrir les bases per formar una «Proposta per un projecte amb els joves dels nostres pobles». Del resultat de la posada en comú dels grups, els mossens Pere Fradera i Pere Dalmau han elaborat aquest projecte. Aquest projecte ha estat enviat als arxiprests, als consiliaris de la JARC, delegats de joventut i vicaris episcopals. Aquest és el resultat del treball de reflexió que s'ha fet durant el curs al Departament de Pastoral Rural i de les Jornades a Pereres.

De cara al curs 95-96

El treball d'aquest curs, el durement d'acord amb la proposta 26 del tema primer del Concili de la Tarraconense, sobretot quan diu: «... *Construir un equip de treball interdiocesà, en la línia d'un esforç eclesial comú...*» (cf. Conferència Episcopal Tarraconense. Església i món rural, cap. 5è, 1992), amb l'objectiu d'elaborar un pla global de pastoral rural a partir de la feina que està fent el Departament de Pastoral Rural del Centre d'Estudis Pastorals.

En la mateixa línia es recomana l'inici d'un procés d'unificació dels moviments que treballen en el medi rural...

Quí vulgui seguir el curs, ens trobarem tots els segons dimarts de cada mes al Centre d'Estudis Pastorals, al carrer Rivadeneyra, a Barcelona, a les quatre de la tarda.

Revifa la flama del do de Déu! **Document final del Congrés** **de Vida Religiosa de Catalunya**

Octubre 1995

1) Identitat, comunió, missió

Ha arribat l'hora, en acabar el Congrés de Vida Religiosa de Catalunya, de recollir els anhels i els desigs que els religiosos i les religioses ens hem expressat mútuament al llarg d'aquest esdeveniment de l'Esperit.

El Congrés, en les seves diverses etapes, ens ha fet adonar de les necessitats més urgents i dels reptes més importants que ha d'afrontar la vida religiosa a casa nostra. Alhora ens ha permès, talment un pelegrinatge, de conuiuïre, pregar i reflexionar plegats en alguns pobles i ciutats de la nostra terra: Balaguer, Tarragona, Vic, Banyoles, Sant Cugat i Barcelona. A hores d'ara, aquesta experiència forma part de la nostra memòria i ha enriquit el nostre bagatge.

Ens han ajudat en aquest procés els debats i les propostes del Sínode episcopal sobre la Vida Consagrada i, dins

el marc de les nostres esglésies locals i de la nostra societat, els treballs del Concili Provincial Tarraconense.

a) A les fonts de la nostra identitat

En aquests moments de canvi de perspectives i de nous plantejaments, ens sentim moguts a posar-nos en camí vers les fonts de la nostra vocació comuna, a la recerca de llum, de força i de sentit. Ens trobem, de fet, davant un canvi d'època que afecta de ple la mateixa vida religiosa i la convida a adreçar una mirada crítica sobre ella mateixa i a recuperar la seva força profètica. És un moment dolorós, tant pel fort descens del nombre de religioses i religiosos i per la gran manca de vocacions, com per la dificultat que experimenta la vida religiosa per connectar amb la societat actual. Però és alhora un temps de gràcia que volem viure de manera serena i responsable, i també amb una gran esperança.

Som invitats a apropar-nos a la font d'aigua viva, aquella que, sense estroncar-se, raja fins a l'eternitat, i on tothom pot saciar la seva set. Aquesta font que sempre brolla dintre nostre per donar-nos la vida eterna (Jn 4,14) és el mateix Déu u i Tri. En Ell, per la mediació de Crist, el nostre Mestre i el nostre Camí, Aquell que els religiosos volem seguir de manera radical, trobem l'origen de la nostra vocació, el principi de la nostra comunió, el terme de la nostra missió.

En contemplar la icona de la Trinitat d'Andrei Rubliov, ens podem adonar que la nostra vida consagrada és en si mateixa com una expressió, com una imatge, com un reflex de l'amor i de la comunió trinitàries, de la unitat en la diversitat.

Si volem reorientar de manera ben autèntica el sentit de la comunió en el si de l'Església —«Que tots siguin u, com tu, Pare, estàs en mi i jo en tu» (Jn 17,21)— i de la consagració i la missió de Jesús en l'Esperit, ens hem d'endinsar en la contemplació del misteri de la Trinitat, misteri d'amor i de diàleg, on es donen alhora la personalització plena i la comunió inefable.

Les dues mans del Pare —el Fill i l'Esperit— abracen tota la humanitat i la duen cap al Regne de Déu, a la realització del projecte del Pare, segons la bella imatge de sant Ireneu.

**b) Viure la comunió,
al servei de la comunió**

Al llarg del nostre camí s'ha anat confirmant que totes i cada una de les

famílies religioses, amb el seu carisma propi i amb les seves característiques peculiars, són un do, ple de vitalitat i riquesa, que Déu fa, per mitjà de l'Esperit, a l'Església, i que expressa la seva unitat i la seva diversitat. Aquesta plenitud de vida, d'interrelació, de comunió que rebem de Déu Trinitat, volem fer-la present en la nostra missió eclesial i social.

Tot i les nostres opacitats i resistències, ens volem deixar modelar per l'Esperit per tal que les nostres fraternitats, com a fruit de l'escolta de la Paraula, esdevinguin fonts d'aigua viva d'on brolli cada dia l'aigua del perdó, de la reconciliació, de la mútua estimació.

Jesús, per l'acció de l'Esperit, va gestant dins nostre, en cada dona i en cada home, una nova criatura, feta a imatge de Déu; un ressuscitat que viu amb un cor net, serè, pacient, joiós, humil i generós, ple d'amor i claredat.

No oblidem, però, que el camí cap a la plenitud i l'alliberament interior passa per la pobresa, el despullament, l'austeritat, la renúncia a tota forma de poder i de domini.

Cridats a viure, en el si de les nostres comunitats, l'experiència humana de la comunió a la llum de les Benaurances, sabem prou bé que això comporta sofriment i fins i tot fracassos, tensions i conflictes, i que ens demana una gran capacitat de diàleg i de realisme.

Dia a dia anem construint la comunió fraterna, amb el desig de ser

instrument de comunió en l'Església i una part del llevat que fa créixer el perdó i la reconciliació entre els homes, els pobles i les cultures.

En una Església que va redescobrint la vocació comuna de tots els batejats de ser testimonis i anunciadors de l'Evangeli, volem discernir quina és la nostra vocació, quina és la nostra missió. A la llum dels carismes que hem rebut de l'Esperit de Jesús, quines són avui les nostres tasques i les nostres funcions en el si de la comunitat eclesial?

c) Desplaçament cap a la frontera

Enmig d'una societat secularitzada, les religioses i els religiosos ens sentim fortament cridats a ser signes transparents de la transcendència de Déu, a comunicar el seu amor ple de tendresa als més pobres i necessitats.

Allí on s'estronca la font de tot allò que és humà, allí on no arriba la veu de l'Evangeli, allí on la gent és víctima de la injustícia, de la por, del materialisme que asseca els cors, hi trobem l'Esperit de Jesús, la font d'aigua viva que regenera el cor humà.

En la frontera humana on tants i tants pateixen la injustícia d'unes estructures opressores i deshumanitzadores; en la frontera mateixa de la vida on tantes persones sofreixen situacions de guerra, de violència i de marginació social, o viuen mancades de valors i cerquen el sentit de la vida i la resposta als seus interrogants, les religioses i els religiosos ens sentim apressats a fer-nos-hi més presents i solidaris per

tal de poder contribuir a apaivagar angoixes i a cercar camins que s'adiguin amb les seves expectatives més íntimes i profundes. Ho fem en la mesura que compartim amb aquestes persones l'Esperit que afaïçona el nostre ser.

II) De les nostres conviccions als nostres compromisos

En el llarg itinerari que ens ha permès reflexionar sobre la nostra realitat han anat emergint les nostres conviccions més profundes en relació amb la nostra vida i els nostres compromisos. Volem recollir de forma succinta els més destacats, perquè després cada comunitat o família religiosa pugui aplicar-los a la seva realitat.

a) Per viure la identitat en les nostres comunitats

Des de l'experiència de Déu, de la pregària viscuda i fonamentada en la Paraula de Déu i en la vida litúrgica i els sacraments, especialment l'eucaristia, volem ser homes i dones plens de fe i d'esperança que saben percebre la presència de Déu en cada persona i en cada esdeveniment.

La vivència de la diversitat és una gran riquesa que a partir d'un diàleg profund i respectuós, de la mútua acceptació i del perdó sense reserves, enforteix entre nosaltres els lligams d'una autèntica comunió.

Veiem l'autoritat com un servei que afavoreix la corresponsabilitat i que és un vincle d'unió entre els membres de la comunitat.

Anhelem un mestratge espiritual i un acompanyament que ajudi el nostre creixement interior.

De manera coordinada, volem vetllar per la formació permanent de les germanes i dels germans. No hem d'estalviar esforços per tal de mantenir i assolir una formació integral, humana i espiritual, professional i teològica, a fi de ser persones amb maduresa afectiva i emocional, obertes al món i a la cultura, capaces de relacions personals riques i equilibrades.

Les nostres comunitats volen estar obertes a tothom, i oferir espais de pregària, de silenci, de reflexió, de diàleg, on qualsevol persona que truqui a la nostra porta es vegi acceptada, valorada i estimada, i on els pobres i els marginats se sentin atesos i acollits com el mateix Crist que ells encarnen d'una manera especial.

b) Per créixer en col·laboració i en comunicació entre les famílies religioses

Donem gràcies a Déu perquè a hores d'ara, tot superant antics recels i distanciaments, s'han enfortit la col·laboració i l'amistat entre les famílies religioses presents a casa nostra. És un signe de comunió en l'Esperit que, des del més delicat respecte pel carisma de cadascú, volem treballar i aprofundir més encara.

En aquest sentit, agraïm i valorem molt positivament la tasca que duen a terme les institucions que nosaltres mateixos ens hem donat en favor de la vida religiosa de Catalunya. Tant de

bo que es puguin augmentar i potenciar els seus serveis gràcies a la participació de totes les religioses i els religiosos. En especial, s'ha expressat el desig que, en els organismes i serveis de la URC, hi siguin presents les comunitats monàstiques i contemplatives femenines. La seva absència ens empobreix a tots.

Volem mitjans comuns per a la formació, tant inicial com permanent, que serveixin alhora per potenciar la col·laboració i l'agermanament de les religioses i els religiosos.

Les religioses i els religiosos joves són un llevat de renovació en les nostres comunitats, i han de poder viure la seva vocació d'acord amb els signes dels temps, que comporten nous reptes, nous camins, sense estar condicionats pel pes de les obres que fins ara ha dut a terme cada família religiosa, i que poden tenir continuïtat per altres vies.

En el cas dels ordes i congregacions amb religiosos clergues i no clergues, hem de fer el que estigui al nostre abast perquè qualsevol germà pugui assumir llocs de responsabilitat.

c) Per viure la comunió a l'interior de la comunitat eclesial

La vida religiosa és una part important de l'Església local, i un signe visible de la comunió eclesial.

Voldríem, però, que fos reconeguda més pel que és que no pas pel que fa o pugui fer; amb tot, també se li demana que la comunió –inserció– amb l'Es-

glésia local sigui més significativa, que hi hagi una major presència i participació en els organismes i consells diocesans, arxiprestals i parroquials.

En l'Església hi ha d'haver, com un autèntic signe de la unitat i la diversitat eclesials, un major equilibri i complementarietat entre home i dona. Les dones en general, i d'una manera especial les religioses, han de tenir el lloc que els correspon a l'hora de prendre decisions i d'assumir responsabilitats a l'interior de la comunitat eclesial. S'ha de potenciar la formació de les dones consagrades, i es demana que totes puguin participar en l'elaboració de les lleis, especialment d'aquelles que les afecten de manera més directa. També s'hauria de revisar la clausura de les monges contemplatives d'acord amb el carisma de cada orde, la dignitat humana i els signes dels temps.

El menysteniment de la dona és un empobriment per a la mateixa Església, un signe antievangèlic i un mal testimoni per a la societat i la cultura actuals. En aquest sentit, desitgem l'estudi i l'aprofundiment de la teologia del ministeri ordenat.

Després del Sínode sobre la Vida Consagrada, que contemplem a la llum dels passats sínodes sobre els laics i sobre els preveres, hem de veure com se situa la formació i el servei de cadascú en el si de l'Església actual. En especial, volem afavorir una participació més intensa dels laics en els diversos carismes de la vida religiosa i avançar plegats, cadascú des de la seva pròpia identitat, vers una corresponsabilitat cada cop més plena.

Tenint en compte l'actual escassetat que hi ha en l'Església d'àmbits adequats per a la pregària i el silenci, s'ha expressat el desig que les comunitats religioses potenciïn els que existeixen i procurin obrir-ne de nous.

d) Per viure la missió en el si del nostre món

Des de la vivència dia a dia de la nostra consagració, volem ajudar a descobrir la presència alliberadora de Déu en la nostra realitat humana, i ens sentim empesos a establir un diàleg franc i obert amb la cultura contemporània, tot acollint els valors que ens ofereix: el sentit de la justícia, la solidaritat, l'alliberament de la dona, l'ecologisme... i oferint els valors propis de la nostra vida: la proximitat entrançable de Déu, l'acolliment, el silenci, el saber escoltar, el servei gratuït, la senzillesa...

Conscients de la universalitat de la nostra vocació, que no té límits ni fronteres, constatem i agraïm l'esforç que estan fent les comunitats religioses per tal de conèixer la llengua i la cultura catalanes i d'arrelar-se en els costums i tradicions del país, i ens proposem de continuar en aquest camí evangèlic d'inculturació. Aquest mateix esperit ens ha de moure a fer-nos presents, de manera activa i solidària, en les diferents realitats socials del nostre entorn, de manera especial en el món dels joves.

Fidels al camí emprès, som convidats a viure, amb una actitud ben fraternal i respectuosa, la nostra comunió amb els més pobres i marginats. A

l'estil de Jesús, desitgem solidaritzar-nos amb els seus problemes reals, compartir la seva condició i deixar-nos interpel·lar per la seva vida.

Més enllà de les urgències immediates, volem optar per aquells serveis i actituds que ajudin la vida consagrada a ser més intel·ligible, tot superant les incoherències entre el dir i el fer, i evitant el risc de la dispersió de les energies.

Les diverses famílies religioses desitgem viure i expressar la nostra comunió, tot compartint la nostra missió eclesial, creant noves formes de presència fetes en comú, elaborant projectes intercongregacionals al servei dels pobres.

III) Els nostres compromisos col·lectius

Les conviccions anteriors han d'enfortir i dinamitzar la nostra vida com a seguidors i seguidores de Crist. Cadascú de nosaltres, cada comunitat i cada família religiosa, mirarà de traduir-los en iniciatives concretes. Alhora, però, i com a fruit visible del Congrés, ens hem proposat alguns compromisos col·lectius que expressen la nostra voluntat de treballar conjuntament al servei de l'Evangeli.

a) Dinamització de la Unió de Religiosos de Catalunya

L'Assemblea General de la URC, a partir d'una proposta presentada per la Comissió Permanent, estudiarà la forma d'organització de la URC (en

particular pel que fa a l'Assemblea, les vocalies i la presència en les diferents diòcesis) per tal de millorar la seva eficàcia de funcionament i respondre de manera més adequada a les seves finalitats.

Aquest estudi es realitzarà, conjuntament amb el que es demana a les tres propostes següents, no més enllà del mes d'octubre de 1996.

–Creació d'un servei de coordinació de Pastoral de la Marginació

La Comissió Permanent de la URC promourà la creació d'un servei de coordinació de Pastoral de la Marginació, amb les finalitats principals de coordinar esforços, facilitar l'intercanvi i impulsar projectes intercongregacionals.

–Creació d'una vocalia de religiosos i religioses grans

La Comissió Permanent de la URC promourà la creació d'una vocalia de religioses i religiosos grans per tal de dur a terme un projecte conjunt d'atenció, d'activitats i de formació per a aquestes persones.

–Participació de comunitats monàstiques i contemplatives femenines a la URC

La Comissió Permanent de la URC farà les passes pertinents per tal que les comunitats monàstiques i contemplatives femenines que ho desitgin puguin ser rebudes al si de la URC.

b) Fòrum de religiosos i religioses

La Comissió Permanent de la URC, a través del CeVRE (Centre de Vida

Religiosa i Espiritualitat), estudiarà i proposarà a l'Assemblea General, no més enllà del mes d'octubre de 1996, la realització periòdica d'un Fòrum de religiosos i religioses amb l'objectiu de continuar revitalitzant la nostra vida religiosa, a l'escolta de les crides que ens arriben des del nostre context eclesial i social, i de traslladar conclusions i propostes a l'Assemblea de la URC. La metodologia podria combinar la reflexió i el diàleg amb el compartir i la pregària, de manera similar a com ho ha fet el Congrés de Vida Religiosa.

c) Creació d'una fundació privada per a projectes intercongregacionals

La Comissió Permanent de la URC, a través d'una Comissió Gestora, promou la creació d'una fundació privada, no més enllà del mes de gener de 1996, de la qual podran ser membres les famílies religioses que ho desitgin, amb la finalitat de donar marc legal i suport a realitzacions intercongregacionals similars al projecte d'intervenció educativa al barri del Raval, de Barcelona, promogut per més de deu famílies religioses.

d) Creació d'un Fons de Solidaritat Intercongregacional

La Comissió Permanent de la URC encomanarà a una comissió adequada l'estudi de la creació d'un Fons de Solidaritat Intercongregacional per tal de coordinar de forma permanent el coneixement de necessitats i l'articulació d'ajuts entre les famílies religioses.

La proposta d'aquesta comissió haurà de sotmetre's a l'aprovació de l'Assemblea General de la URC no més enllà del mes d'octubre de 1997.

e) Disponibilitat dels espais pertanyents a les diverses famílies religioses

La Comissió Permanent de la URC encomanarà a una comissió adequada que, d'acord amb els superiors i les superiores majors, elabori un inventari dels edificis, pisos i altres espais pertanyents a instituts, congregacions religioses, monestirs... que actualment són infrautilitzats i podrien acollir activitats i serveis eclesials o socials.

Aquest inventari, juntament amb una proposta quant a la forma pràctica de coordinar les ofertes d'espais i les demandes que puguin arribar des de diferents sectors, es presentaran per al seu estudi a l'Assemblea de la URC, no més enllà del mes d'octubre de 1996.

f) Potenciació del CeVRE (Centre de Vida Religiosa i Espiritualitat)

El Consell Directiu del CeVRE estudiarà com potenciar aquest organisme perquè pugui ser un millor mitjà de formació comuna, inicial i permanent, inclosa la possibilitat de convertir-se, en un futur, en un Institut de Vida Religiosa i Espiritualitat. Presentarà les seves propostes a l'Assemblea de la URC no més enllà del mes d'octubre de 1996.

g) Col·laboració en la formació inicial per a la vida religiosa

El CeVRE sotmetrà a l'estudi de **69**

l'Assemblea de la URC, no més enllà del mes d'octubre de 1996, la situació de la formació inicial en les diferents famílies religioses i la recerca de camins per treballar conjuntament en aquest camp.

h) «Mapa» de les presències de la vida religiosa a Catalunya

La Comissió Permanent de la URC encomanarà a una comissió adequada que, a partir de les dades de què disposa la Secretaria General de la URC i a la llum del cens elaborat per la Fundació Vidal i Barraquer, completi, no més enllà del mes d'octubre de 1996, l'estudi de les presències actuals de les comunitats de religioses i religiosos amb unes conclusions que permetin orientar-ne la reorganització.

i) Estudi de la vida religiosa

La Comissió Permanent de la URC, a través del SIRBIR (Secretariat Interdiocesà per a les Relacions de Bisbes i Religiosos), vetllarà perquè l'estudi de la vida religiosa formi part dels plans d'estudis teològics, com a mitjà perquè el carisma de la vida religiosa sigui més conegut i valorat en les esglésies diocesanes.

IV) Conclusió

Germanes i germans en el seguiment radical de Jesucrist, en arribar al terme d'aquest document que preten recollir les nostres inquietuds i

també els nostres anhels i la nostra esperança, donem gràcies a Déu que ens ha permès de viure aquest esdeveniment de l'Esperit.

Necessitàvem aquesta profunda experiència de comunió per refermar-nos i valorar de manera positiva el camí de renovació emprès per la vida religiosa del Concili Vaticà II ençà; també, per tal de refer les nostres forces i conviccions, desgastades o bé posades a prova pel ròssec dels anys, per les crisis i pels grans canvis que ha experimentat l'Església i la mateixa societat; però, de manera molt especial, calia que la féssim per tal de poder veure fins a quin punt som capaços d'assumir de manera conscient i responsable, i amb un gran alè de fe i d'esperança, els greus desafiaments que en aquests moments té plantejats la vida religiosa a casa nostra.

Treballem ja des d'ara per una vida religiosa renovada i transformada, capaç de dir amb sentit i coherència una paraula evangèlica als nous temps.

Ho encomanem a la Mare de Nazaret, Verge del Magnificat, per tal que, tot veient el món des de la perspectiva de les persones empobrides i marginades, visquem com ella, en solidaritat amb tots els germans i les germanes d'arreu del món, i compartim les seves angoixes i esperances, les seves lluites per un món més humà i més just. Amén.

*Sant Cugat del Vallès,
5 d'octubre de 1995*

Barcelona

FRANCESC ROMEU, *corresponsal*

Tornem a treballar

Passat l'estiu retornem a l'activitat. Darrere queda un estiu calorós i tranquil, que enguany no ha estat marcat pel foc dels grans incendis, sinó per un apoteòsic final de grans aiguats. En qüestió d'un any hem passat pels dos extrems, del foc a l'aigua, i sempre amb desproporció. Realment la força de la natura ens té a prova, a Barcelona.

Per a la nostra realitat eclesial aquest curs que comencem serà *l'any de l'aplicació pràctica* del Concili Provincial Tarraconense i de la recuperació –en la mesura del possible– del Pla Pastoral de l'Arquebisbat de Barcelona, que es va fer públic el setembre de 1992, però que va quedar interromput en la seva posada en pràctica per l'anunci del treball conciliar. Les línies mestres d'ambdós documents són les mateixes: la renovació i el treball d'e-vangelització, dins i fora de l'Església. I les concrecions tenen els mateixos receptors: els joves, els no creients, els cristians no practicants, els ocasionals. I també l'atenció especial als més pobres: els marginats i els immigrants.

Ara entrem en aquella fase en què tot el que es faci s'atribuirà a l'esperit de les *propostes prioritàries* del Concili Provincial del curs passat i de les *conclusions operatives* del Pla Pastoral de 1992. Però, benvingut sigui tot el que es faci en aquesta línia! Per vetllar per aquesta posada en pràctica del Concili havien corregut rumors de crear-ne una comissió especial, però finalment sembla que s'enfortiran els treballs habituals del Consell Pastoral Diocesà i del Consell Presbiteral.

El Consell Pastoral Diocesà tenia ja els seus representants en el Concili i ara –tots junts– hauran de vetllar per l'aplicació de les prioritats del Concili a la realitat pastoral de la nostra diòcesi.

El Consell Presbiteral i els capellans

Del Consell Presbiteral ja n'hem cantat repetidament el seu nou dinamisme. Actualment treballa en la confecció d'un nou mapa pastoral que tingui en compte la nova realitat diocesana que representa la disminució i l'envelliment del clergat i els grans desplaçaments de la població. A partir d'aquest estudi caldrà determinar l'organització de les activitats pastorals i la redistribució dels recursos humans. També s'insisteix –i molt!– en la necessitat de crear residències descentralitzades per a capellans jubilats (i no

tan jubilats). I també es va fer un retret al Consell Episcopal —o de govern— perquè darrerament no ha presentat cap problema perquè sigui treballat o consultat en el Consell Presbiteral.

El Concili Provincial Tarraconense va aprovar per majoria absoluta la proposta 47 del primer tema, sobre *Anunciar l'Evangelium a la nostra societat*, en què es reclama «un projecte de posada al dia i de formació permanent per a tots els subjectes actius de la pastoral.» Amb dificultat i d'una manera desigual, pel que fa a la formació permanent dels capellans, això ja s'ha anat fent aquest curs a la nostra diòcesi. Per arxiprestats s'ha anat treballant el tema de *la celebració del matrimoni cristià*.

Ara s'espera que les principals conclusions i decisions sobre aquest tema de la celebració del matrimoni es passin també al Consell Presbiteral. Segons sembla, les dues línies que caldrà reiterar són la normativa sobre el lloc de la celebració i recordar la supressió dels aranzels, que sovint queda encoberta per despeses addicionals (llums, flors, organistes, corals...) que faciliten la fastuositat i desvirtuen el criteri d'igualtat.

Enguany, en la reunió d'arxiprests s'ha proposat com a tema de formació permanent per al clergat el de l'evangelització, en la línia del tema primer del Concili Provincial. Els materials de treball, que constaran d'uns textos de reflexió a partir de les conclusions del Concili i dels documents pontificis *Redemptoris Missio* i *Evangelii nuntiandi*, i d'uns qüestionaris de treball, els està preparant el bisbe auxiliar

Pere Tena, i s'espera que apareixeran al final d'octubre.

Grans lliçons

Comencem el curs, com ja és habitual a Barcelona, amb grans lliçons. Em refereixo —evidentment— a les *inaugurals* en els principals centres docents i formatius.

Per començar, la Facultat de Teologia de Catalunya va inaugurar el nou curs acadèmic el passat 11 d'octubre amb la presència del cardenal Carles i amb la lliçó inaugural a càrrec del pare Evangelista Vilanova, benedictí de Montserrat i professor de la Facultat, sobre el tema *El Concili Vaticà II, 1962-1965: trenta anys d'interpretacions*.

L'Institut de Teologia de Barcelona també va celebrar els seu acte inaugural el dimecres 4 d'octubre, presidit també pel cardenal Carles, amb la lliçó inaugural de la Dra. Begoña Roman, professora de filosofia a la Universitat Ramon Llull, amb el tema *Moralitat, felicitat i fe*.

L'Institut de Teologia Espiritual de Barcelona, que dirigeix Mn. Pere Farnés, va fer el seu acte inaugural el dilluns 9 d'octubre, també presidit pel cardenal Carles, però no van poder comptar —com s'havia previst— amb la lliçó inaugural de Ricardo Blázquez, recentment nomenat bisbe de Bilbao.

La Fundació Joan Maragall, que promou el diàleg entre la fe i la cultura, va començar també el curs el 28 de setembre, en aquest cas amb una con-

ferència del Dr. Josep M. Rovira Bellosó titulada *Entre la fe i la cultura, cap a on anem?* Aquest primer trimestre la Fundació també ha començat un cicle de conferències sobre *Romanticisme: cultura i religió a Catalunya*, un altre sobre el sagrat en l'art, titulat *Espai i símbol en l'art oriental*, i el simposi sobre *Els orígens: perspectiva científica i perspectiva teològica*.

I també el nostre Centre d'Estudis Pastorals (CEP) va iniciar les seves activitats el dilluns 16 d'octubre amb la lliçó inaugural del bisbe auxiliar de Barcelona i secretari general del Concili, Carles Soler Perdigó, amb el títol *El Concili Provincial: resolucions, recepció i aplicació*, dins del curs monogràfic que sobre les *Exigències pastorals del postconcili a Catalunya* es fa al Centre.

Aquest any el CEP comença el que podríem anomenar *l'any de la descentralització*. Amb la voluntat de fer arreu un bon servei, s'obren nous cursos fora de les aules del carrer Rivadeneyra i de la ciutat de Barcelona. A Igualada, el primer curs bàsic de pastoral; a Vilafranca del Penedès i Granollers, unes Jornades de formació i animació pastoral, i a Sant Vicenç dels Horts, una Setmana de formació per als agents pastorals. I, dins del mateix Centre, un curs que promet per la seva novetat i gosadia en el moment actual: *Formació política i fe cristiana*.

I també entre els més pobres

Conjuntament amb el CEP, el Secretariat Diocesà de Barcelona pels Marginats també organitza enguany

un curs titulat *Una Església que fa camí amb els pobres*, coordinat pel director del Secretariat, Mn. Oriol Xirinacs.

Però, no sols això. El Secretariat pels Marginats acaba de publicar aquest setembre uns materials en forma de dossier de fitxes titulat *I tu, indiferent*. La seva finalitat és ajudar la sensibilització dels grups d'infants, adolescents i joves que vulguin treballar alguns aspectes de la marginació actual: infància maltractada, transeünts, presos, immigrants, gent gran, gitans. Com bé sabem tots, sovint és més fàcil treballar impulsivament en els camps d'acció social que no pas reflexionar-hi; és per això que encara s'agraeixen més aquests esforços de reflexió i sensibilització.

Càritas Diocesana de Barcelona també va fer públic en el número de juliol de *Notícies de Càritas* el perfil del seu voluntari social. Concretament Càritas té enguany a la diòcesi de Barcelona més de 1.500 voluntaris. La majoria són dones (un 83 per cent), amb una petita representació d'homes (17 per cent). Els més joves estan compresos entre els 21 i els 30 anys (un 22 per cent) i els més grans estan entre els 51 i els 70 anys (un 38 per cent). Segons un estudi fet l'any 1993 a 207 voluntaris representatius de Càritas, s'obté el perfil d'una noia d'uns 21 a 30 anys, estudiant i amb una titulació de grau mitjà. O bé, una dona de més de 50 anys, mestressa de casa, en atur i amb un nivell d'estudis primaris.

Al costat d'aquesta feina més controlada i dirigida hi ha també tota una feina molt més amagada en la fosca

Barcelona i sovint descoordinada. Un exemple d'un nou estil de subsistència que darrerament s'ha incorporat als carrers de Barcelona són els venedors dels anomenats *diaris de la gent del carrer*. Actualment al carrer competeixen dues publicacions que venen els que no tenen sostre ni treball per tal d'ajudar la seva migrada economia. Són *La Farola/El Fanal* i *Globus Mundi*. Així s'ha implantat a Barcelona el que ja és una tradició a les grans capitals europees: a París, amb *Le Réverbère* i *La Rue*, o a Londres, amb *Issue*.

Curiosament, en les pàgines centrals del número de setembre, *Globus Mundi* publica una entrevista amb Sor Genoveva Masip, la coneguda religiosa de les Filles de la Caritat que és una *mare* per als pobres, sobretot per als presos, drogoaddictes i malalts de la sida. Trobar el testimoni senzill i entranyable d'aquesta *dona excepcional, que és tota una institució* –com l'anomena la revista– és descobrir la tasca també amagada i constant d'alguns cristians que acompanyen els qui viuen en la més absoluta precarietat, tant econòmica com de sentit de la vida. Encara que aquests no surtin en els grans mitjans de comunicació, sí que –com Sor Genoveva– apareixen en les petites publicacions contra-culturals perquè saben estar al mig del carrer.

No és estrany que el tema tercer del Concili Provincial Tarraconense, *La sol·licitud pels més pobres i marginats* –a dins de l'aula conciliar–, fos un dels que va tenir més consens en les votacions i que –fora de l'aula– es considerés *el tema primer* del Concili. És aquí on ens ho juguem tot.

Finalment, només recordar les Jornades Estatals de Justícia i Pau, celebrades del 13 al 15 d'octubre a Arbúcies (Girona), coordinades per Justícia i Pau de Barcelona, i que també han servit per prendre el pols de la nostra solidaritat internacional. En aquestes Jornades hi va participar Rodolfo Izar, el capellà navarrès que va ser expulsat de la diòcesi de Chiapas a Mèxic.

En aquest sentit també hem de recordar que a la ciutat de Barcelona hem passat unes Festes de la Mercè marcades per la solidaritat entre els barcelonins i el poble de Bòsnia. Els focs artificials de la nostra festa han tingut molt en compte aquells que viuen sota el *foc real* de la guerra, i s'han convertit en ajuda humanitària. No és en va que l'Ajuntament ha considerat la ciutat de Sarajevo l'onzè districte de la ciutat de Barcelona.

Lleida

XAVIER BATISTE, *corresponsal*

I. Valoració d'un participant

Una setmana entre conferències, debats i els àpats i sobretauls amb tot tipus de persones universitàries joves i adults de tots els Països Catalans, no deixa de ser una experiència d'universalitat humana, eclesial i de país.

Però, la valoració meua no deixa de ser subjectiva i univisual.

Un és adult i veu el mateix que veuen els joves d'ara, però amb més elements. Els anys no corren endebades.

Jo vaig participar a Prada al voltant dels anys 70. Han passat moltes coses. Tinc més memòria històrica, i veig la relativitats de certes assemblees i debats d'aleshores.

Excepte un tant per cent de professors i organitzadors que són els mateixos, ara hi ha un estol de joves nous que viuen noves preocupacions. La del seu futur o la dels mitjans de comunicació, per exemple.

Però, també hi ha els adults que acompanyen avui aquesta reflexió, i no deixa de ser interessant com s'estan debatent els mateixos ideals de sempre.

Quins ideals?

El de país, el de la llengua comuna, o el de l'associacionisme juvenil. El dels valors que cerquen o reben els joves i la crítica dels pecats de la nostra cultura i societat als Països Catalans.

Amb noves maneres? Sí.

Hi ha un altre context o marc social. Fixeu-vos que hi ha un respecte institucional i de base, ja que tothom pot dir el que pensa. Tota persona és valorada amb igualtat. Un bisbe, com tothom, amb la seva safata per poder menjar i fent cua, n'és un signe.

Però, també ho és per les raons serioses o no que aporta. Un professor pot dir que "la religió és un element

tronat, però no inútil", i no passa res. I un bisbe pot parlar clarament del que pensa l'Església catòlica sobre la salvació del Crist, i això davant tot l'auditori de la Universitat, format per gent amb postures ben diverses davant la fe. Això era impensable als anys 70.

Per tant, estem en una nova situació. Certs elements eclesials s'estan situant ja en un pla de diàleg com una veu més. Això agrada. Aquestes noves generacions ho accepten molt bé.

El seminari al qual he participat amb 60 persones de tots els indrets i nivells de fe, era obert a tothom. La direcció la portava Salvador Bardulet, fins fa poc vicari de pastoral de la diòcesi de Vic.

Aquest seminari ha estat, i és, una veu més d'Església dins una microsocietat de Països Catalans.

Hi ha hagut una recollida d'acords globals després dels quatre dies de debats i ponències, amb assistència d'alumnes i professors d'Universitat civil i eclesiàstica.

Heus ací vuit punts que tenen el valor dels que han estat presents al seminari. No expressen certament (malauradament) el que pensa la globalitat dels cristians de Catalunya, Balears, València i altres zones dels Països Catalans, però els exposem a fi i efecte que els que estimen el seu país i l'Església, en facin l'ús que creguin. També pensem que tothom fa camí en el seu racó de món durant tot l'any, tot predicant valors que no tothom accepta i malgrat les incomprendions que puguen generar.

Tal vegada seria oportú explicar aquests acords globals. Sobretot seria bo poder-los explicar a persones que no coneixen certes paraules del llenguatge especialitzat de la teologia, o certs mots del pensament eclesiàstic o filosòfic.

II. Els acords globals

1. Només es pot anunciar una nova visió del món —la que revela el Crist— parlant la llengua del món: idioma, valors pròxims a l'evangeli, tradicions populars, inquietuds culturals, il·lusions de cada poble, etc. Fora de la llengua del país i ignorant la mentalitat dels seus ciutadans no hi ha possible evangelització.

2. El canvi de mentalitat efectuat a les darreres dècades del mil·lenni ha estat molt més profund i segurament més durador que el que es va produir durant el primer terç de segle. La manca d'esdeveniments traumàtics durant aquest període, però, emmascara davant de molts la consistència del canvi efectuat en el comportament i en els valors de la gent.

3. Així com en aquesta nova conjuntura s'han reforçat les institucions de marc nacional, polítiques, universitàries (Universitat Catalana d'Estiu, creació de l'Institut Lluís Vives, etc.), i comunicacionals (Espai català de comunicació), es troba a faltar la creació d'institucions que uneixin efectivament totes les esglésies catalanes.

4. Avui encara es veu amb molta més urgència que no pas cinc anys enrere la conveniència de la unitat pastoral dels Països Catalans com a marc

idoni per afrontar la nova situació. Aquesta unitat comporta ara, al Principat, la creació urgent d'una Conferència episcopal catalana que, una vegada més, demanem.

5. No es veu cap motivació pastoral que avaluï la segregació de la Franja de Ponent del conjunt de les diòcesis catalanes. Es lamenta que, per prendre una decisió d'aquesta transcendència, no s'hagi consultat el laicat de les parròquies afectades. Cal aprofitar la pròrroga prevista de tres anys per replantejar la decisió inspirada pel nunci Tagliarferri.

6. Després del Concili de la Tarraconense, que, malgrat les limitacions, ha suposat un pas endavant, encara ens cal fer les següents propostes d'organització per articular la nostra Església en l'àmbit pastoral, acadèmic i de gestió econòmica:

a) Crear un Consell Pastoral Interdiocesà permanent, o algun òrgan anàleg, presidit per tots els bisbes, que vetlli per la unitat pastoral dels Països Catalans. Així mateix, cal convocar anualment una assemblea interdiocesana que posi damunt de la taula els avenços i els problemes de l'Església del país i suggereixi quins són prioritaris.

b) Augmentar el nombre de convocatòries que apleguin cristians de tots els Països Catalans (laics i clergues) i que afavoreixin la connexió entre les persones i la comunicació mútua (fòrums, simposis, seminaris, etc.).

c) Crear en tots els bisbats centres acadèmics connectats amb la Facultat de

Teologia de Catalunya, per tal de tensar arreu del territori una reflexió profunda sobre la fe i de contribuir al diàleg amb el conjunt de la cultura catalana.

d) Articular els òrgans de gestió econòmica dels bisbats de cara a trobar una solució seriosa al problema del finançament de l'Església catalana. La impossibilitat de diàleg amb l'Església espanyola, de la qual són una mostra les intervencions de la COPE, és una altra prova de la inviabilitat de qualsevol projecte d'àmbit estatal.

7. Hi ha una unió entre la llengua i el territori. Aquesta unió ens salva d'una Catalunya tribal amb grups socials que s'automarginen. És per això que la llengua normal de tots els actes litúrgics dels Països Catalans ha de ser el català i, en aquells casos particulars en què la celebració s'hagi de fer en un altre idioma, el català sempre hi haurà de ser present en alguna part. En el cas de les celebracions eucarístiques, el cànon s'ha de celebrar sempre en català.

8. Manifestem la nostra adhesió a tots els homes i les dones que a Prada lluiten per la llengua, el poble i la solidaritat, valors que encara ara són amenaçats als Països Catalans.

Prada de Conflent,
25 d'agost de 1995

III. Amb una especial dedicació als escoltes de Fraga i d'Altorricó

Ara, com a consiliari diocesà de Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya, voldria pensar, des de

Prada, de manera molt especial en els escoltes de Fraga i d'Altorricó, i dedicar-los aquesta crònica-reflexió.

1. País

Els nostres pares, quan volien recordar-nos les arrels del nostre poble, feien una creu de nord a sud i d'oest a est, tot dient: *de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó*.

Des d'aquell poble situat a uns 16 quilòmetres al nord de Perpinyà fins a Guardamar, aquell altre poblet situat a 11 quilòmetres al sud d'aquella ciutat tan verdosa que és Elx, concretament on desemboca el riu Segura, *parlem el mateix idioma*.

Sabíeu això, Llops i Daines, Rangers i Guies, Pioners i Caravel·les dels agrupaments "Pintor Viladrich" i "Estrella de Ponent"?

Sabíeu que de Fraga i tots els pobles compresos en la mateixa franja vertical (Calaceit, Nonasp, Mequinensa, Torrent de Cinca, Saidí, Altorricó, Tamarit...) fins a l'extrem dret de Maó, on són els primers de veure sortir el sol cada dia, *parlem el mateix llenguatge?*

Dit d'una altra manera: sabíeu que de sol ixent (Maó) a sol ponent ("Estrella de Ponent" d'Altorricó) *tenim les mateixes arrels?*

Això, benvolguts caps escoltes d'aquests dos agrupaments, quan eduqueu l'opció *país*, ho aprofiteu per fer estimar el vostre poble? I ara, quan un decret d'uns senyors us separa de la nostra diòcesi de Lleida, on sempre hem

treballat units amb la resta d'agrupaments de casa nostra, també oblidareu això a l'hora d'educar una de les tres opcions del nostre Moviment escolta?

Els nous caps grossos us deixaran ser el que sou? Sentireu vergonya de dir aquesta frase?

Benvolguts caps escoltes, sapiguen que a Prada (Estat francès) cada estiu tenim una Universitat oberta i plural a totes i a tots aquells que parlem el mateix idioma.

El rectorat d'aquesta Universitat subvenciona tots els cursos, seminaris i tallers de totes les ciències que avui pot oferir una Universitat *democràtica i plural* amb l'ajuda econòmica de *totes les administracions* que els correspon (Diputació d'Aragó, Generalitat de Catalunya i de València, Consell Insular Balear, Departament francès del Rosselló i Govern d'Andorra). El professorat també prové de totes les zones geogràfiques i hi són representades totes les tendències polítiques.

Allà tots dialoguem, vinguts de tots els racons dels nostres pobles, que pertanyen a administracions polítiques diferents.

No volem que hi hagi cap imperia-
lisme, sinó tan sols allò que ens uneix que són *les mateixes arrels de llengua que ens va donar el nostre Creador, a través dels nostres pares*.

Fins i tot tenim germans d'aquella ciutat de Sardenya, anomenada l'Alguer, que esperen trobar ciutadans com ells.

Malgrat els diferents estats implicats ens entenem amb un mateix idioma i parlem de totes les matèries humanes, ideològiques i científiques.

Si hi esteu interessats, aneu a la vostra respectiva administració cultural i podeu obtenir beques. Recordeu que cada any és a la segona quinzena d'agost.

Fins i tot de Fraga i d'Altorricó he trobat sempre companys de lluita per fer estimar la nostra parla i el nostre país.

2. Fe

Fa uns anys, molts anys, encara havíeu de néixer tots vosaltres els caps actuals i la resta d'escoltes, que a Altorricó vam fer un *Boom* tots els agrupaments de la demarcació dels bisbats de Lleida, Solsona i la Seu.

Un *Boom* era una festa que durava un dissabte i un diumenge i que aglutinava tots els agrupaments en un mateix indret. Totes les branques de l'escoltisme catòlic dels tres bisbats feien una activitat diferent. (Per als que no sou escoltes heu de saber que *branques* vol dir diferents edats de nens i nenes: *Llops i Daines (8-11)*, *Rangers i Guies (12-14)*, *Pioners i Caravel·les (15-16)*, *Trucs (18 anys)*.)

Aquella vegada s'ajuntaren els 15 agrupaments a Altorricó. Recordo que vam deixar construïts uns bancs de fusta al passeig de la vila perquè hi poguessin descansar tots els convilatans i tinguessin un record d'aquesta festa de solidaritat. Allò de Baden Powell

de deixar el món una mica millor de com l'hem trobat ho fèiem palpable d'aquesta manera.

En el moment de celebrar l'Eucaristia, com a escoltes cristians i catòlics que són vam fer-la en la llengua nostra, tal com la parlem a Altorricó. Jo portava les lectures de la Paraula de Déu i la homilia en la meua parla de tarragoní. D'acord amb la pedagogia que vam aprendre de Baden Powell, ens asseguérem (penso jo amb l'esperit del Concili Vaticà II) per traduir-les a la parla en la qual els escoltes d'Altorricó estaven acostumats a escoltar a les seves famílies. Perquè ja sabeu que la fe s'ha d'expressar amb la llengua de la mare i a l'Església universal hauríem de fer el mateix. Així ho fan tots els missioners autèntics que volen evangelitzar i no colonitzar. I a l'església parroquial, com a bona mare que ens engendra a la fe i vivència del Crist, hauríem de fer el mateix.

Recordo que en el moment de començar la missa els caps o monitors digueren als seus pares que celebràrem la missa amb la llengua nostra; i ho digueren amb il·lusió. Jo no sé com interpretar el valor de la celebració de fe d'aquell dia. Tan sols us puc dir que l'any passat a Prada, a la Universitat, en un debat on parlaven un representant de cada una de les zones geogràfiques assistents, un jove ja madur, gran lluitador per al seu país, em digué: «jo estava allí i era un xicarró, i sempre vaig recordar aquella missa!».

Cada edició de la Universitat de Prada ofereix també un seminari sota el títol general d'*Aportació de l'Es-*

glésia al projecte nacional. Membres destacats en algun aspecte de la ciència teològica, i sempre des de la fe, ofereixen durant cinc dies una ponència cada matí que és debatuda per tots els assistents, que són uns 50 o 60. Totes les aules són obertes a tots els alumnes de la Universitat. En aquest seminari, tothom hi pot dir la seva.

Enguany el seminari ha portat el títol específic de *Solidaritat, poble i llengua*.

3. Educació

Fa cinc anys vaig llegir un llibre editat per Calaceit 90. El títol era *El debat del català a Aragó* i l'autor, José R. Bada i Panillo, que fou conseller de Cultura i Educació de la comunitat autònoma d'Aragó l'any 1986.

Vaig entendre una mica com deu ser de difícil educar persones dividides interiorment. Qui està dividit no pot optar, o se li fa molt difícil. I qui no pot optar no pot ser lliure.

I vaig veure que en aquell debat al Parlament d'Aragó, els que més volien perpetuar, amb els seus arguments, la divisió interior de les persones eren els parlamentaris de dretes.

I ara, amb tot aquest enrenou dels límits eclesiàstics, em dol molt perquè, sembla, s'ha estat d'esquena al punt de vista dels cristians, subjectes lliures del poble de Déu.

Em sembla, sempre des de la vesant pastoral, que no s'ha tingut en compte, o se n'ha prescindit, de la divi-

sió interna i espiritual dels feligresos a l'hora de fer reivindicacions... Tant de bo que ho tinguin en compte des d'ara! Em temo que no serà així...

Educar és una obra d'art, i com a obra d'art s'ha de fer des de l'amor i no des de la imposició. La mare de Fraga, com la de Sarajevo, parla al seu fill amb el cor i a la seva manera. Doncs, per què els polítics afavoreixen unes fronteres que fan que les persones estiguin dividides interiorment?

Jo penso que d'ací a tres anys, vosaltres, escoltes, anireu a passar a una nova demarcació d'Escoltisme (*Escultismo católico*) amb el qual Minyons i Escoltes i Guies Sant Jordi estem federats, perquè som el mateix escoltisme confessional a l'Estat espanyol. Però, sigui com sigui, vosaltres, caps dels agrupaments "Pintor Viladrich" i "Estrella de Ponent", si heu entès les tres opcions de l'escoltisme, voldreu *educar, la fe en Crist, i l'estimació del país...*

Però com ho podreu fer si teniu unes estructures polítiques o eclesials que afavoreixen la vostra divisió espiritual interna en el vostre lloc més íntim que és la consciència? Us diuen que sou d'Aragó i teniu una llengua de matriu catalana. Teniu una llengua a la família de casa i a l'altra família eclesial no surt gairebé mai aquesta parla. Sou catalans o aragonesos? Si creieu que teniu l'amor de les dues comunitats, per què no podeu viure còmodament al vostre poble amb la doble modalitat? Per què heu de sentir-vos dir que sou polacs? Per què gairebé sempre una de les dues figures parentals

(pare o mare: les dues comunitats) ha de perdre o sentir el menyspreu per part dels educadors (educadors polítics, eclesials o escolars)?

A la Universitat de Prada tots anem reflexionant a nivell universitari com arribar a evitar aquesta divisió interior, espiritual, de les persones. Sou vosaltres els escoltes d'ahir, d'ara i de demà de Fraga i d'Altorricó, que podeu ajudar els vostres germans de comunitat cristiana i de país a fer que no estiguin dividits per dins. Però cal que ho tingueu ben clar. Desitjo que un dia pugueu expressar la fe sense dicotomies, i estimar el vostre país sense odiar el veí.

Jo penso, com a consiliari i germà en la mateixa fe eclesial, que encara que aneu a una altra jurisdicció eclesial sempre sereu els germans Rosa, Ramon i Teresa, *la bruixeta*, de Fraga, o el Pepe d'Altorricó o de Saidí, que compartim la mateixa fe perquè som de la mateixa Església del Crist i tenim una mateixa estimació per al nostre poble on hem nascut.

Un mestre de Torrent de Cinca, de la família dels escoltes vostres, ha escrit una novel·la per a vosaltres que es titula *Joan de Majoles*. Com a bon educador ha fet descobrir les arrels comunes que tenim tots. Ja l'heu llegida?

Un alcalde de Serós em deia fa anys, que ells *se senten més a prop espiritualment de Fraga que de Lleida*.

Les fronteres que fan els polítics poden amagar les realitats ètniques

que són més sagrades que aquelles, però mai no podran negar-les si nosaltres les proclamem tossudament. Perquè nosaltres, els eclesiàstics, no hem estat capaços de sortir en defensa de les realitats ètniques que de temps immemorial sempre havíem tingut en comú al si de la diòcesis de Lleida?

Un exercici d'autoritat a l'Església

Acaben de succeir dos esdeveniments tristos en l'Església que viu a l'Estat espanyol. Em refereixo al nomenament d'un bisbe per al País Basc i al decret de desmembració de parròquies de la diòcesi de Lleida.

Aquests dos fets qüestionen l'exercici de l'autoritat en l'Església que viu a Espanya. Parlo solament del segon fet i no qüestiono tampoc, amb aquesta afirmació, l'autoritat en l'Església pel que fa a tot allò que es refereix al contingut de la Revelació.

Si tots els batejats som l'Església de Jesús, cal que entre tots, d'una manera ordenada, cerquem de trobar quina és la millor manera de servir el be pastoral del poble de Déu.

Després de tants anys de predicar que tots els batejats som el poble de Déu, encara resulta que els bisbes i capellans prescindim del poble de Déu a l'hora de concretar quin és el seu bé espiritual. *El poble de Déu, l'etern menor d'edat!*

Com podíeu votar, senyors bisbes de l'altra part de les terres d'Espanya, que passessin totes aquestes parrò-

quies de la diòcesi de Lleida a unes terres d'una altra ètnia?

Que no ho sabien millor els consells pastorals d'aquestes parròquies i els seus pastors el què convenia fer?

La consulta al poble de Déu s'havia de fer mitjançant els consells pastorals que existeixen. Aquesta és la praxi i la doctrina que va donar el Concili Vaticà II. És que de debó volem que el poble de Déu sigui adult en la fe?

Senyors bisbes, sàpiguen que han fet un trist servei al poble de Déu d'aquestes parròquies de matriu catalana. Que la història els jutjarà per aquest acte a favor d'una línia política concreta. Recordin que les fronteres ètniques són més sagrades que les polítiques, cosa que sempre l'Església ha predicat. Però ara vostès s'han saltat la saviesa d'aquest principi.

Es consulta la Conferència espanyola de bisbes si s'havia de fer passar els pobles de matriu catalana de la diòcesi de Lleida a una diòcesi d'Aragó, i és allí on es vota... Quina votació més fora de lloc!

Molts cristians de la Franja, i d'arreu, no veiem cap motiu pastoral per fer aquest traspàs; per tant, hauran estat tal volta motius polítics?

Tots ens hem de convertir, però vostès senyors bisbes també, i nosaltres els mossens ens hem de convertir a escoltar l'Esperit Sant que parla a través del poble de Déu, que està compost en un 99,9% de laics i laiques, o fidels no sacerdots.

Aquest fet demostra, una vegada més, que el Concili Vaticà II encara no ha entrat ni al cap ni al cor de la majoria dels eclesiàstics de l'Estat espanyol, si és que els senyors bisbes i els sacerdots en són una mostra sociològica qualificada.

Tortosa

JOAN A. MARTÍNEZ GARCÍA,
corresponsal

La UETE al Seminari Diocesà

Els amples passadissos del Seminari Diocesà, flanquejats de manises de l'Alcora, formiguejaven de gent anant i venint a les classes de la Universitat d'Estiu de les Terres de l'Ebre (UETE), en la primera edició, del 10 al 15 de juliol.

Uns 240 alumnes, amb una mitjana de 40 per curs, van assistir als 6 cursos temàtics. La majoria eren gent jove que a més a més de l'orgull d'assistir a la primera Universitat d'Estiu de les Terres de l'Ebre, perseguien els crèdits, que l'Institut Joan Lluís Vives, que depèn de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, atorgava als alumnes que seguien fidelment els cursos. També hi havia gent de cabells blancs que es va apuntar per l'interès dels cursos temàtics i per un gran amor a les terres de l'Ebre que estrenen la primera universitat d'estiu. El logotip, una serp blava i unes

taques roges esteses al seu voltant, era molt suggerent de l'Ebre i els seus pobles a l'entorn. Els cartells i bandoleres amb el logotip, sembrats per la ciutat, indicaven el camí per arribar al turó del seminari on funcionava la universitat. Tortosa se sentia com un nen amb sabates noves.

És impossible, en una breu crònica, esmentar totes les personalitats de la ciència i de la cultura que van participar en els 6 cursos de la universitat. Una de les que més va cridar l'atenció va ser el Dr. Bichara Khader, director del centre d'estudis àrabs de la universitat de Lovaina, que va donar diverses conferències sobre «L'occident i el món islàmic al final del segle XX» dins del curs «Diàleg de cultures de la Mediterrània».

El bisbe en primera pàgina

A Tortosa tenim dos setmanaris que pretenen transcendir la ciutat i abastar les terres de l'Ebre, els seus noms ens ho indiquen. L'un és *La Veu del Baix Ebre*, on el senyor bisbe publica sempre la carta dominical que també surt al full diocesà, aquest és el de casa, diríem. L'altre setmanari, *L'Ebre* (setmanari independent de les terres de l'Ebre), ha passat per moltes vicissituds i fusions fins que, fa un any, es va associar a l'empresa del diari *El Punt* i a la revista *Presència*, i arriba més lluny que l'altre, a tot l'entorn tortosí.

No és corrent que *L'Ebre* s'ocupi de temes religiosos, però el 14 de juliol passat va aparèixer una foto del bisbe a tot color, amb el somriure que li és característic. El setmanari volia

commemorar els quatre anys de l'arribada del Dr. Martínez Sistach, bisbe auxiliar de Barcelona, com a bisbe residencial de Tortosa. En una llarga entrevista repassa tota la problemàtica del bisbat en aquests quatre anys de govern episcopal i sobretot aprofita l'ocasió per reafirmar que «*el dret a la vida és anterior a l'Estat*». L'entrevista és molt respectuosa, molt extensa i surt en les pàgines centrals del setmanari.

Un extraordinari de Catalunya Cristiana dedicat a Tortosa

L'himne de la Mare de Déu de la Cinta, que va compondre Mn. Josep M. Peris, sacerdot operari que serà beatificat dins de poc com a màrtir de l'última guerra civil, acaba amb un crit: «*Nostra Cinta sobre tot!*». Per a la ciutat de Tortosa, més que per al bisbat en general, la Cinta ho és tot i les festes de Tortosa, el primer diumenge de setembre, dedicades a la Mare de Déu de la Cinta, concentren tot el tortosisme present i absent.

Mn. Joaquim Blanc Bahima, corresponsal de Catalunya Cristiana al nostre bisbat, i tortosí de soca-rel, va gestionar un extraordinari de la revista dedicat a Tortosa amb motiu de les festes de la Cinta, en el qual ha participat, amb els seus escrits, el bo i millor de les forces vives de la ciutat. Era el trampolí d'una campanya de difusió de la revista a les nostres terres, i a totes les parròquies de la ciutat hi ha hagut llocs de venda per promocionar-la i captar nous subscriptors. Sembla ser que la campanya ha estat tot un èxit.

La mort d'un jesuïta que ens pertany

El P. Manuel Sanz Burata, S.J., va morir a Barcelona el passat 11 de juliol als 83 anys d'edat i després de 67 anys de vida religiosa. Nasqué al raval de Jesús, de la ciutat de Tortosa, l'any 1911. Doctor en ciències químiques, va ser durant molts anys sots-director de l'Institut Químic de Sarrià i secretari de la Fundació del mateix institut. Però, el que el fa nostre no és ni la seva naixença, ni els títols que en el seu alt nivell professional va assolir dins la Companyia de Jesús, sinó el fet de ser un dels fills del famós metge Emilio Sanz, al qual ha estat recentment dedicada una plaça en el mateix cor de la ciutat de Tortosa.

El senyor Sanz va ser un gran pedagog i formador d'una generació de joves a la nostra ciutat. El seu camp de treball fou el Patronat Obrer de la Sagrada Família que albergava a principi de segle la congregació mariana, en mans dels jesuïtes; però l'ànima del Patronat va ser sempre aquest metge que va arribar a polaritzar la joventut tortosina de la seva època. És natural que de la llar del Sr. Emilio Sanz sortissin vocacions: la primera va ser la del pare Manuel, i més tard la de Mn. Lluís Sanz Burata, sacerdot i periodista, que encara viu i que va ser, durant molts anys, notari eclesiàstic de la cúria diocesana. La gent, en asabentar-se de la mort del pare Manuel gràcies a la premsa local, deia: «Ha mort el fill jesuïta del Dr. Emilio Sanz». I és que a Tortosa, després de tants anys, encara compta més el pare que els fills.

***In solidum*, una fórmula nova al nostre bisbat**

El diumenge 17 de setembre, el bisbe Lluís donava possessió de les dues parròquies del centre de la ciutat de Tortosa –Sant Blai i els Dolors– a l'equip de cinc preveres presidits, com a responsable, per Mn. Josep-Lluís Arín. Al matí a Sant Blai, i a la tarda als Dolors. Les dues parròquies estan confiades *in solidum* als cinc preveres i tots ells son igualment rectors de cadascuna de les dues parròquies que no ajunten els límits parroquials, encara que son frontereres, sinó que tots ho faran tot sota la coordinació, i no pas l'autoritat, de Mn. Arín.

A la veïna diòcesi de Segorb-Castelló fa pocs anys que ho estan tempejant, i encara que allí es té molt poca experiència sobre el funcionament d'aquests equips, al nostre bisbat s'ha volgut fer la prova. Els cinc –Mn. Riba, Mn. Prades, Mn. Igual, Mn. Bou i Mn. Arín– són gent molt bona, i tant de bo que l'equip s'eixamplés a les altres parròquies de la ciutat que han quedat marginades d'aquesta mancomunitat pastoral. L'escassetat de sacerdots porta a fer experiències com aquesta i cal esperar a veure'n els resultats pastorals, que serà el que justificarà la fórmula.

Ha mort Mn. Vicent Pasqual

Encara que fos enterrat a Sant Mateu, capital del Mestrat, el passat 2 de setembre, hagués pertangut a la nostra diòcesi com a vicari d'Albocàsser en la immediata postguerra i després hagués estat formador del seminari me-

nor de Tortosa i professor del mateix seminari, el trencament de la diòcesi el va pillar a la zona de Castelló, on va ser rector de la parròquia de la Vall d'Alba, professor de l'Escola normal de mestres d'ensenyament, canonge de Segorb i, finalment, prior del santuari de la Verge de Lledó, patrona de Castelló. Llicenciat en teologia per la Gregoriana de Roma, escriptor i poeta, ha portat diverses seccions del full diocesà d'aquell bisbat, on era molt llegit. Diríem que Mn. Vicent Pasqual era un dels homes de pes de la diòcesi veïna. La vuitantena de sacerdots que van assistir al seu funeral, presidit pel Dr. Cases, bisbe de Castelló, indica la importància que per aquell presbiteri tenia, i cal afegir-ne un bon grapat de la nostra diòcesi que van assistir a la missa d'enterrament que es va celebrar el mateix dia a l'arxiprestat de Sant Mateu.

A la nostra diòcesi, tots els sacerdots entre els 55 i els 65 anys han passat per les seves mans, bé sigui com a formador o bé com a professor. Era proverbial entre els seus alumnes comentar el caràcter seriós i el sentit de la responsabilitat que sempre va usar en els seus mètodes de formació. La veritat és que amb la seva forta personalitat va marcar tota una generació.

Pocs dies abans de morir, d'insuficiència pulmonar als 76 anys, deia una sentència digna de Sèneca: «*Déu perdona sempre els homes, però la natura no perdona mai. Jo he fumats massa i ara tinc els pulmons desfets, i encara que me n'he penedit, és massa tard*». Ja que Déu perdona sempre, com ell deia, que li doni el descans etern i el premi

per l'estimació que ens va dispensar als qui vam ser els seus alumnes.

El reciclatge anual

Tambéenguany s'ha fet el curset d'estiu, del 28 d'agost a l'1 de setembre, de la Formació permanent, organitzat per la delegació del clergat. Aquesta n'és la tercera edició. *Teologia i espiritualitat de la litúrgia* ha estat el tema fonamental, amb altres temes d'actualitat, com «Les missions populars renovades», que van exposar Josep M. Alentà i Josep Vilarúbies, coordinadors claretians; «Els beats màrtirs operaris diocesans», a càrrec de Lope Rubio, rector del col·legi espanyol de Roma; «La dimensió pastoral dels mitjans de comunicació», a càrrec de Jordi Piquer, sacerdot de Barcelona i periodista; «La Bíblia, aliment del prevere i de la comunitat», a càrrec de Mn. Josep-Lluís Arín, director de l'Institut de Teologia del nostre bisbat de Tortosa; i «Religiositat popular avui», a càrrec del bisbe auxiliar de Barcelona Joan Carrera. El nostre bisbe va parlar de «La realització i l'aplicació del Concili provincial tarraconense»; Mn. Ramon Prat, de Lleida, va fer una conferència-meditació sobre «El projecte personal de vida»; el delegat episcopal de Càritas de Barcelona, Joan A. Ventosa, va tractar sobre «La tolerància, la pobresa i la solidaritat»; Francesc Torralba, professor titular de filosofia de la Universitat Ramon Llull de Barcelona va tractar el tema de «El desvetllament del sagrat en la postsecularització» i, malgrat l'alt nivell de la seva conferència, el públic el va aplaudir més que cap altre conferenciant, tant per la seva gran capaci-

tat de comunicació, com per la gran erudició amb què va tocar el tema. Les quatre conferències del tema principal, enguany sobre la litúrgia, sempre han estat donades per alguna personalitat del bisbat de València, ja que Tortosa és diòcesi fronterera, aquesta vegada ha estat Jaume Sancho, delegat diocesà de litúrgia i professor de la Facultat de teologia de València, qui va exposar diversos punts de mira del tema litúrgic. Fins ara, els professor vinguts d'allà ens tenien acostumats a un dolç valencià que feia agradables les conferències, però enguany el Dr. Sancho ens va fer la conferència en castellà.

Un sacerdot discutit

El dimarts 12 de setembre es va celebrar el funeral de Mn. Miquel Redorat Foix, mort a Castelló de la Plana als 62 anys d'edat. El va presidir el senyor bisbe, acompanyat de 72 capellans de tot el bisbat. Actualment feia el servei religiós de l'hospital comarcal de Vinarós, i ajudava la parròquia arxiprestal. Malgrat una maltempsada de trons i aigua, el temple era ple, i el gran nombre de sacerdots indicava que Mn. Miquel pesava, i molt, dins del presbiteri diocesà. Figura incòmoda per a molta gent, de dins i de fora de l'Església, home lliure que reaccionava amb fermesa davant d'allò que creia que no era evangèlic o era inhumà, va estrenar el seu sacerdoci com a vicari de Vilafranca del Cid, quan aquell poble industrial pertanyia a la nostra diòcesi, i allí va estar a prop dels joves treballadors. Com a rector de les dues petites parròquies de Serra d'Almos i de Darmós, va estar en la lluita de les pedànies contra

la metròpoli, Tivissa, que tenia abandonades aquelles comunitats. La gran lluita profètica va ser quan, en ser nomenat rector d'Ascó, va emprendre el moviment antinuclear de les terres de l'Ebre. Ell va ser el *Greenpeace* d'aquells temps, amb els pagesos i la gent de bona voluntat que veien el perill de la central nuclear d'Ascó. Perseguit per les grans companyies elèctriques, rebia amenaces o xantatges afalagadors per tal que deixés de liderar el moviment antinuclear. Vetlles i litúrgies on es barrejaven la pregària i els símbols. Corones de flors boscanes que el riu s'emportava, sempre a altes hores de la matinada quan la guàrdia civil ja havia marxat. Denúncies al bisbe i amenaces de mort. Tot ho va suportar fins que el cos no va aguantar més i, malalt, fou traslladat a l'asil d'ancians de Vinarós, on entre partida de *guinyot i manilla*, amb els vells va defensar una cura més evangèlica i amorosa dels ancians de l'asil. Finalment portava el servei religiós de l'hospital de Vinarós i les parròquies de Godall i, després, de Cervera del Maestre.

Ell fou dels sacerdots que van defensar l'ús del valencià a la litúrgia, i va tenir prou pedagogia perquè el poble l'acceptés bé en les comunitats que va presidir. Va lluitar sempre en nom d'una fe compromesa amb la realitat, i la norma de la seva vida era «*La veritat us farà lliures*». Mn. Miquel va ser un home lliure, dins i fora de l'Església, incòmode com un profeta bíblic. Havia llegit molta teologia i molta antropologia, i l'Evangelí, sense manipulacions, va ser la seva llum i la seva moral.

Quan, fa 39 anys, es va ordenar de sacerdot al seminari de Tortosa, es va dibuixar ell mateix l'estampa de la primera missa, que no li van deixar imprimir. En vaig ser testimoni, ja que me la va ensenyar: hi havia una taula de menjador amb unes cadires al voltant i, sobre la taula, un calze, una patena amb pa i una florera tombada. A sota hi havia una frase que deia: «*Que l'Eucaristia ocupi el lloc de la florera*». L'última prohibició va ser la de fer-li l'enterrament en valencià. Mossèn Miquel va ser sempre un home avançat, i no és pas perquè ell hagués nascut abans d'hora, sinó perquè tots nosaltres anàvem endarrerits. Molts de nosaltres vam assistir al seu enterrament penedit per no haver-li prestat més suport, quan tenia la raó que dona la fe d'un creient com ell. Descansi en pau el que sempre ha lluitat.

Solsona

PEP VILA, *corresponsal*

Jornades sacerdotals diocesanes

El clergat de Solsona cada any passa de la tribulació del final de curs a la placidesa de les vacances amb un plat fort. Aquest any, les Jornades sacerdotals han tingut com a tema *La cristologia després del Vaticà II*. N'ha estat el conductor el professor José I. González Faus. Aquest tema general, fou desenvolupat amb els següents subtítols:

—Recuperació de la figura de Jesús.

-Recuperació de la cristologia neotestamentària.

-Problemes hermenèutics amb les fórmules dogmàtiques.

-Amèrica llatina, Àsia i Europa.

-Informacions bibliogràfiques.

Val la pena ressaltar, a més de l'excel·lent exposició del tema, l'assistència gairebé total dels capellans del bisbat. El comentari d'una gran majoria era que el professor volava molt alt i que havíem de treure la llengua per arribar-hi, tot i que a vegades no hi vam poder arribar; per descomptat que no pas per culpa del professor. Un altre comentari seria que, malgrat tot, constatem que a tots les Jornades ens anaven molt bé per refrescar i actualitzar idees i fruit de la convivència i l'amistat, recordant vells temps de seminari.

Amb els sacerdots del bisbat que treballen a l'Amèrica del Sud

Aquest estiu ha estat ric en col·laboracions amb els companys que treballen a l'Amèrica del Sud. Dos membres de la Delegació de Missions han visitat, en representació del bisbat, els missioners de cada una de les nacions on n'hi ha dels nostres: Brasil, Xile, Uruguai i Perú.

Dos sacerdots diocesans, especialment reclamats pels companys de l'Uruguai, van anar a col·laborar a una missió popular que es feia a una de les parròquies d'aquell territori.

Hi ha una altra col·laboració que mereix una menció especial. El bisbat va enviar els seminaristes a Amèrica a fer una experiència missionera. Un

grup va anar al Brasil i un altre a l'Uruguai. Tota aquesta moguda no és només una foto per posar a l'àlbum de les anècdotes, sinó una experiència que enriqueix aquells que hi han anat i la diòcesi que ho ha organitzat. Aquesta és l'opinió dels protagonistes.

Mn. Anton Claver, de l'Uruguai, a la pregunta sobre en quina mesura col·laboren els capellans del nostre bisbat quan van allí per uns mesos, contestava: *«Vols una resposta ràpida? Som amics! Nosaltres que llaurem extra-murs, podem ajudar a fer treball d'animació a la realitat solsonina. No hem de venir a Solsona per dir-vos com s'han de fer les coses, però sí que podem obrir casa nostra i compartir, amb els que vulguin, el que som, el que tenim i el que fem. El Pau i el Lluís ens han ajudat i animat. Bon intercanvi, oi?»*.

Mn. Solsona, de Mollerussa, en el full parroquial manifesta: *«Com a casa, res! Quan la gent arriba a casa cansada de les incomoditats d'un viatge, diu aquesta frase perquè se sent envoltada dels seus i de les seves coses. El mateix m'ha passat a l'Uruguai. Vaig participar en un treball d'animació pastoral d'uns pobles, amb l'oportunitat de visitar totes les famílies i compartir amb les comunitats familiars el goig i l'esperança d'aquella gent. Vaig també trobar-me amb la comunitat que l'any passat es va iniciar a un barri de Varela. Conviure i compartir la vida i el treball amb gent com Mn. Anton Clavé i el P. Arturo, responsables de la parròquia de Varela, juntament amb Mn. Pau de Golmés, ha fet que allí també fos casa meva...»*.

El senyor bisbe, a Prada

També val la pena que recordem el ressò que solen tenir en la premsa les intervencions del senyor bisbe a la Universitat de Prada. Sembla que enguany sobresortien les reivindicacions a la cultura i una sensació de pessimisme sobre la Conferència Episcopal Catalana. Alguns diaris destacaven una mena de competència sobre l'índex d'audiència entre el Miki Moto i el senyor bisbe. Any rera any anem constatant que la seva presència a Prada és un esdeveniment.

Rectificació

En la meua darrera crònica vaig esforçar-me en elogis a Mn. Subirana pel seu nomenament com a director diocesà de l'Apostolat de l'Oració. Em ratifico en els elogis, però em vaig equivocar de Subirana. El nou director de l'apostolat és Mn. Josep Subirana Casanovas, capellà de Viladomiu Nou. De moment li desitgem un bon encert en el seu treball i més endavant ja vindran els elogis, que també se'ls mereix. Estem segurs que malgrat el canvi de *sobirania*, l'Apostolat de l'Oració continuarà fent el seu servei extens i profund entre els seus afiliats.

Mallorca

SEBASTIÀ SALOM, *corresponsal*

Convocatòria del sínode diocesà

Amb una carta pastoral del bisbe del dia 10 de setembre i amb una solemne eucaristia del dia 20 d'octubre a la Seu de Palma de Mallorca, quedà inaugurat el sínode diocesà, que tindrà dues etapes: la primera, de reflexió i treball dels grups sinodals, que durarà tres cursos; i la segona, l'assemblea sinodal pròpiament dita, que se celebrarà d'octubre a desembre de 1998.

Mentrestant s'han recollit les respostes a un qüestionari previ que el passat curs el bisbe dirigí a tots els fidels amb aquestes tres preguntes:

–On es troba la societat mallorquina? Trets positius i negatius.

–On es troba l'Església mallorquina? Trets positius i negatius.

–Què demanes al sínode diocesà?

Hi ha hagut 420 respostes amb una participació de més de 2.500 persones. El primer resum del contingut de les respostes –difícils de tabular tractant-se d'una consulta oberta– va ser ofert als consells diocesans de pastoral i presbiteral i publicat després en el Full dominical. Un segon resum més detallat i extens serà publicat pròximament.

La comissió preparatòria del sínode, formada per 22 membres nomenats pel bisbe (i entre els quals es va elegir una comissió permanent) acabarà les seves funcions per donar pas a la co-

missió general del sínode, que quedarà formada per 12 membres: 4 preveres, 2 religiosos, 2 religioses i 4 seglars. D'aquests 12 membres, 5 provenen de la comissió preparatòria anterior, i els altres 7 seran elegits de la manera següent: un prevere, entre els membres de la comissió permanent del consell presbiteral; els religiosos, per la CONFER; i els dos laics que manquen, pels seglars del Consell diocesà de pastoral.

Tant per les respostes al qüestionari previ, com per la composició de la comissió general del sínode, s'està demostrant un interès per donar més responsabilitat als laics, els quals sembla que no s'ho acaben de creure, perquè venim d'uns temps molt marcats pel clericalisme. Confiam que la participació dels seglars en el sínode sigui capaç d'obrir finestres i deixar entrar aire fresc dins la nostra Església, com ho demanava el papa Joan XXIII a l'inici del Concili Vaticà II.

Un any d'ordenacions i de manc de noves vocacions

Coincidint amb l'any més fecund del postconcili pel que fa a ordenacions de diaques i de preveres diocesans (10 nous preveres en poc més d'un any), el Seminari Major s'ha trobat com per sorpresa davant un nou curs sense cap petició d'ingrés de nous candidats, o tal vegada amb només una, encara no confirmada. La crisi vocacional es veu d'aquesta manera agreujada i el nombre de seminaristes minvant. Tant de bo que aquest fet sigui només conjuntural i aïllat, i no l'inici d'una nova tendència a la baixa.

La fraternitat *Verbum Dei*

Un prevere diocesà mallorquí, Mn. Jaume Bonet, amb un gran carisma personal de predicació i d'atracció, va iniciar en els anys seixanta, juntament amb alguns preveres més i un grupet de joves i al·lotes, una espècie d'associació o comunitat religiosa amb aprovació diocesana. Després es traslladaren tots a València (Siete Aguas), a Madrid (Alcalà), i s'estengueren a moltes parts del món amb un considerable èxit. Des de Madrid obtingueren l'aprovació pontifícia d'Institut Apostòlic amb el nom de «Fraternitat Eclesial *Verbum Dei*». L'any passat establiren una comunitat a Mallorca i aquest estiu hi han celebrat la seva assemblea general, acabant amb una ordenació de 25 preveres en el Santuari de Lluc (9 de l'Amèrica llatina, 9 d'Europa, 6 d'Àfrica i 1 d' Austràlia –cap no era mallorquí–) que palesa la seva gran expansió. No hi han mancat les reaccions i els comentaris, i no solament perquè “cap profeta no sigui ben rebut a la seva terra”, sinó també per alguns records que deixaren a Mallorca abans de la seva partida, i per la forma un tant triomfalista de la seva tornada.

Menorca

J. BOSCO FANER, *corresponsal*

Començam un nou curs

Amb quina cara començam aquest curs 95-96: feliços, preocupats, desmoralitzats? Feliços no ens hi sentim

massa, encara que desmoralitzats tampoc. Açò sí, vivim preocupats però animats a la vegada perquè, a pesar de tot, sabem que l'Esperit actua i ens encoratja. Motius de preocupació en tennim: sols hi queden dos seminaristes dels sis que començaren el curs l'any passat; encetarem una assemblea diocesana a la realització de la qual no tots han donat el vist-i-plau; des d'uns anys ençà s'entreu en qüestions i tasques diocesanes una no prou correcta relació presbiteral; alguns capellans manifesten no sentir-se prou acompanyats des de l'amistat...

Així i tot, és una sort que un bon grup de capellans i seglars hàgim decidit començar aquest curs feliços i optimistes tot experimentant, des de la fe, que el Déu que sempre ens acompanya i ens estima no ens deixarà ni orfes, ni estèrils. Molts estem convençuts que, a pesar d'algunes situacions, n'hi ha d'altres que van bé i que, a més, tots tenim coses positives.

—Entre nosaltres hi ha persones —seglars, religiosos, religioses i capellans— prou vàlids. És una nota que ens caracteritza a molts capellans afirmar que *«alguns seglars ens han fet estimar més el nostre ministeri sacerdotal»*. I és també una convicció entre molts seglars que *«hi ha capellans que els animen a seguir en coratge»*. L'ajuda que entre uns i altres ens oferim, tantes vegades sense adonar-nos, és una prova indiscutible de la importància que té sentir-nos i actuar com a membres d'una església que estimam.

—Entre nosaltres hi ha situacions prou esperançadores: els cristians ja

d'edat que van aguantant diferents temporals i sempre queden amb els remes a les mans; alguns cristians ficats en política que mai no han deixat la seva vivència comunitària de la fe ni el seu petit grup de RVD; les noves generacions de catequistes que es converteixen en algunes parròquies en puntals de presència cristiana; algunes persones que han fet personalment opció d'església i sempre els trobes a punt; Càritas diocesana que va fent una molt bona acció social...

—El dia 9 de setembre, en Jaume Ametller fou ordenat diaca pel bisbe Francesc Xavier a l'església de Sant Francesc de Ciutadella. Jaume Ametller va nàixer a Ciutadella l'any 1939 i va viure com a coadjutor salesià durant trenta anys. Actualment té 56 anys.

Els nostres seglars

Durant aquest estiu, el nostre full dominical ha anat fent una ressenya sobre els seglars en la comunitat cristiana. Els resultats es poden avaluar així:

—Es dona una participació dels seglars en tots els camps: catequesi d'infants, joves i adults; grups de RVD; EMD; Vida Creixent; Càritas; Fraternitat de Malalts; Una illa pel món; escoltisme; tallers de pregària; escola de Teologia; Maries del Sagrari; lectors i música a les celebracions litúrgiques... Tots aquests grups se solen trobar integrats i se senten coordinats en i pel Consell parroquial. En alguns d'aquests grups els seglars tenen una importància cabdal i el prevere n'és el consiliari.

La participació dels seglars en tot el que s'organitza no tan sols és alta, sinó també important. Tot i així, els compromisos que s'han d'emprendre referent a tasques que inclouen un alt grau de responsabilitat no són fàcils d'assumir. Avui, per exemple, ens trobam en dificultat per trobar caps escolta, per responsabilitzar els pares a la catequesi, per aconseguir la participació eucarística d'alguns que han assumit responsabilitats parroquials... Hi ha un buit, per altra banda, de joves de vint-i-cinc anys en endavant que haurien de ser el referent per als jovenets que puguen... Encara hi ha persones que diuen amb massa facilitat allò de: *«Com que no estic preparat, que ho faci el capellà»*.

Des de les parròquies hi ha un intent seriós d'impulsar la participació i la coresponsabilitat. Però els temps actuals no ens són bons companys. Amb prou força s'aconsegueixen compromisos a dins de la parròquia. Els compromisos que s'han d'emprendre a fora de la parròquia necessiten la consciència d'uns seglars més formats interiorment. I açò és una segona passa que s'ha d'aconseguir i es va aconseguint amb alguns i, amb el temps, la paciència, la pregària i, sobretot, confiant en la bona voluntat de les persones. Sense un acompanyament personal, és difícil provocar actuacions amb càrrega de compromís social. Tot i així cap seglar no dubta que l'Església no pot estar separada de la societat. La Bona Nova de l'Evangeli ens demana sortir dels nostres castells encantats. I així alguns, i en nombre considerable, formen part d'Amnistia Internacional, d'organitzacions no governamentals,

de partits polítics, de sindicats, d'associacions de veïns, del Grup d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa Balear (GOB), d'escoles d'adults, d'associacions de pares; a més hi ha joves que decideixen fer la prestació social substitutòria...

Els seglars creuen, i fan molt bé, que no s'han de fiar tant del rector esperant que hi sigui a tot. Entre tots, i mirant al futur, s'ha de potenciar la revisió de vida, acompanyar més personalment la gent, provocar ganes d'una major profunditat cristiana tant a nivell de doctrina com de compromís que es fonamenta en l'amor al proïsme. Tot i així, en el fons tot depèn d'una opció personal a l'oferta que ens fa Jesús a l'evangeli: *«Vols ser deixeble meu?»*.

L'assemblea diocesana

Reunit durant el mes de juny, el Consell pastoral va decidir dur a terme una assemblea a la nostra diòcesi, vist que els resultats de la consulta feta eren majoritàriament afirmatius. El bisbe, donant el seu vist-i-plau, ha escrit al full dominical i al diari *Menorca*: *«Confiam que l'Esperit ajudi perquè l'assemblea esdevingui un instrument de revitalització evangelitzadora i santificadora de la nostra Església des d'una vida de comunió. I ja des d'ara preguem pels fruits de l'assemblea. La poso especialment sota la protecció de la Mare de Déu i Mare nostra»*.

La comissió permanent del Consell pastoral diocesà es reuní el dia 2 de setembre i començà a posar en mar-

xa els preparatius de l'assemblea diocesana que s'inaugurarà el 17 de gener de 1996.

«*Ser testimonis aquí i avui de l'Evangeli de Jesucrist*» és l'ambició objectiu que ha de polaritzar els treballs de l'assemblea i que s'articularan en quatre blocs temàtics: *evangelitzar, santificar, servir, organitzar-se*. Aquests blocs seran objecte de revisió i de reflexió en vistes a formular propostes d'actuació pastoral. Segons ha informat el nostre full dominical, del 17 de gener de 1996 al 17 de gener de 1998 la feina es farà en tres etapes: 1) febrer 96 / febrer 97: per parròquies, moviments, grups de base; 2) Quaresma 97: per arxipresbiterats; 3) octubre 97 / febrer 98: nivell diocesà.

En la primera fase, en la qual s'intentarà que participin el màxim nombre de grups de base, se seguirà la metodologia de la RVD. En la fase arxiprestal es recollirà la feina feta a nivell de base i s'hi aprofundirà. A partir d'aquí s'aniran elaborant les ponències que seran exposades en la tercera fase, i de les quals sortiran les darreres propostes assumibles pel conjunt de la diòcesi. En la primera fase s'elaborarà també un estudi de caire sòcio-religiós en combinació amb el recent estudi FOESA de Càritas espanyola perquè doni suport i consistència a les constatacions fetes pel grup.

Avui per avui poques coses més puc dir. Tan sols remarcar que hi ha un grup de clergues, que es consideren els prudents, que demanen la no realització d'aquesta assemblea per-

què creuen que accentuarà encara més la divisió que avui es dona entre els membres del clergat. I uns altres, els qui jutgen que aquesta no és la seva hora, manifesten que aquesta assemblea no és oportú fer-la perquè intueixen que sols seran assumides per part de la diòcesi aquelles propostes no conflictives en la línia que avui es considera prudent i assenyada.

Crec que hem de deixar els temors, i ja que hi som llençats, confiem en l'ajuda de l'Esperit.

Càritas diocesana

El repte de Càritas serà, en el futur pròxim, donar resposta als nous pobres. I dos són els col·lectius que creu ha d'atendre: els joves que cerquen la seva primera feina i les persones majors de 45 anys, aquelles que perden la seva ocupació i s'incorporen a la llarga llista d'aturats. Els pobres d'avui ja no són "els clàssics", els pobres de sempre. Càritas, conscient de la situació, està cercant alternatives a l'atur, causa principal de les noves pobreses. Per açò, a través de convenis signats amb institucions públiques i privades, amb sindicats, administració i empreses, pretén promocionar la formació de les persones aturades.

A Menorca, Càritas ha impulsat uns cursos de reparació d'habitatges que s'han realitzat a Ciutadella i prepara la que serà escola-taller per a joves de Calàbria, a Maó. Les experiències de Germà Sol i de la Fundació Mestral són dues realitats amb les quals es pretén oferir feines alternatives als sectors marginals de la pobla-

ció. Per a joves, Càritas diocesana, en col·laboració amb el Ministeri d'Educació i Ciència, inicia un curs de garantia social.

El contacte directe amb la natura autòctona és un dels elements fonamentals d'aquest curs de garantia social que començà el dia 2 d'octubre. Està pensat per a joves de 16-21 anys i intenta desenvolupar activitats de caràcter compensatori per a alumnes que no s'integren en el programa d'ESO (Ensenyament Secundari Obligatori).

Es tracta d'una experiència global sobre cultius hortícoles a l'aire lliure, conreus protegits i fructicultura.

La feina que desenvolupa Càritas diocesana és digne de ser assenyalada. Càritas és a Menorca consciència i impuls social per a organitzacions i entitats públiques. Hi ha una estima especial cap a Càritas entre nosaltres, els cristians, i entre molta gent de la nostra illa.

Fins a un altre dia, si Déu vol.

CEP

centre d' estudis pastorals